

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Bibliotheek Universiteit van Amsterdam

Digitized by Google

J. E. TER GOUW

T R A P

D E R

J E U G D,

D O O R

BASTIAAN CRAMER.

TWEE STUKJES.

2000-901

120

Page

D E

GEHEEL VERNIEUWDE EN VERBETERDE
TRAP DER JEUGD.

*Of naauwkeurige en bevattelijke grondlegger der
Nederduitsche*

SPEL-LEES-SCHRIJF-EN
TAAL-KUNST;

Niet alleen naar de eenvoudige vatbaarheid en het aangroetjend begrip der Leerlingen, van het A, B, C af, tot eene volkomene kennis in het spellen en lezen toe, ingerigt, maar ook zeer nuttig en noodzakelijk voor Ouders, die geene gelegenheid noch het vermogen hebben, om hunne Kinderen ter School te zenden.

Kort en klaar, tot algemeen Huis- en Schoolgebruik, opgesteld

D O O R

BASTIAAN CRAMER;

In leven, Hoog- en Nederduitsch Schoolhouder te ARNHEM.

NIEUWE, VERBETERDE UITGAVE;

Gevolgd naar de Spelling van den Hoogleeraar

M. SIEGENBEEK.

EERSTE STUKJE.

Te 's BOSCH, bij
D. NOMAN EN ZONN,
BOEKDRUKKERS,

Duitsch Kapitaal A / B / C.

A B C D E F G H I K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z.

Duitsch Gemeen A / B / C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r
s t u v w x y z. ſt ſſ ſſ ſſ ſſ &c.

Romeinsch Kapitaal A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z. Æ.

Romeinsch Gemeen A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v
w x y z. œ ω & &c.

Carcijsch Kapitaal A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z.

Curcijsch Gemeen A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z.

Kapitaal nieuw Schrijf-A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N O
P Q R S T U V W X Y Z.

Gemeen nieuw Schrijf-A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m
n o p q r s t u v w x y z.

C, Q, X en Y zijn vreemde Letters, en worden ook alleen maar in vreemde woorden gebruikt.

Trap der Jeugd.

E E R S T E T R A P.

Woorden en Lettergrepen van twee Letters, uitgaande naar den klank van de vijf Zelfklinkers of Vocalen, a, e, i, o en u.

1. Les.

2. Les.

Ba	be	bi	bo	bu	Na	ne	ni	no	nu
Cu	co	ci	ce	cu	Pu	po	pi	pe	pu
Da	de	di	do	du	Ra	re	ri	ro	ru
Fu	fo	fi	fe	fu	Su	so	si	se	su
Ga	ge	gi	go	gu	Ta	te	ti	to	tu
Hu	ho	hi	he	hu	Vu	vo	vi	ve	vu
Ja	je	ji	jo	ju	Wa	we	wi	wo	wu
Ku	ko	ki	ke	ku	Xu	xo	xi	xe	xu
La	le	li	lo	lu	Za	ze	zi	zo	zu
Mu	mo	mi	me	mu					

Woorden en Lettergrepen van twee Letters, waans in de Klinkers voorgaan.

3. Les.

Ae	eb	ib	ob	ub	am	em	im	om	um
uc	oc	ic	ec	ac	un	on	in	en	an
ad	ed	id	od	ud	ap	ep	ip	op	up
uf	of	if	of	uf	ur	or	ir	er	ur
ag	eg	ig	og	ug	as	es	is	os	us
uk	ok	ik	ek	uk	ut	ot	it	et	ut
al	el	il	ol	ul					

Woorden en Lettergrepen van drie Letters.

4. Les.

Bla	ble	bli	blo	blu	Sla	fle	fli	flo	flu
Clu	clo	cli	clo	clu	Snu	fnu	fni	fne	fna
Dra	dre	dri	dre	dru	Sna	fnu	fni	fne	fna
Flu	fle	fli	flo	flu	Spu	spu	spi	spe	spa
Gla	gle	gli	glo	glu	Tra	tre	tri	tro	tru
Klu	klo	kli	klo	clu	Vru	vru	vri	vre	vru
Pla	ple	pli	plo	plu	Wra	wre	wri	wro	wru
Pru	pro	pri	pro	pru					

Gelijkkluidende uitgangen van meest al de Woorden van ééne Lettergreep, die met (a) en (aa) gespeld worden, door welke klankherhaling een leerling veel gemakkelijker het spellen zal kunnen ingeprent worden.

De uitgang op (a) zelve is reeds genoegzaam gezien; dus gaan wij over tot de overige Letters van 't A, B, C, en wel naar orde van hetzelfde.

5. Les.

Uitgang op ad en at, als van éenen klank.

bad	glad	mat	prat	spat	wrat
blad	grat	nat	rad en	stad	zat
brad	had	pad	rat	vat	enz.
dat	kat	plat	schat	wat	

Uitgang op af en aft.

baf	draf	graf	laf	schaf	bast	draft
blaf	gaf	kaf	staf	straf	blaft	schaft

Uitgang op ag, agt en acht.

bag	plag	bragt	lacht	plagt	tracht	zacht
dag	rag	gracht	magt	pracht	wacht	enz.
lag	vlag	jagt	nacht	schacht	vragt	
mag	zag	kracht	pacht	smacht	wacht	

6. Les.

Uitgang op ak en akt.

bak	jak	pak	knak	vak	zwak	pakt
brak	krak	rak	sprak	vlak	bakt	zakt
dak	lak	stak	strak	wrak	hakt	enz.
hak	mak	smak	tak	zak	lakt	

Uitgang met al, enz.

bal	mal	wal	kalk	hals	ge	{ mald stalt
dal	stal	zal	spalk	mals		
gal	tal	galg	talk	balkt	ver	{ gald valc
hal	val	balk	walk			

7. Les.

Uitgang op am, amd, ambt en ampt.

dam	nam	ram	ge	zwam	ge	kramd	}	ambt
ham	lam	stam		damd		stramd		stamp
kam	kwam	tam		kamd		vland		

Uitgang op an, and, ant, ans, anst en angst.

ban	brand	}	want	}	trans	
dan	hand		zand		ge	danst
jan	land		ge-zant		}	kranst
kan	mand	kant	ver	glanst		
man	pand	}	ba-lans	}	schanst	
pan	rاند		dans		angst	
span	tand		glans		langst	
van	stand	}	krans	}	vangst.	
band	wand en		mans			

8. Les.

Uitgang op ap en apt.

grap	krap	sap	slap	ge	snapt	}	be-trapt.
kap	lap	schap	stap		lapt		enz.
klap	pap	schrapp	trap		suapt		

Uitgang op ar, ark, ard of art, arm, armd, arst.

bar	ark	}	kwart	}	arm	}	ge-карnd
kar	bark		smart		darm		harst
nar	hark		tart		warm		enz.
schar	park	}	be-nard	}	al-arm	}	
stap	hard en		ge-fard		er-barmd		
bar	hart		ver-ward		ver-armd		

Uitgang op as en ast.

das	pas	}	gast	}	plast
glas	plas		past		tast
gras	ras		kast		vast
jas	tas	}	last	}	wast
kas	vas		mast		enz.
las	was		past		

Trap der Jeugd.

Uitgang op auw, auwd, aauw, aauwd en aauwt.
 dauw | kaauw | raauw | be-naauwd
 ge-dauwd | naauw | gaauw | kaauwt.

9. Les.

Uitgangen van gelijkuidende Woorden en Lettergrepen, die met aa gespeld en dus lang uitgesproken worden.

Uitgang op aad en aat, als van éénen klank.

braad	graad	smaad	zaad	graat	maat	staag
daad	kwaad	naad	baat	haat	plaat	straat
draad	raad	ge-waad	gaat	laat	praat	vraat.

Uitgang op aaf, aafd en aafs.

braaf	laaf	staaf	ge-laafd	staaft
draaf	raaf	staaf	draaft	staaft.
graaf	schaaf	be-schaafd	graaft	

Uitgang op aag, aagd en aagt.

daag	klaag	taag	be	draagt	waagt
draag	kraag	plaag		haagt	zaagt
graag	laag	zaag		klaagt	ene.
haag	maag	ge	{	plaagt	
jaag	staag			daagd	vraagt

10. Les.

Uitgang op aak en aakt.

aak	laak	staak	ge	haakt	ge-smaakt
baak	maak	taak		kraakt	ge-staakt
blaak	naak	vaak		laakt	ge-wraakt
braak	kwaak	waak		maakt	be-spraakt
draak	raak	wraak		naakt	be-waakt
haak	schaak	zaak		kwaakt	ver-zaakt.
kaak	smaakt	blaakt		raakt	
kraak	staak	braakt		schaakt	

Trap der Jeugd.

Uitgang op aal, aald, of aalt.

aal	dwaal	paal	vaal	ge	draald dwaald haald paalt	praalt taalt.
baal	haal	praal	waal			
daal	kaal	kwaal	zaal			
draal	maal	taal	ge-daald			

II. Les.

Uitgang op aam, aamd, enz.

aam	praam	be-faamd	be	raamd schaamd	ge-vaamd enz.
blaam	raam	ge-naamd			
zaam	schaam	{			
kraam	vaam				

Uitgang op aan, aand, enz.

aan	gaan	staan	ge-	baand enz.
baan	haan	spaan		
blaan	laan	taan		
ge-daah	maan	traan		
daan	paan	vaan		
draan	raan	waan		

Uitgang op aap en aapt.

aap	jaap	raap	slaap	ge	gaapt raapt.
gaap	paap	schaap	slaapt		

12. Les.

Uitgang op aar, aard en aas.

aar	jaar	schaar	aard	ge ver	klaard spaard jaard maard haars kaars	laars paars raars vaars. enz.	
baar	klaar	snaar	be {				
blaar	maar	spaar					daard
daar	naar	staar					jaard
gaar	paar	vaar	waard				
haar	raar	waar	zwaard				
			ge-haard				

Uitgang op aas, aasd, aast, enz.

aas	gaas	maas	dwaas	ver	glaast haast blaast	naast raast
baas	haas	ge-raas	ver-baasd			
blaas	kaas	vaas				

Trap der Jéugd.

Uitgang op aauw, enz.

gráauw, klaauw, naauw, paauw, raauw.

Uitgang op aai, enz.

baai	kraai	wáai	ge	{ kraaid maaid naaid }	ge	{ waaid zaaid zwaaid }
draai	paai	zwaai				
fraai	taai	ge-draaid				

Ziet daar, meest al de uitgangen, die bij de Letter a en aa voorkomen. Op dezen voet zullen wij ook voortgaan met de andere Vokalen of Zelfklinkers; doch ons nu nog eerst een weinig ophouden met de korte en lange uitspraak van *a* en *aa*, wanneer die op een' Medeklinker neerkomt, gelijk in den eersten druk breeder is voorgesteld; doch dat evenwel nu onnoodig is, om dat zulks hier reeds in de gelijkkluidende woorden, duidelijk genoeg, anders gezien en geleerd kan worden.

13. Les.

<i>a</i> kort	<i>aa</i> lang	<i>a</i>	<i>aa</i>	<i>a</i>	<i>aa</i>
al	aal	fchal	fchaal	zwan	zwaan
dal	daal	tal	taal	man	maan
hal	haal	val	vaal	bat	baat
kal	kaal	wal	waal	gat	gaat
pal	paal	zal	zaal	stad	staat

Hier zullen wij maar te gelijk de korte en lange uitspraak van *e* en *ee*, *o* en *oo*, *u* en *uu*, laten volgen, wanneer die mede op een' medeklinker nederkomen; doch ook maar weinige woorden tot een voorbeeld nemen, dewijl bij de gelijkkluidende woorden, even als bij de Letter *a*, zulks klaar genoeg geleerd en uitgebreid zal worden: alles om de Leerlingen maar te gewinnen aan de uitspraak, naardien het zoo zeer van het geringe oordeel der kinderen niet afhangt, en de reden nader wordt betoogd.

<i>kort lang</i>	e ee	e ee	e ee
bek beek	heft heeft	pen peen	tred treed
rel reel	het heet	kwel kweel	vel veel
del deel	ker keer	rep reep	wek week
elst eelst	leg leeg	scheld scheeld	west weest
fest feest	men meen	finet smeet	zwem zweem
geld geeld	net neet	stelt steelt	zwet zweet.

Met o en oo.

blos bloos	los loos	schok schook	wond woond
dof doof	mor moor	stort stoort	zog zoog
God good	not noot	strop stroop	zon zoon.
hol hool	pogt poogt	togt toogt	
kok kook	ros roos	vorst voorst	

Met u en uu

buk buuk	hur huur	tur tuur
bur buur	hulp huurd	vul vuur
burg buurt	lur laur	vult vuurt
dut duurt	mur muur	zur zuur
gur guur	schur schuur	

Van de zelfklinker i, welke niet verdubbeld kan worden, zullen wij op zijne plaats nader spreken, en nu overgaan tot de E.

146 *Les.**Letter E.*

Uitgang op eb, ebt, ed, et, ee, eed en eet.

heb	met	wet	beet	kneed	smeet
web	net	zet	breet	kneet	sneet
ebt	red	thee	deed	kreet	speet
hebt	slet	twee	eed <i>en</i>	leed	spleet
bed	smet	vee	eet	meet	weet
het	tred	wee	heet	neet	wraed
lek	ved	zee	keet	reet	zweet,
let					

Uitgang op eef, eefd en eeft.

beef	keef	schreef	weef	beeft	kreeft	ge	} streefd weefd zweefd.
dreef	leef	steef	zeef	geeft	leeft		
geef	neef	teef	zweeft	kleeft			

15. *Les.*

Uitgang op eeg en eegt.

deeg	reeg	weeg	kreegt	veegt	} zweegt enz.
kreeg	steeg	zeeg	leegt	weegt	
leeg	veeg	zweeg	reegt	zeegt	

Uitgang op eek en eekt.

eek	breek	kweek	week	bleekt	smeekt	wreekt
beek	kreek	smeek	wreek	breekt	spreekt	be-zweekt
breek	leek	spreek	zweek	preekt	steekt	enz.
bleek	preek	steek	eekt	kweekt	weekt	

Uitgang op eel, eeld en eelt.

eel	keel	steel	beeld	ge	} scheeld speeld streeld.	eelt
deel	meel	streef	sheel			steelt
geel	scheel	teel	ge			keeld
heel	speel	veel	kweeld			

Uitgang op eem en eemt.

leem, neem, zeem, neemt, teemt.

16. *Les.*

Uitgang op een, eend en eent.

been	kleen	peen	speen	zeen	ge	} speend meend steent.	
eer	leen	reen	steen	ver			leend
geen	meen	scheen	veen	kleend			
heeh	neen	fleen	wéen				

Uitgang op eep en eept.

keep	neep	sleep	zeep	neept	ge	} streept zweept.
leep	streep	reep	zweep	sleept		

Trap der Jeugd.

Uitgang op eer en eerd.

beer	keer	smeer	veer	be} zweerd geerd keerd	ge{ leerd smeerd.
goer	leer	speer	zeer		
heer	moer	weer			

Uitgang op ees, eesch en eest.

lees	prees	wees	feest	leest	weest
pees	rees	heesch	geest	meest	enz.

Uitgang op eeuw.

eeuw, leeuw, schreeuw, sneeuw, spreeuw, weeuw.

17. Les.

Uitgang op eg, echt, egt, ek, ekt, el en eld.

leg	blek	spekt	be-gekt	el	stel	held
weg	gek	be-stek	ge-dekt	fel	tel	ge-weld
zeg	hek	trek	ge-lekt	hel	vel	veld
hecht	lek	vlek	ge-rekt	kwel	wel	ge{ kweld scheld speld veld
legt	nek	vrek	ge-vlekt	schel	ge zel	
zegt	dek	wek	ge-wekt	snel	zwel	
bek	rek	be-dekt	bel	spel	geld	

Uitgang op elk, elm, elp, els en elsch.

elk	melk	helm	help	pels
kelk	welk	schelm	schelp	pelsch.

Uitgang op em en emd.

hem, klem, stem, stremd, hemd, ge-klemd, ge-stemd, ge-stremd.

Uitgang op en, end en ent.

ben	en	ken	pen	ten	ge{ kend wend	rent
den	hen	men	ren	wen		went.

Uitgang op ep, ept, er, ert, erd, erg, erk, erm, ern.

rep	fchept	smert	verg	sterk	berm	kern
fchep	ver	werd	kerk	werk	fcherm	enz.
fnep	fter	erg	merk	zerk	zwerm	
rept	hert	dwerg	perk	zwerk	bern	

Uitgang op es en est.

bes	les	zes	gest	mest	pest	vest
des	més	best	lest	nést	rest	west.

De tweeklanken ei, eu, ae, oe, en alle overigen, zullen wij ieder opzettelijk bij elkander plaatsen, en gaan nu over tot de letter i.

18. *Les.*

Uitgang op id en it.

bid, smid, dit, git, pit, spit, wit, zit.

Deze letter, kort in de uitspraak zijnde, wordt lang gemaakt door bijvoeging van e, gelijk zulks in de volgende woorden te zien is:

Uitgang van bijna al de woorden met ie.

die	griek	fielt	riep	stier	lies
wie	kriek	hield	fchiet	tier	nies
zie	piek	priem	fliep	vier	fpies
riet	riek	riem	bien	wier	vlies
brief	wiek	bien	dier	zier	vries
dief	ziek	dien	gier	giert	wies
grief	piekt	lien	hier	pierd	glet
hief	riekt	tien	lier	tierd	hiet
hief	hiel	vlien	mier	vierd	liet
wieg	kiel	wien	mier	wierd	niet
liegt	viel	zien	pier	bies	riet
vliegt	wiel	diep	fchier	dies	vliet.
driegt	ziel	hep	fpiet	kies	

Trap der Jeugd.

19. Les.

Uitgang der woorden in if, ift, icht, ig, igt, ik, ikt, il, ild, im, in, ind, ip, is, isch.

gif	rigt	ge-bikt	ver spild	ge-zind
rif	schicht	likt	stild	kip
drift	sticht	schikt	ge}vild	klip
gift	ge}wigt	schrikt	wild	lip
schrift	zigt	zwick	kim	schip
sticht	bik	bril	schim	slip
zigt	blik	gil	wim	snip
lig	dik	pil	min	stip
zich	lik	ril	spin	dis
dicht	mik	schil	tin	gis
jicht	pik	spil	win	lis
licht	schik	stil	zin	wis
ligt	schrik	vil	be-mind	visch.
nicht	wrik	wil	vind	chz.
pligt	zwick	schild	wind	

20. Les.

Woorden met de letter o.

Van een doffen klank.

dof	vol	kom	spon	schop
mof	wol	krom	ton	bons
pod	bom	mom	won	dous
pocht	brom	om	zon	ons
bok	dom	som	op	bos
bol	gom	bron	pop	bosch
dol	hom	kon	schop	chz.

21. Les.

Woorden met letter o.

Van eenen harden klank.

dok	rok	kop	form	los
doch	schok	rop	storm	mos

noch	flop	stop	worm	ros
toch	stok	dopt	dorp	vos
god	wrok	fopt	florp	klos
hof	fokt	dor	worp	kost
grof	lokt	fchor	fchors	lost
lof	fchekt	fnor	dorsch	post
dog	stokt	tor	norsch	rost
nog	wrokt	bord	torsch	lot
rog	bol	word	fort	mot
togt	hol	korf	gort	rot
fok	mol	storf	hort	fchot
hok	rol	worf	kort	slot
klok	tol	zworf	lort	spot
kok	dop	borg	port	rot.
lok	fop	worg	fchort	
pok	hop	zorg	fporg	

Woorden met oo.

22. Les.

bood	hoofd	ver-hoogd	school
brood	klooft	moogt	zool
dood	looft	poogt	ver (doold
lood	rooft	zoogt	zoold
noed	flooft	dook	boom
rood	flooft	koek	droom
fnood	boog	rook	loom
doof	hoog	smook	oom
kloof	koog	spook	room
loof	loog	stook	fchroom
roof	poog	strook	stroom
fchoof	ipoog	smookt	toom
floof	toog	strookt	vroom
fnoof	w oog	dool	zoom
fstoof	zoog	kool	droomt
flooft	be-toogd	poel	fchroomt

23. Les.

stroomt	hoop	spoor	koos
boon	knoop	stoor	loos
hoon	koop	voor	poos
koon	kroop	boort	roos
kroon	loop	hoort	hoost
loon	stroop	moord	kroost
schoon	doopt	poort	loost
troon	hoopt	smoort	ge-roost
toon	knoopt	soort	bloot
woon	loopt	spoort	goot
zoon	boor	stoort	groot
hoont	door	voort	kloot
loont	hoor	woord	koot
toont	koor	boos	moot
woont	moor	doos	poot
doop	smoor	hoos	ftoot.

24. Les.

Woorden met de Letter u.

met uu.

lub	mud	ruk	ful	kurk	buur
schub	mug	stuk	rund	schurk	duur
kuch	rug	drukt	kund	turk	huur
ducht	flug	ge-lakt	munt	bus	muur
jucht	buk	rukt	punt	dus	phur
nicht	kruk	brul	schub	kus	schuur
ge-rucht	druk	gul	durf	dus	vuur
zucht	nuk	nul	turf	mus	zuur.

25. Les.

Woorden met de Letter ij.

bij	wijd	diik	lijm	zwijn	spijs
gij	zijd	lijk	rijm	zijn	wijs
hij	kijf	rijk	sljm	schjnt	ijs
mij	lijf	wijk	zwijn	grijp	spijst
snij	rijf	zwijk	lijmt	rijp	wijst

wij	stijf	wijkt	rijmt	slijp	bijt
zij	vijf	bijl	lijn	trijp	mijt
lijd	wijf	mijl	mijn	grijpt	kwijt
mijd	krijg	stijl	pijn	nijpt	smijt
snijd	vijg	vijl	rhijn	slijpt	spijt
strijd	zwijgt	wijl	schijn	grijs	vlijt
tijd	zigt	vijlt	wijn	prijt	zijt

Dus hebben wij genoegzaam al de uitgangen en de meeste gelijkkluidende woorden voorgesteld. Wanneer nu een Leerling deze allen wel geleerd heeft, zal het hem weinig moeite kosten, om de woorden, uit meer dan ééne Lettergreep zamengesteld, te kunnen lezen. Maar wij hebben van de twee- en drieklanken gesproken, van die opzettelijk, in het bijzonder, bij een te plaatsen, waartoe wij thans zullen overgaan.

26. *Les.*

Diphthongen of Twee-klanken.

Een Tweeklank is een klank, die uit twee onderscheidene Klinkletters is zamengesteld, zoo als *ae*, *au*, *ei*, *eu*, enz.

Met ae spelde men eertijds.

Kaers, paerd, staert, waerd.

Tegenwoordig gebruiken wij hier voor de aa, en spellen.

Kaars, paard, staart, waard.

Dan hierover zullen wij op eene andere plaats nader spreken,

Met au,

dauw, kauw, lau-wer, paus, enz.

B.

Trap der Jeugd.

Met ei.

dweil	heil	peil	reis	zeid
eisch	klein	plein	schrei	zeil
geit	lei	rei	scheid	vlei
heid	meid	rein	steil	enz.

Met eu.

beuk	deur	heugt	jeugd	neus	reus
beul	fleur	heul	keur	peul	teug
beurs	geur	heup	keus	reuk	treur
deugd	geus	heus	leus		

Met ui.

Men moet wel zorg dragen, om *eu* en *ui* niet onverschillig voor elkanderen te gebruiken, gelijk dit veeltijds geschiedt, naardien *eu* nooit den klank van *ui* aanneemt, dan in eenige eigen Naamwoorden, gelijk Eugenius, Euphrates, enz.

27. Les.

buig	gruis	kruim	luit	ruisch	struik
buk	guit	kruin	muil	ruit	struis
luis	huid	kruis	mais	schuif	tuig
buis	huig	kruit	muit	schuim	tuil
buit	huil	kuif	pluis	schuins	tuin
duif	huis	kuil	puin	stuikt	vuil
duig	juich	kuisch	pruim	sluip	vuis
duik	kluif	kuic	pruil	sluis	zuid
duins	kluit	luid	ruig	sluit	zuig
duin	kruid	luik	ruik	spruit	zuil
fluit	kruif	luim	ruil	spuit	zuim
fruit	krpik	luipt	ruim	stuif	zuip

28. Les.

ou wordt mede wel eens verkeerd als *oe* uitgesproken; leert dan hier nauwkeurig het onderscheid in deze woorden.

oe en ou.

bloed	foei	loe	schoen	voen
bloei	gloed	loer	floeg	voer
bloem	goed	moed	floep	voet
boef	groen	moei	fnoek	vloed
boek	groet	moes	fnoep	vloer
boel	groeï	moet	fnoer	vloek
boen	hoef	noem	fpoed	vroeg
boer	hoeft	ploeg	fpoen	woel
boet	hoen	poel	fpoel	wroeg
broek	hoep	poen	fstoel	zoek
doet	hoest	poes	fstoep	zoel
doek	koek	roef	fstoet	zoer
doel	koel	roem	ftoef	zoet
doen	koen	roep	ftoen	zwoeg
droeg	kroeg	roest	fvoeg	zwoer
droes	kroes	roet	fvoel	enz.

29. Les.

Met ou.

bout	houd	oud	vouw
ge-bouwd	houw	be rouwd	vrouw
brouwt	koud	fchouw	woud
douw	kous	fstout	zou
fout	mout	ftouw	zout
goud	mouw	ftrouw	enz.

Verlengde. Tweeklanken.

Woorden met aai, aauw en eeuw.

baai	zaai	laauw	meeuw
draai	zwaai	maauw	fneeuw
fraai	blaauw	naauw	fpreeuw
kraai	flaauw	paauw	fchreeuw
naai	graduw	geeuw	fchreeuw
taai	klaauw	leeuw	enz.

Trap der Jeugd.

Met ooi.

dooit		looi		plooi
gooit		mooi		prooi
kooi		ooit		stroot.

Drieklanken.

Woorden met oei en ieuw.

boei		grdeit		ge-roeid		nieuw
foei		moei		hieuw		kieuw enz.

Dezen laatste, *oei* en *ieu*, worden Drieklanken genoemd, om dat daarin drie bijzondere klinkletters voorkomen.

Tot dus ver gaat mijn eerste, doch de moeilijkste, maar te gelijk ook de voornaamste Trap, welke ik in 29 School-lesfen verdeeld heb.

Het is de eerste, om dat dezelve, na de kennis der Letteren van *t a, b, c*, bijna den ganschen grondslag van onze nederduitsche taal uitmaakt.

De moeilijkste, om dat er niets moeilijker is, dan de Kinderen met het *a, b, c*, en den grond der spelkunst wel bekend te maken.

De voornaamste, om dat deze Trap meest al de uitgangen onzer taal in zich bevat, en de regte spelling van ieder woord, daar men nu gemakkelijk hermeervoud van kan maken, aanwijst.

T W E E D E T R A P.

*Woorden van twee Lettergrepen volgens
het a, b, c.*

A
Aard rijk
acht baar
ad der
af breuk
a ker
ak ker
am bacht
an gel
an ker
ap pel
ar beid
a rend
arm band
as punt
a vond
a zijn
a zuur.

bees ten
be faamd
be gaafd
be haagd
be jaard
be kranzd
be kwaam
be leefd
be paald
be raad
be schaaft
be twist
beu gel
be waard
be zorgd
bid den
bln nen
bit ter
blan ken
blee ken
blij spel
blik sem
bloei jen
bloe men
blok ken
bo dem

boe del
bol werk
bon dig
bood schap
bot heid
brand merk
brief je
buigen.

C
Ce ment
cha os
cij fer
cim baal
ci pier
ci pres
cir kel
ci ter
ci troen.

D
Da gen
da len
dam men
dap per
dar tel
deel baar
dein zen

dek ken
der tig
deug den
dich ter
dief je
dik wijs
dis tel
doch ter
doe ken
dol heid
door boord
doos je
doo ven
dor heid
dorsch vloer
draai jen
drank je
drie hoek
drij ven
drink bak
droef heid
dron ken
droog te
drui ven
dub bel
duit scher

Men moet, vooral bij tijds, acht geven in de eerste tweede of meerder Lettergrepen, in het oog te leeren houden, welke lang of kort afgebroken en dus ook zoo uitgesproken moeten worden; dan wij zullen hier over nog eenige duidelijker onderscheidingen op zijne plaats opgeven.

du kaat
dun ner
dur ven
duur zaam
dwaas heid
dwarl wind
dwin gen.

E

Echt breuk
e del
ee den
een dragt
eer ampt
eet zaal
eeu wig
ef fen
ei gen
ek ster
en gel
erf deel
ern stig
e ten
et ter
eu vel
e ven
e zel.

F

Fa bel
fak kel
feest dag
fel heid
fier heid
flaauw heid
flam bouw
flesch je
flu weel
fon tein
fraai heid

fransch man
fran sijn
fre gat
frisch heid
fruit boom.

G

Gaaf heid
gaap ster
gaar der
gaauw dief
gaf fel
ga lei
gang pad
ga pen
ga ren.
gar naal
gast heer
ga ven
ge acht
ge baard
ge bed
ge bekt
ge belgd
ge beurd
ge bied
ge bluscht
ge bod
ge bootst
ge bouw
ge brand
ge bruik
ge brul
ge daan
ge deeld
ge dekt
ge dempt
ge dicht
ge ding

ge doemd
ge dorscht
ge duld
ge dwee
ge eerd
ge eens zins
ge erfde
gee sel
ge gord
ge groet
ge huwd
ge kerm
ge kramd
gek heid
ge kraak
ge kruist
ge kwetst
ge laakt
ge lach
geld bank
ge maakt
ge naamd
ge paard
ge raakt
ge scherpt
ge toetst
ge vleescht
ge wrocht
ge zalfd
ge zwind
gid fen
gie rig
gil de
glad heid
gloei jen
gods dienst
goed heid
golf je

gor del
goud geel
graad boog
graf naald
gram schap
gras maand
grens plaats
grie ven
groei jen
grof heid
gron den
groot heid
gruis je
gul zig.

H

Haak je
haan tje
haar band
hak ken
half rond
hals regt
ha mer
hand boek
hand doek
han gen
har der
har tje
has pel
ha ten
ha zen
heb ben
he breen
hecht heid
heer lijk
hef fen
heil wensch
helm stok
he melsch

hen nip
her berg
her kaauwd
heu pen
hin ken
hoef smid
hoek steen
hol te
honds nest
hoofd deel
hoog moed
hop man
hout snip
hui den
hui len
huis braak
hulp zaam
hut ten
huur huis
huw baar.

I

Ie mand
in boel
in borst
in breuk
in druk
in gang
in ham
in houd
in koop
in landsch
in slaan
in vloed
in zigt.

J

Jaag ster
jaar boek
ja gen

jagt hond
ja loersch
jam mer
jan ken
je gens
jig tig
jo den
ju das
juff vrouw
ju weel.

K

Kaar sen
kaat sen
kaats baan
kaau wen
ka bel
kag chel
kal koen
kan nen
ka non
kan toor
kap mes
kar ren
kas boek
ka ter
kee ren
kei steen
kel der
ken baar
kerf stok
kerk dief
ker mis
ke tel
keur lijk
klei grond
klem men
kle pel
klet sen

klim op
klip je
kloek heid
klok ken
klom pen
kloof je
klop pen
klos sen
klui ven
knaap je
knap zak
kneu zen
knie len
knip pen
knod sen
knor ren
knup pel
kod dig
koel tjes
koets je
kolf bal
ko lom
ko men
kom mer
kond schap
ko ken
kool stronk
koop brief
koor den
koot spel
kop je
ko raal
kort heid
kos ten
koud jes
kraai jen
kraam kind
krach tig

kra men
kram men
kren ken
kren pel
krijgs raad
krim pen
kroeg je
krom men
kron kel
kroo nen
krop pen
kruï den
kruik je
kui per
kuisch heid
kun dig
kus sen
kwab be
kwa den
kwak kel
kwa len
kwans wisa
kwar tel
kwar tier
kwas ten
kwel len
kwel sen
kwe zel
kwij len
kwij nen
kwij ten
kwink slag
kwis pel
kwis ten.

L

Laag heid
la den
lag chen

la ken
lam heid
lan cet
land dag
lan taarn
lap pen
last beest
la tijn
lat ten
lauw rier
le den
leen heer
leep heid
lee ren
lees baar
le gaat
le ger
leg gen
lei den
lek ken
len den
le pel
les sen
let ter
leu gen
le ven
le zen
lid je
lie den
lief de
lig chaam
lig gen
lij den
lijf wacht
lijk asch
lij men
lijn waad
lijk ken

li moen
lin nen
lip pen
lof spraak
lok aas
kol len
lon ken
loof werk
loom heid
loo nen
los bol
los heid
lo ter
lou ter
luch ten
lui den
luk ken
lust hof
lut tel.
M
Maag den
maai jen
maak sel
maal tand
maan dag
maat klank
mag ten
ma ker
mak ker
ma len
mal heid
mal len
mark graaf
mar mer
mast boom
mat heid
ma tig
mee nen

meer der
mees ter
meet kunst
me laatsch
mel ken
men gen
mensch dom
mer ken
mest hoop
me taal
me ter
mid dag
mij nen
min nen
min naar
mir re
mis baar
mo de
moë der
moës kruid
mo gen
mol len
mo narch
mond kost
mooi tjes
moord kuil
mor gen
mos sel
möt tig
mud de
muis je
muis vaal
mui ten
murw heid
mu zijk.
N
Naai jen
naal de

naar stig
na bij
na buur
nacht maal
na dorst
na feest
na gaan
na jaar
na ken
na maals
nar dus
na schrift
nat hals
na tuur
na vel
na zaad
neb be
neef je
nei gen
nek ken
ne men
ner gens
nest je
net heid
neus doek
ne vel
ne vens
nie mand
nog tans
noo dig
nood druft
nood dwang
noor den
noord pool
norsch heid
nuch ter
nut ter.

O
O blie
och tend
oks hoofd
o lie
o lijf
om gang
om trent
oogstmaand
oo lijk
oor baar
oor biegt
op bouw
op dragt
o pen
op gaan
op komst
op loop
op roer
op schrift
op togt
op zigt
or kaan
oud heid.
P
Paai jen
paar den
pach ter
pa gie
pak huis
pa leis
palm boom
pals graaf
pand rok
pa pier
pap pen
par don
pas lood

O
 O blie
 och tend
 oks hoofd
 o lie
 o lijf
 om gang
 om trent
 oogstmaand
 oo lijk
 oor baar
 oor biegt
 op bouw
 op dragt
 o pen
 op gaan
 op komst
 op loop
 op roer
 op schrift
 op togt
 op zigt
 or kaan
 oud heid.

P

Paai jen
 paar den
 pach ter
 pa gie
 pak huis
 pa leis
 palm boom
 palts graaf
 pand rok
 pa pier
 pap pen
 par don
 pas lood

pa trijs
 paus dom
 pees je
 pein zen
 pe kel
 pel grim
 pen ning
 pen feel
 pe, per
 pe ren
 per sen
 pest huis
 peul vrucht
 piek je
 pijn bank
 pijn boom
 plaat je
 plank je
 plas sen
 ple gen
 pleis ter
 plei ten
 plig ten
 ploeg en
 plof sen
 plooi jen
 plooi rok
 pluk ken
 poe der
 poel snip
 pof sen
 pog chen
 po gen
 pok jes
 pol der
 po len
 pol sen
 pom pen

pop je
 pos ten
 pot doek
 pot sen
 prach tig
 pran gen
 pre laat
 pries ter
 prij ken
 prik kel
 pro ces
 proef stuk
 pro feet
 pro tijt
 pron ken
 prop pen
 pro voost
 prui men
 psalm boek
 pui je
 puin hoop
 punt dicht
 pur per
 put ten.

R

Raad huis
 raag bol
 raauw heid
 ra bat
 ra bouw
 rad der
 ra den
 rad heid
 ra ken
 ra pen
 rasch heid
 ra tel
 ra ven

ra zen
 re aal
 re den
 ree bok
 regt bank
 rei ger
 rein heid
 reis geld
 rei zen
 re kel
 rek ken
 ren te
 rep pen
 res fort
 rid der
 rie ken
 riet bosch
 rig ten
 rim pel
 ring band
 ris pen
 ri vier
 ro bijn
 roei jen
 roe men
 roer der
 rog chel
 ro ken
 rol steen
 ro mer
 ron das
 rood heid
 roof geld
 ros baar
 rot gans
 rots je
 rot tingl
 rouw kleed

ro zen	schep ter	slaap bank	sneed wen
rucht baar	scher men	sla gen	snel heid
rui men	scheur buik	slagt bank	sner pen
rui schen	schie ten	slak ken	snij den
ruisch pijp	schif ten	slan gen	snoei jen
ruk ken	schijn baar	sla pen	snoe pen
run spel	schildknaap	slap heid	snood heid
rust bed	schip per	sla vin	snor ken
rus ten	schoe nen	slech ten	snui ten
ruw heid.	schof sel	slemp maal	so ber
S	schol len	sle pen	sol daat
Sab bath	school geld	sleu tel	som me
sa bel	schoon zoor	slij pen	sop je
sai zoen	schor sen	slik ken	spar zaam
sar ten	schou der	slim mer	spal ken
sa tijt	schouw spel	slin ger	span nen
sau cijs	schraal heid	slip pen	span riem
schaaf mes	schran der	slok ken	spar ren
schaak bord	schrap pen	sloo ven	speek sel
schaal tje	schreeu wen	slor pen	speel bank
schaam rood	schrei jen	slui ken	spel len
schaap je	schrif tuur	sluis je	spe lonk
schaarsch-	schrijf boek	smaad heid	spet men
heid	schrik ken	smaal dicht	sper wer
schaat sen	schrob ben	smach ten	spie den
schalk heid	schroei jen	sma den	spij ker
schan de	schro men	sma ken	spijs kas
schar ren	schui len	smar ten	spin huis
schat ten	schui men	sme den	spi on
scha ven	schui ten	smeek schrift	spit sen
schee de	schuld boek	smel ten	spit ten
scheer der	schut hok	smij ten	splin ter
scheid brief	schuur lap	smul ten	spoe den
schel ling	se dert	snaau wen	spou de
schelm stuk	ser pent	snak ken	spo ten
schenden	sik kel	snap haan	spook sel
sche pen	sim pel	sna ter	spot ten
schep per	sin gel	sne dig	spraak kunst

spre den
 sprengen
 spreuk je
 sprin gen
 spu wen
 staart riem
 staat sie
 stad huis
 stal knecht
 stam pen
 stand plaats
 sta pel
 stap pen
 star ren
 sta ven
 steek spel
 steen klip
 steil te
 stel len
 stel ten
 stem ming
 sterf dag
 sterk te
 steu nen
 stui ten
 stief zoon
 stijf sel
 stik sel
 stil heid
 stin ken
 stoel gang
 stok ken
 stom pen
 ston den
 stoof pan
 stop pen
 stor men
 stout heid

stroo men
 stroo pen
 stuif meel
 stuk je
 stul pen
 stu wen
 sui ker
 sus sen.

T
 Taai heid
 taar tja
 tab baard
 tach tig
 ta fel
 tak je
 tal men
 tam heid
 tan den
 ta pijn
 tap pen
 tar bot
 tas sen
 teef je
 teel land
 tel gen
 ten ger
 ter gen
 te vens
 tig chel
 tij ding
 til baar
 ti tel
 toe gang
 tol len
 tom be
 too men
 toon bank
 too nen

toorts je
 top aas
 top je
 tor schen
 tou wen
 trech ter
 tre den
 tref fen
 trek beest
 treur dicht
 trom mel
 troo nen
 troos ten
 trot sen
 trou wen
 tucht huis
 tuig huis
 tuin deur
 tui schen
 tus schen
 twaalf de
 twee dragt
 twij fel
 twint tig
 twis tig.

U
 Ui jen
 uit doen
 uit gang
 uit komst
 uit landsch
 uit schot
 uit togt
 uit vaard
 uit zét
 uur glas
 uur werk.

V
 Vaar baar
 vaar dig
 va der
 va gen
 vak ken
 val brug
 valsch heid
 van gen
 vat ten
 vech ter
 ve der
 vee dief
 veel maal
 veer man
 vei lig
 veld god
 vel len
 ver acht
 ver band
 ver delgd
 ver eischt
 ver frischt
 ver grand
 ver heugd
 ver jaagd
 ver klaard
 ver kwikt
 ver langd
 ver minkt
 ver nieuwd
 ver plaatst
 ver roest
 ver schrikt
 ver traagd
 ver valscht
 ver zoend
 vet heid

ven len
 ve zel
 vier dag
 vij and
 vijl fel
 vij ver
 vil len
 vin den
 visch dag
 vit ten
 vla gen
 vlag gen
 vlak te
 vlam men
 vlas baard
 vleesch sap
 vle gel
 vlei jen
 vler ken
 vlie gen
 vlies je
 vlij tig
 vlok je
 vlot hout
 vlug heid
 voch tig
 vod den
 voe den
 voer man
 voet pad
 vol doen
 vol eind
 vol gens
 vol heid
 volk rijk
 vol maakt
 vol op
 vol tooid

vonk je
 voog dij
 voor beeld
 voor dacht
 voor gaan
 voor haar
 voor jaar
 voor maals
 voor naam
 voor raad
 voor schans
 voort gang
 voor togt
 voor val
 voor werp
 voor zaal
 vor sten
 vou wen
 vra gen
 vra gt schip
 vreed zaan
 vreug de
 vriend schap
 vroed vrouw
 vro lijk
 vrucht baar
 vuil heid
 vul jen
 vuur baak.

W

Waag hals
 waai jen
 waar dig
 waar lijk
 wach ten
 wa ken
 wak ker
 wal len

wan del
 war men
 wasch kaars
 wa sem
 was schen
 was fen
 web be
 wed de
 weeg schaal
 we reldsch
 werk baas
 wer pen
 wer waarts
 wes pen
 wes tersch
 we ten
 wet tig
 wie rook
 wig tig
 wij ders
 wijk plaats
 wijn berg
 wijs heid
 wij ting
 wild braad
 wind ei
 win ter
 wip pen
 wisch doek
 wit heid
 woe de
 woest heid
 wolfs melk
 wol len
 won der
 wor gen
 wra ken
 wreed aard

wrijf baar
 wrin gen
 wrok ken
 wron gel.

Z

Zaad bol
 zaad je
 zaag fel
 zaai jen
 za del
 za gen
 zak je
 zelf bus
 zand bak
 zang maat
 zat heid
 ze den
 zee bloem
 zee man
 zee men
 zee pen
 ze gen
 zegs woord
 zeil baar
 ze ker
 zel den
 ze mel
 zend brief
 ze nuw
 zes tien
 ze tel
 zie den
 ziel loos
 zier tje
 zif ten
 zigt baar
 zij de
 zin gen

zin ken	zout heid	zwan ger	zwer ven
zin spreuk	zuch ten	zwart heid	zwet fen
zit plaats	zui len	zwee men	zwe ven
zo de	zui per	zweem fel	zwich ten
zoe ken	zus ter	zweep tol	zwie ren
zō gen	zwaai jen	zwee ten	zwij gen
zol der	zwaar der	zwel gen	zwij men
zo mer	zwaar lijk	zwem men	zwik ken
zon dag	zwak heid	zwen ken	zwit fers
zond vloed	zwa luw	zwe reu	zwoe gen.
zoon tje			

Woorden van drie Lettergrepen, naat het a, b, c.

A

Aam bor ftig
 aan baf fen
 aan een doen
 aan fok ken
 aan gaan de
 aan han gen
 aan ja gen
 aan kan ten
 aan kwee ken
 aan lag chen
 aan mer ken
 aan naai jen
 aan plak ken
 aan ran den
 aan schou wen
 aan ras ten
 aan tij gen
 aan vaar den
 aan wij zen
 aan zit ten
 aard ap pel
 aard bo dem
 aarts en gel

aarts her tog
 a bri koos
 acht baar heid
 ach ten deel
 ach ter gaan
 ach ter ste
 acht hon derd
 ad der tong
 a de men
 af beel ding
 af dee len
 af ei fchen
 af gie ten
 af liak ken
 af ja gen
 af kap pen
 af lan gen
 af maai jen
 af ne men
 af pa len
 af ra den
 af fcham pen
 af tre den
 af val ten

af was fchen
 af zen den
 a horn boom
 ak ker bouw
 al be dil
 al ge meen
 an der maal
 a ne moon
 ap pel boom
 a ra bisch
 ar beid zaam
 arm fie raad
 a vond maal
 a zijn vat.

B

Baard fcheer der
 baat zoe ker
 bab be laar
 bad hou der
 ba ke ren
 bal las ten
 bang ma ken
 barm har tig
 ba ta vier

ba zui nen
 be ar beid
 be bol werkt
 be daart heid
 bed ka mer
 beeld hou wer
 been sie raad
 be ër ven
 beest ach tig
 be gaafd heid
 be gek ken
 be hulp zaam
 be kne veld
 be kwaam heid
 be lag chen
 be lem merd
 bel ha mel
 be man nen
 be haai jen
 be oo gen
 be pejn zen
 be rei ken
 be roe men
 be scha ven
 be schul digd
 be tef sen
 be sla pen
 be smet ten
 be snij den
 be spie den
 be staan baar
 be ste den
 be twis ten
 beuf ke laar
 beurs snij der
 be vaar baar
 be waar plaats
 be zaai jen

Trap der Jeugd.

bid den de
 biecht va der
 bier kel der
 bij schrij ven
 bil lijk heid
 bit ter heid
 blaas pij pen
 blaau oo gig
 bla ken de
 blee kers hond
 blind doe ken
 bloed a der
 bloei jen de
 bloem pot ten
 bo dem tje
 boek druk ker
 boel hou der
 bok ach tig
 bond ge noot
 bood schap pen
 boog schut ter
 boom snoei jer
 boos aar dig
 boots ge zel
 bor duur sel
 borts har nas
 bosch go den
 bo ter melk
 bot te lier
 bouw mees ter
 bo ven wigt
 braad spit ten
 braam strui ken
 brab be len
 brand em mer
 bras pen ning
 breed voe rig
 bren gen de

breuk mees ter
 broe der moord
 bron wel len
 brood bak ker
 broo de loos
 brou we rij
 buig zaam heid
 buk ken de
 buur lie den,

C

Ce del tje
 ce der boom
 chris te lijk
 chris ten dom
 chris te nen
 cij fe ren
 ci lin der
 ci pres boom
 ci troen boom
 co rin the.

D

Daad vaar dig
 daar om trent
 da del boom
 dag boe ken
 dam bord schijf
 dank baar heid
 dap per heid
 dar tel heid
 das se vel
 deel ach tig
 def tig heid
 dek man tel
 del vin gen
 den ken de
 der hal ve
 deug de lijk
 deur waar der

di a mant
 doch ter tje
 dom me kracht
 dood gra yer
 doof ach tig
 door blin ken
 doorn ach tig
 door schij nen
 door drapt heid
 draag ze tel
 draai jin gen
 dra ken kop
 drang re de
 drank of fer
 drei ge ment
 drie dub bel
 drif tig heid
 drink be ker
 dron ken schap
 droog sche ren
 droom ach tig
 drui ven pers
 druk ke rij
 drup pe len
 dui de lijk
 dun ha rig
 dus da nig
 duur zaam heid
 dwa len de
 dwars bal ken
 dwin ge land.

E

Eb ben hout
 echt bre ker
 e del heid
 eed zwoer der
 een drag tig
 een 99 ging

een pa rig
 eens ge zind
 een zaam heid
 eer amb ten
 eer gie rig
 eet za len
 een wig heid.
 ef fen heid
 e gyp te
 ei ge naar
 ei ken boom
 ei lan ders
 ei schin gen
 ek ster oog
 e le fant
 el le boog
 el pen been
 en gel schen
 en ter bijl
 en te ren
 er bar men
 er fe lijk
 er ken nen
 ernst haf tig
 erts groe ven
 er va ren
 eu vel daad
 e zel tje.

F

Faam schen der
 fa bel tje
 fak kel tje
 feest da gen
 fiel ten stuk
 fijn schil der
 flau we lijk
 flik ke ren
 fluit spe ker

fol ter bank
 fon tein bak
 for me ren
 for mu lier
 for tres sen
 fraai je lijk
 from me len
 fut se len.

G

Gaar bra den
 ga de slaan
 gal ach tig
 gal joot schip
 gan sche lijk
 gast hui zen
 ge a demd
 ge ak kerd
 ge an geld
 ge baar den
 ge bor duurd
 ge dwee heid
 ge ein digd
 geel ach tig
 ge gee seld
 ge gra veerd
 ge han deld
 gei ten bloed
 ge jam mer
 gek ker nij
 geld boe te
 ge leerd heid
 ge maakt heid
 ge muil band
 ge nees kunst
 ge of ferd
 ge ptj nigd
 ge lle pen
 ge sneu veld

ge tem perd
ge vaar lijk
ge waar deerd
ge wijs de
ge zant schap
ge zind heid
gie rig heid
gij ze laar
glad ma ker
glas ma ker
glas bla zen
glib be rig
glin ste ren
god de lijk
goed aar dig
goo che laar
gor del tje
goud gul den
graf naal de
gras dui neu
gra vin neu
gren del boom
grim lag chen
groei jen de
groot ma ken
gru we len
gui che laar
gul zig heid
gun stig lijk.

H

Haag ap pel
haar naal de
haas tig heid
hag che lijk
hak ke laar
hals sie raad
ham me tje
hand ha ven

hard nek kig
ha ring buis
heb zuch tig
heer schin gen
hef tig heid
hei den dom
heil wen schen
hei me lijk
he kel dicht
hel baar dier
he mel ling
hen gel baar
heng ste bron
her berg zaam
heu ge nis
heu vel tje
hin de ren
hit tig heid
hob be len
hoe da nig
hoeks ge wijs
hof die naar
hof se lijk
hok ke ling
hol lig heid
hom me len
honds da gen
hoofd sche del
hooi bõ ter
hou din gen
ho ve nier
hui che laar
huis ge zin
hui ve rig
hulp mid del
hun ke ren
hup pe len
huur ka mer

hu we lijk.

I

In beel den
in boor ling
in draai jen
in en ten
in et fen
in gaan de
in ge brand
in ge ënt
in ge haald
in ge jaagd
in ge kocht
in ge lokt
in ge mengd
in ge naaid
in ge oogst
in ge plant
in ge rold
in ge sleept
in ge toomd
in ge ven
in ge wijd
in ge zaaid
in gie ten
in glij den
in gra ven
in groei jen
in ha len
in ja gen
in kar naat
in klim men
in men gen
in ner lijk
in oog sten
in pak ken
in rol len
in schen ken

in sla pen
in span nen
in trek ken
in val len
in war ren
in zou ten
in zul ten.

J

Jaar ge tij
jam me ren
jan kin gen
jeug dig lijk
jo den land
jon ge ling
ju we lier.

K

Kaal hoof dig
kaas koo per
ka be len
ka ke been
kalk bran der
ka me nier
ka mer heer
kan deel maal
kar bon kel
kat oo gen
kei zer lijk
kel de ren
keu ne lijk
kerk die naar
ke ten tje
ken ken meid
keur ben de
kik vorsch je
kin der loos
kit te len
klaag schrift ten

klad pa pier
kla ver blad
kleer bor stel
klein ach ten
klem re de
klet sin gen
klier ge zwel
kloe ke lijk
klok gie ter
kloos ter voogd
klop pin gen
klucht ma ker
knap han dig
knip schaar tje
koel kel der
kof fer tje
kom kom mer
kond schap pen
ko nin gen
ko ning rijk
kop pe laar
ko ren aar
kor rel tje
kos te lijk
kou se band
krab be len
krach te loos
krank zin nig
kreu pel bosch
kri oe len
krijgs ba nier
krings ge wijs
krom bog tig
kron ke len
krui de nier
kruis ge zant
kus sen tje

C

kust fcheep jes
kwaad aar dig
kwak ke len
kwa lijk heid
kwe ap pel
kwel lin gen
kwij nen de
kwijt ma ken
kwik staar ten
kwink sla gen
kwint ap pel
kwis tig lijk.

L

Laat dun kend
laauw ach tig
la bi rint
lach rim pel
la fe nis
lam me tje
land hou wer
lang du rig
lap pin gen
last dra ger
le de kant
leep oo gen
leer ja ren
leu win ne
le ger plaats
lei din gen
lek ken de
len te maand
les se naar
let ter greep
leu ge naar
lig cha men
ligt vaar dig
lijd zaam heid

Trap der Jeugd.

lijk asch bus-
 lija draai jer
 lij vig heid
 lin den boom
 lod der lijk
 lof se lijk
 lok dui ven
 loo she pen-
 loof hut ten
 loop trek ken
 loop gra ven
 los hpl len
 lot brief je
 lom te ren
 luid ruch tig
 luis te ren
 luis ter rijk
 lust pri eel.

M

Maai jin gen
 maan de lijks
 maant ge zang
 ma ger heid
 mag te loos
 ma ja steit
 ma ke laar
 mal lig heid
 man ge len
 man haf tig
 ma nie ren
 ma te laar
 ma tig heid
 ma ge len
 med ge zel
 meel bui del
 mein ee dig
 melk em mer
 men nin gen

men sche lijk
 me re min
 mer ke lijk
 met se len
 mid dag lijn
 mid del punt
 mid der nacht
 mij me ren
 mijn del ver
 milt ziek te
 min na rij
 mits ga ders
 mod de rig
 moe de loos
 moei je lijk
 mo gend heid
 mo le naar
 mol len hol
 molm ach tig
 mom pe len
 mond ge sprek
 moord da dig
 moo ren land
 mor gen ster
 mos sel man
 muil ban den
 muj ze nest
 munt mees ter
 mys kaat noot
 muur an ker
 muur bloe men

N

Naai man de
 naam ge noot
 na a pen
 naar sig heid
 naauw ken rig
 na bij heid

na boot sen
 na buur schap
 nach te gaal
 na gel bloem
 na oog sten
 na speu ren
 ne gen de
 nei gin gen
 nies poe der
 nij dig heid
 nood druf tig
 noer den wind
 no ten schelp
 nut te loos
 nut ti gen.

O

Oe se naar
 of se raar
 of fi cier
 ok ker noot.
 om ar men
 om ge gord
 om gra ven
 om hel zen
 om zwer ven
 on aar dig
 on be angst
 on be bouwd
 on be dacht
 ont beer lijk
 on be schaamd
 on be wust
 on bil lijk
 on dank baar
 on der broek
 on deug den
 on deu gend
 on e del

on feil baar
 on ge gespt
 on ge viseht
 on ge wrocht
 on kwets baar
 on schul dig
 ont aard heid
 ont bie den
 ont dek ken
 ont vein zen
 ont zak ken
 on ver schrikt
 on voeg baar
 on vol daan
 on waar heid
 oog ap pel
 oogst zol der
 oor baar heid
 oor log schip
 oos ten wind
 oot moe dig
 op deu ren
 op ge bouwd
 op gie ten
 op gooi jen
 op hef fen
 op ja gen
 op kwee ken
 op per heer
 op scher pen
 op tel ler
 op zui per
 op zwel gen
 o ra kel
 os sen huid
 ou der dom
 ou der wets
 oud he den

on feil baar
 on ge gespt
 on ge viseht
 on ge wrocht
 on kwets baar
 on schul dig
 ont aard heid
 ont bie den
 ont dek ken
 ont vein zen
 ont zak ken
 on ver schrikt
 on voeg baar
 on vol daan
 on waar heid
 oog ap pel
 oogst zol der
 oor baar heid
 oor log schip
 oos ten wind
 oot moe dig
 op beu ren
 op ge bouwd
 op gie ten
 op gooi jen
 op hef fen
 op ja gen
 op kwee ken
 op per heer
 op scher pan
 op tel ler
 op zui per
 op zwel gen
 o ra kel
 os sen huid
 ou der dom
 ou der wets
 oud he den

oud va der
 o ver daad
 o ve rig
 o ver togt
 o ver vloed
 o ver welfd.

P

Paal mees ter
 paar den boon
 pacht hoe ve
 palm zon dag
 pand pen ning
 pa pie ren
 pa ra dijs
 pas saar wijt
 pein zin gen
 per ne mes
 pe pe ren
 per sin gen
 pest ko len
 pijn ban ken
 pi laar tje
 pil le gift
 pim pel mees
 pink ste ren
 plaat snij der
 pla ne ten
 plas re gen
 plat neus je
 pleg tig heid
 pleit ge ding
 pleng of fer
 ploeg ij zer
 plom pe lijk
 plot se lijk
 pluim a luin
 pluk ha ren
 po e zij

po lijs ten
 post bo den
 pot scherf je
 praaf dich ten
 pre di kant
 pries ter ambt
 prijs se lijk
 prik ke ling
 prin ses se
 pro cu reur
 proef deun tje
 pron ker tje
 pro per heid
 puil oo gig
 punt dich tet
 pur per rood
 put ter tje
 put wa ter

R

Raad ge ven
 raas kal len
 rab be len
 rad bra ken
 ramp za lig
 rap pig heid
 ra vot ten
 ra zer nij
 red din gen
 ree bok je
 re ke nen
 reuk ma ker
 rib bit tje
 rid der lijk
 rij ke lijk
 rim pe len
 rin ge tje
 rit sig heid
 ri vier paard

roei, ban ken
 roem gie rig
 rog che laar
 rog gen brood
 rol len de
 ro mei nen
 rond ach tig
 rood yer wig
 roof ach tig
 roof gie rig
 rot ge zel
 rouw ge huil
 ro zij nen
 rui schin gen
 ruk win den
 rust da gen
 ru we lijk.

S

Sab bath dag
 sa cra ment
 schaap her der
 scha du wen
 scham per heid
 schar la ken
 schat tin gen
 scheeps be stuur
 scheer bek ken
 scheid mu ren
 scherm kun de
 schiet ge weer
 schik go din
 schit te ren
 schof feer der
 schoor steen geld
 schouw spe len
 schraag beel den
 schrijf mees ter
 schui fe laar

fel de rij
 sid de ren
 sie ra den
 sier lijk heid
 slaap dron ken
 slag or de
 slan ge tje
 sla ven markt
 sleep dra ger
 slob be ren
 slor dig heid
 slui me ren
 smaad woor den
 smeer ach tig
 smoor dron ken
 smul lin gen
 snap ha nen
 snip pe ring
 spaan de ren
 spies wer pen
 spits vin nig
 spot ach tig
 spring ha nen
 spu win gen
 staart ster ren
 staat zuch tig
 stad hou wer
 stal mees ter
 star oo gen
 ste de ling
 steen kui len
 steil oo rig
 stem pe len
 ster fe lijk
 steu nen de
 stip te lijk
 stoof pan nen
 stop pe len

storm hoed je
 stort re gen
 stou te lijk
 straat deun tje
 strem min gen
 stren ge lijk
 strijd baar heid
 strik re de
 strooi jin gen
 struik roo ver
 stuur man schap
 suf fen de
 sui ke ren
 suk ke len.

T

Taal kun de
 tach tig ste
 ta fel bord
 ta fe reel
 tak ken bos
 tal rijk heid
 ta me lijk
 tan de loos
 tap pin gen
 tas te lijk
 te gen spraak
 tel lin gen
 tem pel tje
 ter pen tij
 tes ta ment
 the sau rier
 tien dub bel
 tim me ren
 tob be tje
 toe be reid
 toe jui chen
 toet sin gen
 toe wen schen

tog tig heid
 tot le naar
 ton ne tje
 to neel stuk
 trom pet ten
 troost brie ven
 troost dra ger
 too ver kunst
 top pe mast
 to te bel
 touw draai jer
 trak te ment
 tra nen vocht
 tra wan ten
 tref fe lijk
 treur ge digt
 tri umf poort
 troe tel kind
 trou we loos
 tucht mee ster
 twee ja rig
 twij fe laar
 twin tig maal
 twist re de.

U

Uit ban nen
 uit ber sten
 uit bot ten
 uit bui gen
 uit bul len
 uit du wen
 ui ter lijk
 uit et sen
 uit ge scheidt
 uit ge teerd
 uit ge veegd
 uit ge werkt
 uit g'e ten

uit groei jen
 uit hou wen
 uit jou wen
 uit kam men
 uit kwij nen
 uit lag chen
 uit mel ken
 uit ne men
 uit put ten
 uit red den
 uit schud den
 uit span nen
 uit trap pen
 uit vaag sel
 uit wan nen
 uit zen den
 uit zwen ken
 uur wij zer.

V

Vaan del tje
 vaar dig lijk
 va der land
 vad sig heid
 val ke nier
 vast ge steld
 vat tin gen
 ve der bosch
 veel ver wig
 vei lig heid
 veld ci pres
 ver an derd
 ver bast terd
 ver der ven
 ver ef fend
 ver flau wen
 ver gui zen
 ver ja gen
 ver keer bord

ver kwis ten
 ver scheu ren
 ver schil len
 ver sie ren
 ver want schap
 verw doos je
 ver zil verd
 ves ting bouw
 visch ach tig
 vls schers bark
 vlak pa pier
 vlam me tje
 vlas ka mer
 vleesch hou wer
 vlu ge len
 vlieg span sel
 vloed wa ter
 vloei ach tig
 vlog ha ver
 voed ster ling
 vol hou wer
 vond wa ter
 voog des se
 voor koop ster
 voor schrij ver
 voor stan der
 voort ge bragt
 voort ge strooid
 voort groei jen
 vor de ren
 vor ste lijk
 vra gen de
 vreed zaam heid
 vree zin gen
 vreug de dag
 vroed ma ken
 vro lijk heid
 vrou we lijk

vrucht baar heid
vull nis hoop
vun zig heid
vuur wa gen.

W

Waag mees ter
waai jin gen
waar deer baar
wacht hou der
wal gen de
wan del dreef
wan kel baar
wan ke len
wa pen dans
war kop pig
was sen beeld
wa ter bak
wa ter nimf
wa ter slang
wed ding schap
we der gaan
wed loop baan
we du we
wee nen de
wen schein de
we ren de
werp ge weer
wes hal ve
wet bre ken
we zen lijk
wig che len
wijd be roemd
wijn a zija

Trap der Jeugd.

wijn stok plant
wil der nis
win ge west
win ter maand
wip pin gen
wis se laar
wit te brood
woe ke raar
won der baar
wor ste laar
woud e zel
wre ken de
wroe gen de
wroe gin gen.

Z

Zaad ak ker
zaag mo len
zaai jin gen
zacht moe dig
za del paard
za lig heid
zal vin gen
za men komst
zand groe ve
zang mees ter
zee al sem
zee ba ren
zee eng te
zee ge klots
zee lie den
zee mon ster
zee oe ver
zeep ach tig

zee fol daat
zee vaart kunst
ze gel ring
zeld zaam heid
zend brief je
ze nu wen
zes hoe kig
ze ver zaad
ziel mis sen
ziel to gen
zij pe len
zil ver mijn
zin de lijk
zin twis ten
zoeg of fer
zol de ren
zo mer huis
zon da res
zon ne beeld
zoog var ken
zor ge lijk
zout va ten
zuid wes ten
zuur dee sem
zwaard ve ger
zwan ger heid
zwaft ach tig
zwart ma ken
zweet a der
zweet drup pel
zwet sin gen
zwijs e gel.

Woorden van vier Lettergrepen.

A
Aal be zi en

aal moe ze nier
aambors tig heid

aan be schrij ving
aan be ste den

aan bid de lijk
 aan dach te lijk
 aan een haan gen
 aan ge bon den
 aan ge dron gen
 aan ge gre pen
 aan ge haan ger
 aan ge kon digd
 aan ge le gen
 aan ge moe digd
 aan gren zen de
 aan hang sel tie
 aan kle ven de
 aan kwee ke rij
 aan lan gen de
 aan mer kin gen
 aan no pin gen
 aan prik ke len
 aan schrij ving en
 aan tee ke naar
 ach ter klap per
 ach ter straat jes
 acht hon derd-
 maal
 af bid din gen
 af drij vin gen
 af ge bro ken
 af ge mat heid
 af ge vaar digd
 af grijs se lijk
 af gun stig lijk
 af los sin gen
 af schil de ren
 af troe te len
 af voe rin gen
 af wij ken de
 a ka de mie
 al be dil ler

al ge meen heid
 al mag tig heid
 am ster dam mer
 an der half maal
 a po te char
 arg lis tig heid
 a vond ster ren
 a zuur ver wig.

B

Baat zuchtigheid
 bab be laar ster
 bal da dig heid
 ban ket bak ker
 barm hartig heid
 be bol wer ken
 bed de vul sel
 be dek kin gen
 be den ke lijk
 be der se lijk
 be die nin gen
 be dil lin gen
 be ee di gen
 beeld hou we rij
 be er vin gen
 be geer lijk heid
 be ha gen de
 be hou de nis
 be jam me ren
 be let se len
 be man te len
 be oor lo gen
 be pleis te ren
 be reid wil lig
 be scha du wen
 be sin ge len
 be snij de nis
 be ta me lijk
 be val lig heid

be weeg re de
 be wim pe len
 be za digd heid
 be zwij ken de
 bij een bren gen
 bij kraai pen de
 Bij zón der heid
 bin nen bren gen
 blan ket sel doos
 blind achtig heid
 bloed ge tui gen
 bloem go din nen
 boek druk ke rij
 boe zem vrienden
 bok ge stern te
 bol werk ma ker
 boomfnoeijingen
 bouw mees ter-
 schap

bo ven drem pel
 bril len ma ker
 bui teu lan der
 bul de ren de
 bur ge mees ter.

C

Ce der boo men
 chris te lijk heid
 ci ter spe len
 ci troen boo men
 ci troen ver wig.

D

Daar be ne ven
 daar en bo ven
 da de lijk heid
 da ge lijk scho
 dag re gis ter
 dank zeg gin gen
 deel ach tig heid

den nen ap pel
 deur be waar der
 di a ken schap
 diep zin nig heid
 dob bel stee nen
 dom me lin gen
 door blin ken de
 door ge val len
 door hak kin ge
 door lei din gen
 door mep gin gen
 door nat tin gen
 door re ge nen
 door snuf fe len
 door voch ti gen
 door wan de len
 dorst les sin gen
 drang re de nen
 drink be ker tje
 drui ven tros sen
 dub bel har tig
 dui vel ban ner
 twee pe rij en
 dwin ge lan dij.

E

Ech te lin gen
 e del moe dig
 een pa rig heid
 eer gie rig heid
 ei gen zin nig
 ek ster oo gen
 er va ren heid
 es sen boo men
 et ter bui len
 eu vel da den
 e zel ach tig.

F

Fa bel ach tig

fak kel dra ger
 fa ri se er
 fe bru a rij
 fiel ten stuk ken
 flauw har ti gen
 flik ke rin gen
 fon tein bui zen
 fran je ma ker
 fruit dra gen de.

G

Gaar bra de rij
 gaauw die ve rij
 ge beur te nis
 ge bied zuch tig
 ge boor te dag
 ge borst har nas
 ge dach te nis
 ge denk schrij ver
 geest drij ve rij
 ge fat soe neerd
 gek ker nij en
 ge loof waar dig
 ge luk za lig
 ge nees kun dig
 ge o pen baard
 ge rant soe neerd
 ge schikt boek je
 ge tem perd heid
 ge vie ren deeld
 ge wel de naar
 ge wig tig lijk
 ge za men lijk
 gil de broe der
 glin ste ren de
 god ge leerd heid
 god za lig heid
 goed wil lig heid
 goud geel ach tig

grond leg gin gen
 gul har tig heid
 gun ste lin gen.

H

Haag appelboom
 hag che lijk heid
 hals straf fe lijk
 hard lij vig heid
 heb be lijk heid
 heersch zuch ti-

gen

hei lig dom men
 hel den da den
 he mel lin gen
 her sen ziek te
 her vor min gen
 heu vel ach tig
 hoe da nig heid
 hoofd sie ra den
 hoog acht baar
 heid

hoo vaar dig heid
 hout hak kin gen
 hui ve rin gen
 hup pe len de
 hu we lij ken.

I

IJ del he den
 ijl hoof dig heid
 ij zel re gen
 ij zer groe ve
 ij zer wer kers
 in en tin gen
 in ge bla zen
 in ge dol ven
 in ge gra ven
 in ge kan kerd
 in ge la ten

in ge le verd
 in ge no men
 in ge scha pen
 in ge span nen
 in ge to gen
 in ge trok ken
 in ge val len
 in ge wil ligd
 in ge za meld
 in gie tin gen
 in hu rin gen
 in ko me ling
 in plan tin gen
 in ruk kin gen
 in schik kin gen
 in teu ge len
 in vou win gen
 in wen dig lijk
 in za me len
 in ze ge nen
 in zou tin gen.

J

Jaar ge tij den
 jagt wa ran de
 jon ge ling schap
 ju weel kof fer.

K

Kaalhoofdigheid
 ka ke bee nen
 ka ke laar ster
 ka lan der worm
 ka mer die naar
 kampvechtingen
 kas tan je boom
 kei ze rin nen
 kerk mees te ren
 kerk schen de rij
 kin der koek jes

kin der ziek te
 kit te lin gen
 klaag lie de ren
 klein ach tin gen
 knik ke byl len
 kod dig he den
 kon fi tu rier
 koor de dan ser
 krul le bol len
 kwaadaardigheid
 kwak zal ve rij
 kwar tel been tje
 kwijscheldingen
 kwin ke le ren

L

Laat dun kend-
 heid
 lan ter fan ten
 leer gie rig heid
 le de ma ten
 lek ker bek jes
 let ter blok ken
 le vens wij ze
 lief da dig heid
 ligt ge loo vig
 lijf straf fe lijk
 lijk vuur as sche
 lijm ach tig heid
 lod der oo gen
 lor ren draai jer
 los bol lig heid
 lucht per sin gen
 luis te ren de.

M

Maag snij din gen
 man ne lijk heid
 mar te la ren
 ma tras ma ker

me de bur ger
 meer der ja rig
 mild da dig heid
 min ne dich ter
 mis da di ger
 mis han de len
 mis lui den de
 mis prij zin gen
 mis re ke nen
 mis stel lin gen
 mod der plas sen
 mon ste rin gen
 mug gen zif ter
 muil e ze len.

N

Naam ge vin gen
 na ä pe rij
 na, boot sin gen
 nacht fak ke len
 na ja gin gen
 na schil de ren
 ne der duit sche
 ne der ge legd
 ne der ha len
 ne der hei jen
 ne der knie lon
 ne der lan der
 ne der plof fen
 ne der stor ten
 ne der vel len
 ne der wer pen
 ne der zin ken
 ne gen hon derd
 nest ve de ren
 no ten schel pen.

O

Oe fen scho len
 oes ter schel pen

om bol wer ken	oor deel da gen	pur per ge waad.
om ge vloech ten	oor logs ba nier	R
om gor den de	op diſ ſchin gen	Raad ge vin gen
om koo pin gen	op ge bou wen	raas kal len de
om lom me ren	op ge dra gen	ram me lin gen
om ploeg en de	op ge hel derd	ramp za lig heid
om zwach te len	op ge of ferd	re de ka mer
on af ge lost	op ge za deld	re de neer kunst
on barm har tig	op mer kin gen	re gel ma tig
on chris te lijk	op pas fer tje	re gen ſter ren
on der druk ken	op reg tig heid	re gi ments ſtaf
on ef fen heid	op ſchik kin gen	rei ul gin gen
on ge ha vend	op ſtan din gen	reuk bal le tje
on ge me ten	op werp ſe len	rid der ſpo ren
on ge naak baar	op zui pin gen	rijks ſie ra den
on ge oe fend	os ſen' of fer	rim pel ach tig
on ge rijmd heid	ou der lin gen	ron das dra ger
on ge ſchon den	out groot moeder	roof gie rig heid
on ge teu geld	oud groot va der	rot ting o lie
on ge zou ten	o ver drij ven.	ro ze no bel
on god de lijk	P	rui ter ben de
on her ſtel baar	Paar den ſie raad	rust bed de tje.
on lijd zaam heid	paard verkoo per	S.
on men ſche lijk	pan ne koe ken	Sa bel vel len
on na ſpeur lijk	pan tof ſe len	ſa cra men ten
on par tij dig	par tij loo per	ſchat be waar der
on regt ma tig	per ſo naad je	ſcheeps tim mer
on ſchik ke lijk	pijl wer pin gen	man
ont an ke ren	plun de rin gen	ſcherpzinnigheid
ont bijt ver trek	po ē zij ſtrijd	ſchik go din nen
ont plooi ſin gen	po pu lier bosch	ſchool ge noot
ont ſchul di gen	post vat tin gen	ſchap
ont vein zin gen	pot aar de werk	ſchud de bol len
ont ze nu wen	praal graf ſte den	ſchul dei ſche ren
on uit roei baar	pries te res ſen	ſla pe loos heid
on zigt baar lijk	prik ke lin gen	ſmer te loos heid
oof t ver koo per	pro ſij te lijk	ſna ren ſpe ler
oog ge tui gen	pro vin cie aar	ſpijs ge reg ten

stad houderschap
ste de hou der
stem pel plaat je
ster ren kij kers
ster ve lin gen
stilzwij gendheid
stok ou der dom
stout moedigheid
straat schen de rij
sui ker bak ker
fuk ke lin gen.

T

Taal kun di gen
ta ber na kel
ta fel ge regt
tand trek kin gen
ta pijn tik ker
te gen baf fen
tig chel steen tje
tim me rin gen
toe be trou wen
toe ei ge nen
toe jui chin gen
toe luis te ren
toe stem men de
toe ver trou wen
toe wij zin gen
toe zeg gin gen
too neel mees ter
too ve rij en
tref se lijk heid
trom pet ma ker
trouw be lof te
tuin bed de tje
tus schen zaai jen
twee drag tig lijk
twee ling zus ters
twij fel ach tig

twist re de naar.

U

Uit a de ming
uit ban nin gen
uit dam pin gen
uit ge hou wen
uit ge lag chen
uit ge plun derd
uit ge schre ver
uit ge was schen
uit gie tin gen
uit ja gin gen
uit ha lin gen
uit mer ge len
uit plun de ren
uit re ke nen
uit schil de ren
uit trek ken de
uit val len de
uit wa se men
uit zen din gen
uit zwel lin gen.

V

Vaar dig lij ker
va der moor der
var ken drij ver
va ten ma kers
vee hoe din gen
veld o ver ste
ve nijn men ger
ven ster rui ten
ver bol gen heid
ver de di gen
ver ee rin gen
ver foei se len
ver haal schrij ver
ver ja rin gen
ver kwan se len

ver me tel heid
ver nieu win gen
ver ont waardigd
ver schil len de
ver zeñ ma ker
vier hon derd ste
visch schub betje
vle der mui zen
voed ster hee ren
vol doe nin gen
volk plan tin gen
von de lings huis
voor oor dee len
voor raad kel der
voor tref se lijk
voort va ren de
voor uit loo pen
voor we tenschap
vor de ren de
vor de rin gen
vre de ver bond
vreem de lin gen
vrien dia ne tje
vrouw en sle raad
vrucht baar ma
kend
vuist vech ting en
vuur spu wing en.

W

Waarachtigheid
waar de rin gen
wa fel ij zer
wa gen ma ker
wan ke lin gen
wa ter golf je
we der ei scheu
we der kee ren
we der zen den

we der zijd sche
 we du we naar
 weer gal men de
 wees be zqr ger
 we ke lijk sche
 wen sche lij ke
 werk tuig ma ker
 wet ge leer de
 we zen lijk heid
 wijd be roem de
 wijn gaar de nier
 wijn rank snoei-
 jer

win ter kwartier
 wis kun ste naar
 woe ke raar star
 wol be rei der
 won der tee ken
 woor den boek je

wor ste lin gen
 wor tel woor den
 wre me len de

Z

Zachtmoedigste
 za del ma ker
 zak ken dra ger
 zelf le pel tje
 za lig he den
 zang go din nen
 ze de kun de
 ze de mees ter
 zee roo ve rij
 ze gen wen schen
 zelf stan dig heid
 zes hon derd ste
 ze ven hoe kig
 zie ke lijk heid
 ziel to gen de

zij pe len de
 zoen of fe ren
 zoet vloe ien de
 zol der ge welf
 zo mer huis je
 zonne scherm tje
 zor ge loos heid
 zot ter nij en
 zout ma ke rij
 zuig lam me tjes
 zus ter moor der
 zwaar hoof dig-
 heid

zwaar wig tig ste
 zwa rig he den
 zwa vel stok je
 zweep tol le tje
 zweed a der tjes
 zwer vens wij ze.

Om uwen lust, lieve kinderen! zoo veel mogelijk aan te vuren, zullen wij hier, tusfchen beiden, eenige weinige en gemakkelijke Leeslesjes invoegen, om daar door, doch dezelve eerst spellende, met het lezen een begin te maken. Dan, daar het volstrekt noodzakelijk is, dat gij alvorens met de voor naamste teekens, die bij het lezen in aanmerking komen, gekend wordt, zoo zullen wij eerst van elk derzelve eene korte verklaring geven, en daar op dan de getalmerken laten volgen, die mede dikwerf onder het lezen voorkomen (*).

(*) Wij zouden den Onderwijzer raden, om van de verklaring dezer leesteekenen geen gebruik te maken, tot oefening voor Leerlingen in het lezen, dan nadat de Leeslesjes, die hier op volgen, zijn afgeloopen, naardien zij als dan van het gemakkelijke tot het meer moeilijke worden opgeleid; maar wij zouden het zeer goed vinden, indien hij bun, naar aanleiding hiervan, een mondeling on-

De gewone Leesteekens zijn de volgende:

(/) of (,) *Comma*. Bij dit teeken wordt een weinig stil gehouden, en het dient meestal, om daar bij adem te halen. Bij voorbeeld:

Een kind moet nooit denken, dat het meer weet, en beter spellen of lezen kan, dan andere kinderen.

(;) *Comma punt*. Hiërbij houdt men een weinig langer op; en het woord, dat na dit teeken volgt, begint men met eene verheffing van stem. Bij voorbeeld:

Volbrengt uw pligt; gehoorzaamt uwen Leermee-ster; geeft op alles, wat hij zegt, naauwkeu-ri- g' acht, en gij zult verstandig, braaf en ge- lukkig worden.

(.) *Punt*. Dit teeken wordt gezet, wanneer een zin geheel uit is, en dus houdt men daarbij het langst op. Het geen daar dan nog op volgen moege, leest men even, of men op nieuw begon. Bij voorbeeld:

Deugdzame kinderen worden van alle menschen bemind. Kinderen, die de deugd niet lief hebben, veracht men overal.

(:) *Dubbelde punt*. Bij dit teeken houdt men nog iets langer op, dan bij de Comma-punt, en het wordt meestal geplaatst, wanneer er iets tot verklaring van het geen gezegd is moet volgen. Bij voorbeeld:

Piet en Jan worden beiden door den Meester bestraft: Piet had zijne les niet gekend, en Jan had zijn boek bemorscht.

(!) *Verwonderings-teeken*. Dit teeken plaatst

derrigt gaf; waarom wij dan ook deze plaats voor de ge- schikste hielden; en die het wezenlijk ook is, om den Leerling hiervan, alvorens hij tot het lezen zelve over- gaat, onderrigt te geven.

men, wanneer men iemand aanspreekt, of wanneer iets met verbazing of droefheid moet uitgesproken worden. Bij voorbeeld:

Let wel op kinderen! Nimmer zal ik het vergeeten! Ach, welk eene pijn!

(?) *Vraagteeken.* Dit wordt achter elken vragenden zin geplaatst, die dan ook op eenen vragenden trant moet uitgesproken worden. Bij voorbeeld:

Hoe vele dagen zijn er in het jaar? Wie zal verstandig, braaf en gelukkig worden?

() Dit teeken, dat *Parantthesis* of *tusfcheninstellingsteeken* heet, wordt gebruikt, om er iets tusfchen te voegen, dat tot verklaring dient van het geen men leest. En het geen tusfchen deze teekens geplaatst staat, kan men ook zeer wel onder het lezen overflaan, zonder den zin te storen. Bij voorbeeld:

Een deugdzaam kind zal (omdat hij de deugd bemint) de ondeugd verfoeijen.

(..) *Deesteeken.* Wanneer twee klinkers naast elkander komen, en het woord uit meer dan eene Lettergreep bestaat, toont men door dit teeken aan, welke klinkletter tot de volgende Lettergreep behoort. Bij voorbeeld in de woorden: *ingeënt, beïnkts, geëerde, enz.*

(-) *Koppelteeken.* Dit dient, om aan het einde van eenen regel te worden geplaatst, om woorden, die aldaar afgebroken worden, aan een te hechten. Bij voorbeeld:

*Het ver-
noegen is de bron van het ge-
luk.*

(') Dit *Teken* van eenen *scherpen toon* plaatst men boven die woorden, welke men met nadruk wil uitgesproken hebben. Bij voorbeeld:

Slechts één mensch drong dóór tés binnen in het huis.

(,,") *Aanhalingsteeken.* Dit wordt voor en achter aan eene rede geplaatst, die men van een ander ontleent of aanhaalt. Bij voorbeeld:

De Meester zeide tot de Leerlingen: „De overtuiging, van zijn pligt volbragt te hebben, geeft een gerust geweten.”

Hier zullen wij nu laten volgen de

Getallen.

I	2	3	4	5	6	7	8
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
een	twee	drie	vier	vijf	zes	zeven	acht
9	10	11	12	13	14	15	
IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	
negen	tien	elf	twaalf	dertien	veertien	vijftien	
16	17	18	19	20			
XVI	XVII	XVIII	XIX	XX			
zestien	zeventien	achttien	negentien	twintig			
30	40	50	60	70	80		
XXX	XL	L	LX	LXX	LXXX		
dertig	veertig	vijftig	zestig	zeventig	tachtig		
90	100	101	200				
XC	C	CI	CC				
negentig	honderd	honderd en een	twee	honderd			
	500	1000					
	D. (D)	M: (C)					
	vijfhonderd	duizend	enz.				

Leeslesjes.

De beste lessen zijn van geen nut, zoo men daarop geen acht geeft.

Zoo lang een Leerling geen lust heeft, om iets uit zich zelve te leeren, zoo lang is het beste onderwijs, of de aansporing daartoe, van geen kracht.

Dit blijkt, onder zoo vele anderen, aan *Willem*, die reeds vele jaren ter school gegaan, maar nog niets geleerd heeft, om dat hij meer lust tot spe-

len, dan tot leeren betoonde, en, zoo zulks met hem niet verandert, zal hij altoos een Ezel blijven, en waardig, om van alle zijne medescholieren bespot te worden.

Klaartje, in tegendeel, zit van 't begin des schooltijds zeer stil, leert vlijtig, schrijft netjes, zindelijk en zonder fouten; men ziet haar nooit lagchen, noch praten, gelijk andere stoute kinderen; zij leert hare vragen wekelijks' zeer wel. — Daarom wordt zij ook van God gezegend in haar werk. — Zij vordert in eene maand meer, dan de anderen in een geheel jaat. —

Wat dunkt u Luijaards! — ongehoorzamen! — moet u dit meisje niet beschamen? — laat het u toch tot een voorbeeld strekken, om beter te leeren, meer gehoorzaam te zijn, de ondeugd te schuwen, uwen tijd beter waar te nemen, ten einde gij uwé Ouders en Meesters tot blijdschap verstrekt, daar in tegendeel, niets dan grootste smart voor U te wachten is, wanneer gij zulks niet doet.

D E R D E T R A P.

Leerende is gelijk verscheidene soorten van Letters.

Woorden van vijf Lettergrepen.

A

aan be ste bin gen
aan een scha ke ling
aan ge te gen heid
aan mer keng waar dig
aan na de rin gen
aan tee ken boek je
aan waak ke rin gen
acht en twintig ste
ach ter ge la ten
ach ter vol gen de
an mi ra li teit

af be ta lin gen
af go den die naar
af ho me lin gen
af schu wie lijk heid
af tee ke nin gen
af waar bi gin gen
af wen te lin gen
af zon de rin gen
al tijd du ren de
ap pel ber hog per
a zijn kan ne tje
a zijn ber hog per.

B

Baar blij ke lijk heid
 ban ket bak kers knecht
 bast aard ma kin gen
 be a de min gen
 be gif ti gen de
 be grij pe lijk heid
 beur ver wis se ling
 be vor de ren de
 be zet te lin gen
 bin nen ge ta ten
 boe del schrij vin gen
 boek oe se nin gen
 boe ren ge reed schap
 boom kwee ke rij en
 bo ven na tuur lijk
 bran de wijs bran der
 brein ont ste kin gen
 bui ten slui tin gen
 bur ge mees ter schap
 bij een ge roe pen.

C

*Cim baal ge zant gen
 ci ter draad trek king
 cla ve cim ba ten*

D

*Dag re gis ter tje
 dank of fer an den
 dans pij pen spe len
 dienst aan bie din ge
 goods been der huis je*

*door wor ste len de
 dro gis te rij en
 drui ven per sin gen.*

E

Et ben hou ten boom
 echt der bind te nig
 e del moe dig heid
 een wig du ren de
 ef sen ma kin gen
 ei gen aar dig heid
 e se sauts tan den
 el pen been wer hier
 en ge len scha ren
 erf ver dee tin gen
 e ven mig tig heid
 e van ge li en.

F

Fat soe ne rin gen
 fe nijn ge vin gen
 fon tein a de ren
 fon tein wa te ren
 fun da ment leg ging
 fut se la rij en
 fij me la rij en.

G

Ga de ge sta gen
 ge baar den ma ker
 gee se lens waar dig
 ge heim hou din gen
 ge heim schrij vin gen
 ge hoor za men de
 ge laat kun di ge
 geld aan win nin gen
 ge lijk vor mig heid

D

ge lijk ma kin gen
 ge loof waar dig heid
 ge luk za lig heid
 ge mak ke lijk heid
 ge nees mid de len
 ge noeg doe nin gen
 ge reed schap ma ker
 ge rust stel lin gen
 ge sloeht re ke naar
 ge van ge nis sen
 ge vol mag tig den
 ge wel de na rij
 ge zeg ge lijk heid
 gods las te rin gen
 goed aar dig lij ker
 gra naat ap pel boom
 gui che la rij en
 gunst be wij zin gen.

H

Haar klo ve rij en
 hand tee ke nin gen
 ha ne kam me tjes
 ha zel no ten boom
 her ce ni gin gen
 her sen schim men
 het me lyk ho den
 hea vel be wo ner

I

Ijs ver grui zin gen

ij zer ge reed schap
 ij zer mijn wer ker
 ij zer sme de rij.

J

In ge bon den heid
 in han ke rin gen
 in kwar tie rin gen
 in sui ke rin gen
 in teu ge lin gen
 in vor de rin gen
 in wen te lin gen
 in wil li gen de
 in za me lin gen
 is ma ë li ten
 is ra ë li ten
 i ta li aan sche.

J

Jaar tee ke nin gen
 ja ger mees ter schap
 je ne ver boo men
 jo den han de laar
 ju bel feest of fer
 ju weel kof fer tje.

K

Ka lan der worm tje
 ka le fa te ren
 kar bon kel stee nen
 kant tee ke nin gen
 ke tel boe te rij
 kin der ach tig heid
 kin der ma zel tjes
 kloi beel den ma ker
 kin ne bak sla gen
 kunst oe fe nin gen
 kunst t ug ma kin gen
 koop han del drij ver
 krijgt toe rus tin gen
 kwa kers ge zin den

*kwar tel be zi en
kwee ap pel hoo men.*

L

*Laf har tig he den
la ken ver we rij
lana be schrij vin ge
le ger schik kin gen
lek ker bek kig heid
let ter blok ken de
let ter kun di ge
let ter bre kin gen*

Ma xi a net ten
mar mer steen hou wer
mar se pein hak ker
me de dienst haaz heid
me de ge zel len
me ni ger han de
me nig bul dig heid
meer ber ja rig heid
me ma rie boek je
mit bel ma tig heid
min der ja rig heid
mis se lijk he den
mis hu we lij ken
mis se he uin gen
moet je lijk he den
moer de zie hoo men
myt e ze tho men.

N

Naal den ma ke rij
naam ver sie rin gen
na ko me lin gen
na mid dag e ten
na tuur kun di gen
ne der da len de
ne vel ach tig heid
niet te gen staan de
nood druf tig he den
neord noord oos ten wind
noord noord wes ten wind
no ten boo men hout.

O

Of fer wig che laar
o lie slijp stee nen
om kron ke lin gen
on af han ke lijk
on aan bid de lijk
on aan ge naam heid
on barm har tig heid
on der druk kin gen
on ge bon den heid
on ge hoor zaam heid
on ge lijk ma sig
on lig cha me lijk
on men sche lijk heid
on op hou de lijk
on re gel ma sig
on stand var tig heid
on ver draag zaam heid
oor logs be hoef ten
o pen har tig heid
op ge bla zen heid
o ver groot moe der
o ver groot va der
o ver na tuur lijk
o ver win te ring.

o ver zil ve ven.

P

*Par tij ver dee ling
pe kel ha rin gen
pot sen ma ke rij
pro vi ant mees ter
prul len ver koo per
prijs uit dee lingen.*

R

*Raads ver ga de ring
ramp za lig he den
re de ne rin gen
re da ha be len
re gis ter mees ter
tegt vaar bi gin gen
re ke ning ha mer.*

S

*Scheeps oe fe nin gen
scher mut se lin gen
scherp zin nig he den
schuld be ken te nis
sla ven han de laar
slag or de nin gen
slib ber ach tig heid
spel de bier brou wer
spits vin nig he den
spraak sie ra di en
spreeuw be zie boo men
staats be die nin gen
stem ver hef fin gen
struik roo ve rij en*

stijf hoof dig he den.

T

*Ta fel hou din gen
ta ma rin de boom
te gen srib be len
te gen wer pin gen
te gen woor dig heid
tig chel bak ke rij
too neel speel ster tje
trouw we loos he den
tus schen brok ke len
twist re de uaar ster
twij fel zin nig heid
tijd re ken kun de.*

V

*Vit a de min gen
uit hu we tij ken
uit mer ze len de
uit plun de rin gen
uit wa se men de.*

V

*Ver ach te lijk heid
ver dicht sel ach tig
ver ef fe nin gen
ver hoo vaar di gen
ver lus ti gin gen
ver plet te rin gen
ver stan de loos heid
ver ze ge lin gen
voor be den kin gen
voor bur ge mees ter
voor tref fe lijk heid*

voor uit rij den de
voor zig tig lij ker
vré de bood schap per
vrien den maal tij den
vrouw wen sie raad je
vuur schil de rin gen.

M

Ma gen muil e zel
wan de lin ge tje
was keel den ma ker
wa ter dam pin gen
we der bren gin gen
we der roe pin gen
we der waar dig heid
we reid be schrij ving
weck tuig ma kers knecht
west noord west ten wind
wil le-ken rig lisk

Woorden van zes Lettergrepen.

A

Ach ter een vol gen de
acht en ze ben tig ste
ach ter ober lig gen de
af go den prie ster schaar
af grijs se lisk he den
af schu we lisk he den

B

Baar blij ke lisk he den
be grij pe lisk he den
beurt ber wis se lin gen
bo ven uit ste ken de
bij een ge roe pe ne.

C

Ca te chi sa t en
ci pres boom bla de ren
ci ter speel tuig ma ker.

win ter ko nink je
wis pel tu rig lisk
waar den schik kin gen
wijn ber had pers knecht.

Z

Zacht moe dig lij ke
ze den mees te ren
ze ven hon dert ste
ziels ont roe rin gen
zin ver ruk kin gen
zoen of ser an dem

D

Deel ach tig ma kin gen
des niet te get staan de
dub bel har tig he den
dui vel de zwe rin gen
dwaars o ver lig gen de.

E

Ed ben hou ten god men
e del moe dig he den
ei gen aar dig he den.

F

Ge daan te ge vin gen
ge mees mid del win kel
ge reed schap ma kin gen
ge scha kel der wij ze
ge slacht re ke nin gen

ge van gen ne min gen
ge van gen zet tin gen
na naast ap pel hoo men
gwi rchel speel de wes sen.

De melſch ge zind he den
het lig doms prie ſte ren.

In dach tig ma kin gen
in ge bon den he den
in zwel gen der wiſj ze
is ra e li ti ſche.

Je ne ber be zi en

Ij zer ge reed ſchap pen

Ma bou ter man ne kens
kel der mees te reſ ſen
klein ge loo big he den.

Te de kant be han ger
let ter de fe nin gen
le ber aan ſte kin gen
ligt ge loo big he den.

Maan ber duls te rin gen
me de oor ſpron he lijk
me de ge zel lin ven
mid vel ma tig he den
me nig bul big he den

Ma na me lang ſchap pen
ne ber ge ſla ge nen
de vel ach tig he den
noo2dnoo2dooſtenwinben
hou2d noo2d woof ten win-

Of ſet wiſj che la tij
on der kur ge mees ter
on der ſchat mees ter ſchap
on der ter he nin gen
on ge bon den he den
on ge mak he lijk heid
on na ſpeur lijk he den
on ber gau ſte lijk heid
on waar ſchijn lijk he den
oor logs oe fe nin gen
ap per be vel heb ber
o ber hoop wer pin gen
o ber ſcha du wu gen
o ber win te rin gen.

Van tof fe ien ma kers
pa ra dijs ap pe ien
per ka ment be rei ber.

Maads ber ga de rin gen
re de ſla be lin gen
re de wiſj ſe lin gen

Scha dutu ach tig he den
ſpe re rij ber hoo per
staats ber ga de rin gen.

Te gen ſtrid be lin gen
te gen wor ſte lin gen
twij ſel zin nig he den
tijd re ſien kun di gen.

Mur wiſj zer kun di gen.

Der af ge le gen heid
ber ma he lijk he den
ber me nig bul di gen

ber on ge lij ken be
 ber ont waar di gin gen
 bie ze va ze rij en
 voor be ant moor bin gen
 bo gel wig che la rij
 volks ber ga de rin gen
 vze de han de lin gen
 vuur wig che la rij en.

W

De ber om ge trok ken

we ber span ne lin gen
 we ber waar dig he den
 win ter le ge rin gen
 wig sel han de lin gen
 woor den bit te rij en
 wor stel oe fe nin gen.

Z

Za men scha ke lin gen
 zuur ach tig ma ken de.

Woorden van zeven en acht Lettergrepen.

A

Ach ter o ver ge sme ten
 af go den prie ste rin nen
 af go den prie ster scha ren
 al ler be min nens waar-
 digst

al les o ver klim men de.

B

Blan ket sel ver koo pin-
 gen.

C

Ce der boo men bla de-
 ren.

D

Dui vels kun ste na rij-
 en.

E

E le ments ver an de ring.

F

For tres sen be stor min-
 gen.

G

Ge heu ge nis lee rin gen
 ge nees mid del ver koo per
 ge tui ge nis ge vin gen
 ge van ge nis be waar der.

H

Hon derd maal hon derd-
 dui zend. J

Je ne ver boom bla de ren.

A

Achterovergemeten
 afgodenprieesterinnen
 afgodenprieesterscharen
 allerbeminnenswaardigst

allesoverklimmende.

B

Blanketselverkoopingen.

C

Cederboomenbladeren.

D

Duivelskunstenarijen.

E

Elementsverandering.

F

Fortreszenbestormingen.

G

Geheugenisleeringen
 geneesmiddelverkooper
 getuigenisgevingen
 gevangenisbewaarder.

H

honderdmaalhonderdduizend. J

Jeneverboombladeren.

Ij zer ge reed fchap hande
de laar. K

Klee de ren ver koop pe ren
klein no di en ver za me
laars. L

Leer be rei ders win kel
knecht. M

Me de oor spron ke lij
ké. N

Ne gen en ze ven tig ste.

O

Of fer wig che la res fe
on ge mak ke lijk he den
on o ver ko me lijk
on we der spre ke lijk heid
on der bur ge mees ter
fchap. P

Pleit re de wis fe lin
gen. Q

Kwee pe ren kwee ke rij
en. R

Ra ri teits ver too nin gen.

S

Spe ce rij ver za me ling.

T

Tuch te lin gen be waar
der. U

Uur wij zer kunn dig he
den. V

Ver me nig vul di gen de
vogel wig che la rij kunn de
vogel wig che la rij tee
ken. W

Woord oor spron ke lijk
he den. Z

Zeil ree lig gen de fche
pen.

Ij

Ijzergereedschap hande
laar. K

Kleederenverkooperen
kleinnodiënverzamelaars.

L

Leerbereiderswinkel
knecht M

Medeoorpronkelijke.

N

Negenenzeventigste.

O

Offerwigchelaresfe
ongemakkelijkheden
onoverkomelijk
onwedersprekelijkheid
onderburgemeesterschap.

P

Pleitredewisfelingen.

Q

Kweeperenkwekerijen.

R

Rariteitsvertooningen.

S

Speerijverzameling.

T

Tuchtelingenbewaarder.

U

Uurwijzerkundigheden.

V

Vermenigvuldigende
vogelwigchelarijkunde
vogelwigchelarijteeke.

W

Woordoorspronkelijkhe
den. Z

Zeilreeliggendeschepen.

Deze woorden, door u, Kinderen! wel geleerd zijnde, zult gij, buiten twiifel, al de u voorkomende woorden kunnen spellen en uitspreken; en zelfs, wanneer gij eens schrijft, wel weten waar gij een woord moet afbreken.

Het is voor u van veel belang, lieve Jeugd! dat gij reeds vroeg met uw vaderland bekend wordt, waarin gij geboren zijt en opgevoed word, en waaraan gij, groot geworden zijnde, de verschuldigde diensten zult moeten bewijzen.

Om u hier in eenigzints te gemoed te komen, zoo laten wij de voornaamste Steden van ons Vaderland hier in eene Alphabetische orde volgen.

V I E R D E T R A P.

De NEDERLANDEN of het KONINGRIJK HOLLAND, ons Vaderland, wordt verdeeld in Acht onderscheide Landschappen of Departementen, namelijk:

GELDERLAND.
HOLLAND.
ZEELAND.
UTRECHT.
VRIESLAND.

OVER-IJSSEL, met 't
Landschap *Drenthe*.
GRONINGEN, en
BATAAFSCH BRABAND.

De voornaamste steden nu dezer onderscheidens Departementen zijn:

In GELDERLAND	In HOLLAND	
<i>Arnhem</i>	<i>Alkmaar</i>	<i>Gouda</i>
<i>Bommel</i>	<i>Amsterdam</i>	<i>Haarlem</i>
<i>Buren</i>	<i>Asperen</i>	<i>Hage</i>
<i>Doesburg</i>	<i>Briel</i>	<i>Hoorn</i>
<i>Deutichem</i>	<i>Delft</i>	<i>Leiden</i>
<i>Kuilenburg</i>	<i>Dordrecht</i>	<i>Medenblik</i>
<i>Nijmegen</i>	<i>Edam</i>	<i>Monnikendam</i>
<i>Thiel</i>	<i>Enkhuizen</i>	<i>Muiden</i>
<i>Zutphen.</i>	<i>Gorinchem</i>	<i>Naarden</i>
		<i>Oudewater</i>
		<i>Purmerend</i>

Trap der Jeugd.

Rotterdam
Schiedam
Schoonhoven
Vianen
Weesp
Woerden.

In ZEELAND.

Brouwershaven
ter Goes
Middelburg
Tholen
Vere
Vlissingen
Zierikzee.

In UTRECHT.

Amersfoort

Rhenen
Utrecht
Wijk te Duurstede
Ijselstein.

In VRIESLAND.

Dokkum
Franeker
Harlingen
Leeuwaarden
Sneek
Stavoren
Workum.

In OVER-IJSSEL.

Asfen
Deventer
Elburg

Hasfelt
Hattum
Kampen
Koeverden
Zwol.

In GRONINGEN.

Delfzijl
Groningen
Winschoten.

In BATAAFSCH
BRABAND.

Bosch
Breda, enz.

Nu zouden wij hier mede wel kunnen eindigen, als woorden genoeg ter spelling voorgesteld hebbende; maar naardien wij in de schriften des Ouden en Nieuwen Testaments niet weinig woorden aantreffen, die zeer ongemakkelijk zijn, ja die zelfs zeer slecht uitgesproken worden, zoo zullen wij hier eenigen van die woorden, volgens het A, B, C, laten volgen.

V I J F D E T R A P

Verscheidene eigen Namen uit het O. en N. Testament.

Aäron, Abara, Abarim, Abedmelech, Abel, Abjathar, Abiël, Abiëzer, Abigail, Abimaël, Abimelech, Abinadab, Absalom, Adam, Achab, Achaz, Achazia, Achbor, Achikam, Achimaaz, Achimelech, Achnan, Achisafchar, Achitofel, Adoni-bezek, Adummin, Ahasueros of Ahasveros, Aholibama, Afath, Akon-Bachut, Almon-Dibla-

thaim, Amasai, Aminadab, Amraphel, Anathot, Antiochus, Arthafasta, Artaxerxes, Aschpenaz, Astheratiter, Abaddon, Abraham, Achaicus, Adramijtium, Adriatische, Alexandrië, Alpha, Alphus, Annanias, Andromicus, Antiochiar Archangel, Archelaus, Areopagus, Arimathea, Aristarchus, Athenen.

Baäl-Perazin, Backurim, Baëza, Balthazar, Bathseba, Beërothiter, Behemoth, Benhadad, Berodach, Bozra, Barachias, Barnabas, Barsebas, Bartholomeus, Bartimeus Beëlzebub, Bethaniën, Bethlehem, Bethsaida.

Capthorim, Carchemis, Cherubin, Chinneret, Cheritim, Cubeërs, Guschon Reschataim. Cajaphas, Capernaum, Cappadocia, Cæsarea, Cloë, Chorazin, Corinthiërs.

Damascus, Daniël, Dothan, Delila, Debora, Dinhaba, Diblataim, Donauin, Doëg, Dalmanutha, Dalmatië, Derapolus, Demetrius, Dionysius-Areopagita, Deotrephe, Druscilla.

Ebed-melech, Ebenhaëzer, Ebsin, Eslon, Elasfer, Eleazer, Elchanan Eljada, Eliakim, Eliëzer, Elimelech, Eliphelet, Eliphaz, Elischamah, Elizaphan, Ephod, Ephraim, Ephrata, Ezarhadon, Esthaol, Evilmerodach, Euphrates, Elias, Elimas, Elizabeth, Emmanuël, Epaphras, Epaphrodotus, Eubulus, Eunice, eutyclus.

Felix, Festus, Fortunatus:

Gabriël, Galeëd, Gamliël, Gammadim, Gath-Rimmon, Gamazia, Gërizim, Genuël, Globethon, Gibeon, Girgasiten, Gabriël, Gabbatha, Galatia, Galilea, Gamali, Gethsemane, Golgotha.

Hadadezer, Hadadrimmon, Hadrach, Hammach, Hannaneël, Hananja, Hamoch, Hazar-maveth, Hazeron-Tamar, Hiskia, Hobab, Homri, Hophra, Horonaim, Hotniel, Hermogenes, Herodes-Isralonica, Hijmeneus,

Ibchar, Icabod, Iodé, Idumea, Immanuël, Indiën, Ifai, Ishi-Benob, Isbofeth, Ismaël Isriël, Isfasschar Ithamar, Ithiël, Izebel, Izreël, . . . Italiaansche. Icureen.

Jazanja, Jaëlam, Janoch, Japhat, Japhia, Japha, Jarmuth, Jairis, Jechonias, Jericho, Jeëzabel, Jeruzalem, Jephthes, Josched-Baschebet, Jonathan, Jescurim, Jozophat, Jupiter.

Kadzeël, Kadmoniter, Kedor-Laomer, Keneziter, Keeren-Happuch, Kibrot Taäbo, Kicharezeth, Kiriath-Irba, Kiriataim, Kiriath-Jearim.

Lamech, Lechi, Libiërs, Lubith, Luhith, Lazarus, Lebbeus, Libertijnen, Lycaonie, Lijzianias, Lystra.

Maächa, Maächati, Machpelach, Magor Misfabib, Mahaniël, Maner-Schala-Chas-Bas, Makeloth, Matthi-Suach, Maözim of Manzzim, Matthanjah, Megiddo, Mehetabeël. Melchizedek, Memichem, Mephibofeth, Merathiam, Mecodach, Mezech, Mezopotamia, Mezullemach, Methuzaël, Methusalah, Michaja, Michmas, Migdal-Ezer, Mischina, Mitbredach, Molech, Moph, Moryah, Mözeroth, Macedonie, Magdala, Malchus, Mammoth, Mezopotamië, Mytylene, Musfon, Moloch, Myzia.

Naāman, Naboth. Nachon, Nahesfon. Naphthalie, Nathan-Melech, Nazareër, Nebajot, Nebucadnezar, Nubuchodonozor, Nahustan, Nelhi-neërs, Nisroth, Noach of Noe, Noabjah, Nahanam, Nathanaël, Neapolis, Nicodemus, Nicolaïten, Nicopolis, Nineviten, Nymphas.

Obed-Edom, Oboth, Obola, Ophir, Orpha, Oreb, Olympus, Omega, Onecimus, Oneziphorus.

Paddan-Arm, Pagiël, Patthiël, Pannag, Patros, Pelatia, Parazim, Pharao-Necho, Pharpar, Philistea, Phrath, Pichal, Potiphar, Potiphera, Pamphylic, Paphos, Parinas, Parthers, Patrobas,

Philippus, Philologus, Phlegon, Prijgia, Priscilla, Prochochus, Ptolomæus, Putæolen.

Rabfaken, Ráchab, Rachel, Raphidim, Rebecca, Rechoboth, Rehabeam, Rephaïm, Reuma-Riblach, Ritmach, Ruchama, Ribbi.

Saälbim, Sabeërs, Sahavan, Samaria, Sannua, Sanbalat of Saneballat, Sanherib, Senacherib, Sarpath, Schear-jaschud, Schibboleth, Syriers, . . . Sadduceën, Samarie, Samothracen, Sapphirra, Seleu&, Sichem, Silpham, Smaragdus, Sodoma, Sospater, Sosthenes, Stephanus, Siracusen, Syrtis.

Tabor, Theoka, Tiglath-Pilezer, Tobijan, Tophet, Tubal-Kain, Tyrus, . . . Tabitha, Tertullus, Thesfalonica, Theophilus, Teudas, Thijati-ren, Trachonicus, Tragillion, Trophimus, Tryphæna, Thryphosa, Tychicus.

Urphazin, Uphaz, Uz, Uza, Uzziël.

Xerxes.

Zacharijab, Zacheus, t'Zadok, Zarphath, t'Zebaot, Zeboim, Zedekiah, Zelaphad, Zephanjah, Zerobabel of Zorobabel of Zoheleth, Zacheus, Zuriël, Zebedeus, Zenas.

T O T B E S L U I T.

Gebed voor den Schooltijd.

Goedertieren Vader in den hemel! zie ons hier Gte zamen, om onderrigt te ontfangen, in die wetenschappen, welke geschikt zijn, om ons tot deugd-zame en nuttige leden der Maatschappij te vormen. Laat ons onder dit onderwijs zoo verkeerem, als Christenkinderen past en betaamt. Doe ons de lessen van onzen Leermester regt ter harte nemen. Verwijder uit ons midden al wat strekken kan tot hindering en afleiding. Ja leer Gij ons de deugd zoo hartelijk beminnen en uitoefenen, dat wij reeds in onze jeugd de grondslagen leggen, tot ons eeuwig geluk Amen.

Gebed na den Schooltijd.

Liefdertijk God en Vader! wij zeggen u hartelijk dank voor het onderwijs, hetwelk Gij ons wederom dit uur hebt laten genieten. Hoe vele wijze lessen en nuttige vermaningen hebben wij gehoord, o! hoe gaarne wenschten wij die op te volgen, en zoo doende elkanderen tot voorbeelden te verstreken. Vuur Gij meer en meer deze begeerte in ons aan; bewaar onzen vriend, onzen geliefden Leermester in gezondheid en in leven, op dat wij hem nog lang als onzen wezenlijken weldoener en leidsman mogen aanmerken. Schenk Gij ook ons allen den noodigen lust en de krachten, om van zijn onderwijs gebruik te maken. Behoed ons voor de gevaren der jeugd, voor de verleidingen, die ons omringen; doe ons Jezus voetstappen volgen en vergeef onze misdaden. Amen.

GOD IS GOED EN GROOT.

Alles wat rondom mij is,
 Wekt mij tot erkentenis
 Aan mijn Schepper, door wiens magt
 't Groot Heelal is voortgebracht.

God gaf alles zijn bestaan;
 Alles toont zijn wijsheid aan;
 Alles geeft getuigenis,
 Dat Hij loutre goedheid is.

Welk een wellust biedt Natuur
 In dit heuglijk Morgenuur! —
 Welk een zielverrukkend schoon
 Spreid zij wijd en zijd ten toon.

Hij, die alles wasfen doet,
 Zegent ons met overvloed;
 Hij geeft ons ook voedzaam brood:—
 God! wat is uw goedheid groot!

Waar ik ook mijn oogen keer,
 Alles roept: „ loof, loof den Heer!
 „ Loof Hem met een blij gemoed;
 „ God is eindloos wijs en goed.”

N A B E R I G T.

Daar dit Werkje eenen herdruk verëischte, zoo dachten wij de Scholen onzes Vaderlands geenen ondiensl te zullen doen, met daarin die veranderingen te maken welke noodig waren, om hetzelfde niet alleen in Gelderland, waaruit het zijnen oorsprong nam, maar ook zelfs door ons gansch Gemeenebest, op de scholen met vrucht te doen dienen. Wij bewerkten het daarom naar de tegenwoordig door het Staats-Bewind aangenomene Spelling van den Heer SIEGENBEEK; verbanden uit hetzelfde alle woorden, welke geenen zin opleverden, en dus onverstaanbaar waren; vulden de getallen en leestekens, met derzelve verklaring er in, plaatsten, voor de Steden van het Departement Gelderland, de voornaamsten uit onze gansche Republiek, lieten tot slot, een paar voor de Jeugd verstaanbare Schoolgeden en een Gedichtje volgen, en maakten, eindelijk, in dit Werkje, al die veranderingen, welke wij geschikt oordeelden, om hetzelfde voor de Schooljeugd nuttiger te maken.

ROTTERDAM,
in Julij 1805.

P. N. M . . . T.

D E

GEHEEL VERNIEUWDE EN VERBETERDE
T R A P D E R J E U G D.

*Of Grondige en Nauwkeurige Fundament-
legger der Nederduitsche*

SPEL-LEES-SCHRIJF EN
T A A L - K O N S T.

Niet alleen, naar de eenvoudige vatbaarheid en aangroeiend begrip, der Leerlingen, van 't A, B, C. af aan, tot een volkomen kennis in spelen en leezen toe ingericht; maar ook tot een zeer nuttig en noodzaaklijk gebruik voor Ondermeesters, of ook Vreemdelingen, die de Nederduitsche Spraak zoeken te leeren; als ook voor Ouders, die geene gelegenheid of vermogen hebben, om hunne Kinderen ter School te zenden.

*Kort en klaar, tot een algemeen Huis- en School-
gebruik opgesteld.*

D O O R

B A S T I A A N C R A M E R,

Hoog- en Nederduitsche Schoolhouder te ARNHEM.

NIEUWE VERBETERDE UITGAAVE, IN TWEE STUKJES.

T W E E D E S T U K J E.

Te 's BOSCH, bij
D. N O M A N E N Z O O N.

VERNIEUWDE EN VERBETERDE

TRAP DER JEUGD.

ZESDE TRAP.

Handelende over de onderscheiden soorten, 't gebruik, enz. in 't algemeen, als ook over de verschillende spelling van eenige Letters en woorden in 't bijzonder.

Vr. **M**et hoe veel Letteren wordt onze Nederduitsche Taal uitgedrukt?

Antw. Met de 26 volgende / die men noemt en uitspreekt a / h be, c ce, d de, e / f ef, g ge, h ha, i / je, k ka, l el, m em, n en, o / p pe, q ku, r of 2 er, s of s es, t te, u / v ve, vau, of uv, w we, x ix, y / z zedd'.

Vr. Hoe worden deeze Lettereꝝ nu wederom onderscheiden?

A. In Vocaalen en Consonen; of ook wel Consonanten.

Vr. Zijn dit Nederduitsche benaamingen?

A. Neen: dit zijn twee Onduitsche of Latijnsche vaststaad-woorden / als

komende Vocaal	} van	} Vocalis setꝝ dat klinkt.
en Consoon		

Vr. Hoe zegt men dan gemeenlijk in goed duitꝝch?

A. Zelf-klinkeꝝ en Meede-klinkeꝝ.

Vr. Hoe veelte en welke zijn 't / die men Zelf-klinkeꝝ noemt?

A. Deeze 6: a / e / i / o / u / p.

Vr. Waarom worden deeze Zelf-klinkeꝝ genoemd?

A. Om dat ze in de uitspraak / door hunn' eigen klank / op zich zelven bestaan / en zonder bijklank van een der Meede-klinkeꝝ / gehoord worden.

Vr. Wat hebben wij bij Zelf-klinkers al opte-merken?

A. I. Geen woord of Lettergreep / zal 't leesbaar zijn / kan buiten een of meer dan dezelve / ten zij bij verkorting / gespeld / geschreven noch gebruikt worden.

II. Jeder derzelver kan wel een geheel woord en Letter greep uitmaaken / 't geen in de Mede-klinkers geen plaats heeft.

a / e / i / o zijn in 't Latijn / volle woorden / als a van / e uit / i ga gij / o o een uitroeping.

o / u en y zijn 't in het Duitsch als o / o mij! o God! o Meere! enz. U als men tot iemand spreekt: als ik heb U of aan U dit gezegd / gegeven enz. U hier door versta ik 't U voor Amsterdant.

Letter-grepen zijn 'er zoo schaars niet / die uit één van deze letteren bestaat / zo in andere / als onze spraak

Zie hier eenige van de onzen / ten voorbeeld:

A-dam a-dem a-ker a-men a-bond. E-n e-zer E-va-ze-ze / O-bed / o-ben / o-ber. U-ri-ge. U-ber / y-zer.

III. Dezelve het een dwaars streepje dus a e i o u geteekend zijnde / dat voorheen meer / dan nu geschiedt / geeft een verkorting of wegneeming van een in of u achter die letter te kennen als de voor den / ne hoor nam / hē voor hem / enz.

IV. Men stelt wel eens / in plaats van een van deze / dat meest de e te beuzt bast / het teken van wegneeming (Apostrophus.) (daar op zijn plaats van verwijzen zal worden) als t' hoor tot of te / d' hoor de / en gelijk breedter en duidelijker zal worden getoond.

Vr. Hoe heete en welke zijn de Consoonen Mede-klinkers?

A. De 20 overige Letteren.

Vr. Waarom / dus Mede-klinkers genoemd?

A. Om dat ze geen eigen klink / maar die van een der Zelf-klinkers / bij zich hebben / als in de uitspraak ligt gehoord word / gelijk u be, t ce, h ha, k ka. l el, en zo alle overige.

Vr. Hoe worden deze wederom onderscheiden?

Trap der Jeugd.

4
A. In Smelt-letters, en in stomme of halve klinkers.

Vr. Welste zijn Smelt-letters?

A. De l/ m/ n/ r. om dat l. de klinker voor deezē gant; en ook bijzonder ll om dat het teken van wegneeming wel eens/ schoon 't niet goed gekeurd kan worden/ voor dezelfde gesteld word.

Vr. Teent dit klaarē/ met een voorbeeld?

A. Het teken van wegneeming kan of mag geen plaats hebben/ ten zij het volgende woord met een Zelf-klinker begint/ als d'abond/ d'eewigheid/ t'eenemaal/ t'onzent/ t'ulvent/ t'ijberig/ enz. voor de abond/ de eewigheid/ te eenemaal/ te of tot onzent/ te of tot ulvent/ enz.

Schoon men 't nu veel in tegendeel ziet/ als schrijvende veelen; d'lust/ d'maagd/ d'nach/ d'rust/ dat zich wel eenigzins tamelijk laat hooren/ volge ik 't nochtan niet/ om reede/ zo als noch nader zal blijken.

4/16 Vr. Wat is eigenlijk smelten/ van letteren gesproken wordende?

A. 't heeft zijn plaats in de Rijn- of Dicht-konst wanneer van twee woorden of Letter-grepen één gemaakt wordt.

Vr. Hoe en wanneer geschiedt dat?

A. Als 'er twee woorden op elkander volgen/ waar van het eerste met een klinker eindigt/ en 't volgende met een klinker begint/ zo wordt de eerste klinker en dus ook die neheele letter-grep/ in de volgende/ bij de uitspraak versmolten. Bij voorbeeld:

De abond neigde op aarde neer.

dat men in Rijn leest/

d'abond neigd' op d'aarde neer.

't geen een onkundige in 't leezen der Rijn-konst/ nooit gabe slaat.

Sommige Liefhebbers gebruiken/ in deezen opzichte/ veel het teken van wegneeming/ schoon het in smelten/ geen plaats heeft.

Maar buiten de Rijn-konst geschiedt het meer; hoewel niemand mag schrijven d'Citzoen/ d'Duibel/

d'fluit/ d'jongeling/ enz. Ja hoor geen woord dat met een medeklinker begint.

Ook mag men schrijven 's voor des/ 'k voor ik/ 't voor het/ als 't was/ 'k sprak/ 's morgens/ 's mid-
dags/ 's Zondags enz. 't gaat dan een hoor-af-
neeming (Aphaëresis) genoemd wordt.

Men moet dan vooral/ den Leerling het onder-
scheid van 't of t' hoor het of te of tot/ doen op-
merken.

Vr Waaram worden de overige stomme of halve
klinkers genoemd?

A. Om dat hij berzelver uitspraak/ de klinker
volgt/ als h be, t ce, k ka, enz.

4/17 Van de Diphthongen en Triphthongen.

Vr. Wat verstaat gij door Diphthongen en Triph-
thongen?

A. Dit zijn wederom twee Latijnsche vasttaatz-
woorden/

als Diphthong	} van	{	Diphthongus twee-klank.
en Triphthong			Triphthongus drie-klank.

Dus zijn twee-klanken en drie-klanken of Diph-
thongen en Triphthongen niet anders/ dan twee en
drie onderscheiden t'saamengevoegde Zelf klinkers/
die men in ééne Letter-greep/ naast elkander
staande/ éénsgalms/ in een vermengt geluit/ uit-
spreekt. Deze zijn dan twee-klanken.

ae/ ai/ au/ ei/ ie/ oe/ ou/ ui.

gelijk in deze volgende woorden zulks voorkomt/

ae	ai	au	ei	eu
kaez	mai	baul	eilaag	beuz
naerstig	hair	klauteren	dweil	beagd
ie	oe	ou	ui	
hier	hoer	houwen	huilen	
ziet	zoet	stoutheid	berguizen.	

gelijk dit in de eerste trap breeder getoon word.

Merkt dat æ en œ dus staande/ niet als een
twee-klank/ maar enkel als e moeten uitgesproken
worden/ gelijk in

Emelius
Egypten
pene

dat men leest

Emelius
Egypten
pene enz.

Vr. Laaten we nu door voorbeelden / de Triphon-
gen of bieztaankien klaarder doen verstaan.

A. Aai / aau / eeuw / ieuw / oei en ooi / als in
baai graauw geeuw heuw hoer-jen dooi-jen.

Baai grauw ieuw ieuw hoer-jen dooi-jen enz.
meede in de eerste Trap / leeder te zien doch

• **Wet:** dat ieu en oei eigentlijk drie klanken
zijn / wegens de drie onderscheiden klinktegen-
schoon'er de andere / doch te overrecht / ook door
gehouden worden. Daarom aa / ee / oa en uu
ook geen twee-klanken kunnen genoemd worden /
beruuts ze / geen twee onderscheiden klinktegen-
zinde / ook geen vermengt geluid geuen.

• Wanneer boven één der klinktegen / twee of drie
naast elkanderen staande / derze twee . . stipkens
geteekend zijn / moet men wel zorg draagen / zo-
danig een Lettergreep of woord / niet eensalms /
en gelijc een twee of drie klank uit te spreken /
alzo met die Letter / daar derze stipkens boven
staan / een nieuwe Lettergreep begint / als in
derze woorden te leeren n. Aaron / Baal / Eli-
ezer / Emanuel / geerd / Joel / Seir / Indiën /
enz. Welke en hoeraange woorden men dan
leest / als of dit teken - tuschen die Letter-
greep gesteld was / gelijc men noch wel / schoon
te onrecht / zulks ziet geschieden gelijc: A-ron /
Ba-al / Eli-zer / Emanu-el / ge-erd / Jo-el /
Se-ir / Indi-en / enz. als welk teken eigenschap
heeft / in de onderscheiding van twee t'saamen-
gevoegde zelfstandige Naam-woorden: als Ak-
ker-man / Breren-dag / Kezli-dief / Offer-dier /
Wulfi-breuk / Zee-visch / enz.

4/10 Van 't rechte gebruik der Letteren.

Vr. Wanneer gebruikt men a?

A. Zulks is hier voor genoeg te zien; nochtan
moet het gebruik van a en aa nader aangewezen
worden.

I. Is a alleen / tusschen twee mede-klinkez staande hoort in de uitspraak / zunde aa lang / als har baar / kat kaat / ram raam / en gelyk in de eerste Trap overbloedig te zien is.

II. Heeft men byzonder / als by 't vermeerderen der Letter-grepen of in de buiging enz. op 't gebzuik daar van te letten. Sommige / die de hoortheid der spelling meenen te verachten / gaan / naar veler geboelen / buiten den regel door a te schryben.

haben	maten	Staten
haben	platen	zaaden enz.

Wzo dezelfde en diergelyke volstrekt met aa.

duß daaden	maaten	Staat
gzaaden	plaat	zaaden enz.

moeten geschreeben worden.

Vr. Waarom is dit noodzakelyk / daar a in deze woorden / geen korter uitspraak / als aa veroorzaakt?

A. Dit is wel waar want : haben / bladen / enz. daar aa geen plaats in kan hebben / is ook lang / maar om dat men dußdanige woorden / in een Woorden-boek naslaande / juimez in 't enkelvoudige getal / niet aa en niet met a opzoekt en vind / als

haad	maat	(de Staat
gzaad	plaat	zaad enz.

berhaalen met aa dußdanige woorden.

Deze regel / heeft men dan ook / met die woorden / te houden / die met a in 't enkelvoudige gebzuik staan / of gespeld worden / als

5/1. had / blad / pad / rad / gewag / zag / enz.

Vr. Waar kan men / om de a lang te maaken 'er niet een e byvoegen / als ae?

A. Veelen zyn hier in onverschillig handelende / doch schoon het somtyds kan en moet geschieden / mag het daarom altyd geen plaats hebben.

Vr. In welke woorden mag men ae voor ad gebzuiken?

A. In zulken / die men op tweerly wyze / kan en mag uitspreken / als

kaezſ	paetz	baezſ
naerſtig	ſtaezt	waereld enz.

Welke men / hoewel ik niet denke / dat het beeter is / ook ſchrijft met aa als

kaazſ	paazt	baazſ
naarſtig	ſtaazt	waareld *

Alzo ae hier te recht als een twee-kilank / uitgesproken moet worden / eben gelijk bij de Franſchen ai / en dus ook veel ſcherper dan met de re / gelijkt veelen noch wel zulke woorden / niet ee ſchrijven / als:

kcezſ	peetz	Deezſ (gedicht)
nerſtig	ſteezt	wereld

't Geen wel geen kwaade ſpelling is / hoewel ik / 't voor mij / niet volge: als men dan / de woorden / dus geſpeld zijde / naar de zachte kilank van zen en niet als .ae / maar uitſprekent.

Doch te ſpellen of te ſchrijven

maen	ſtaet	haet
maer	plaet	kwaed enz.

ten zij men de malle uitſpreek der Doozt-Holbezſ of gemeene Welvenaarſ / wilde volgen / kan niet doorgaan.

Edoch / in de Rijm-konſt / mag en moet men bij verkorting ſchrijven

	kwaen	paen	daen † enz.
in plaats van /	kwaaden	paaden	daaden enz.

5/3

Van de B. en P.

Vr. Wat onderscheid is 'er tuſſchen B en P?

A. De B is van een zachte / de P van een ſcherpe uitſpraak. Daarenboven is het verſkil in de ſpelling / maar de beteekenis der woorden / zeer

* 't Woord (waereld) wordt zeer onderscheiden geſpeld als 1. waereld, 2. warreld, 3. wareld, 4. weereld, 5. wereld, 6. werrild. Ieder zijn vrijheid — Ik houde het met waereld, om dat men 't dus gevoeglijk op tweeërlei wijzen, die beiden goed zijn, kan uitſpreken.

* Merkt: hier bij hee f men te letten op het eigenlijke teken van wegneeming (*) zo als het hier boven getekent ſtaat, alzo dit eigenlijk (*) maar een Comma is.

groot: bij voorbeeld:

Baard	Paard	Bier	Pier	Bond	Pond
baſt	paſt	hoord	poort	buiten	puiten
beer	peer	bord	pozt	buur	puur
beul	peul	boot	poot	bijl	pijl

Blijkt hier uit / niet ten klaarſten / v. v. dat tuſſchen baard en paard, bier en pier, bond en pond, enz. en in de uitspraak / en in de beteekenis / een natuurlijkt verſchil iſ?

Hier ziet men dug / en in de tweede Trap twee der welke woorden met b of p begonnen worden.

Vr. Waar iſ 'er / bij het ſluiten van een woord / in het verſchil tuſſchen beide / metſ te leeren?

A. Zekerlijkt: Het maar op de buigingen of vermeerdering der Letter-grepen: want men ſchrijft

quab	en	quap	om dat	quabben	en	quappen
kzab		kzap	men	kzabben		kzappen
kab	niet	kap	zegt	kabbelen	niet	kappelen

Waarom dan ook met

kzab	voor	kzap	alzo	kzabben		kzappen
kab		kap	men	kabben	maar	kappen
klab		klap	niet	klabben		klappen
ſchab		ſchap	zegt	ſchabben		ſchappen

En zo met alle ſoortgelijke / waarom men op de beteekenis / bijzonde heeft te letten.

Vr. Wanneer gebruikt men bb en verder alle verdubbelde Conſonanten of Medeklinkers?

A. In woorden van meer dan éene Letter-greep / wordende de éene Letter-greep met de eerſte geſlooten / en de volgende met de andere begonnen / gelijk in de reeds genoemde woorden / kabbelen / kzabben / enz. te zien iſ.

NB. Dit heeft zich zo met meest alle de meede-klinkers / waarom ik die hier te gelijk maar / voorbeeld ſtelle.

bb / dd / ff / gg / kk / ll / mm / nn / pp / rr / ſſ /

* Men leere hier te gelijk 't gebruik van enkele of verdubbelde meede-klinkers.

b	bb	d	dd	f	ff
Heber hebben /	bzooden	verbzooden /	klaf	klaffen	
Luben lubben /	raden	cradden /	ſtaf	ſtaffen	

g gg k kk l ll
 Wagen waggelen / baaken bakken / maalen malen.
 Plagen blaggen / zaaken zakken / quelen quellen.
 m mm n nn p pp
 kraamen krammen kaanen kannen schaapen schappen
 komen konnen maanen mannen knaapen knappen
 r rr s ss t tt
 waaren warren / pas passen / pzaaten pzatten.
 veeren verren / was waschen / laaten latten.

Van de C.

Vr. Wat leeren wij bij de C?

A. Het verlichs al te onverschillig gebruik / tus-
 schen dezelve en de k: hier in bestaande: dat bee-
 len de meeste Nederduitsche woorden met C in
 plaats van met k beginnen / schrijvende:

Caazt		Kaazt	Cloppen		Kloppen
Caas		Kaas	Knazzen		Knazzen
Caft	voor	Kaft	Colven	voor	Kolven
Comen		Komen	Czuipen		Kzuipen
Coning		Koning	Cuxten		Kuxten.

Vr. Wel! dat schijnt in de uitspraak goed te wezen?

A. Daer in stuit het wel met / want C / voor
 a / i / m / n / o / r en u staande / kan wel als een
 k uitgesproken worden; maar dit is daarom geen
 bewijs / dat het mag geschieden.

Vr. Waarom dan beter met k.

A. Die is meer eigen aan de Nederduitsche
 Spraak / gelijk de C aan de Latijnsche Caal / die
 geen k heeft / als in het woord Kalendæ.

Vr. De C heeft evenwel de betde plaats in de
 orde van ons a / b / c. en kan men dezelve noch-
 tans ontbeeren?

A. Gansch niet / want:

I. Zijn 'er woorden die volstrekt met de C moe-
 ten begonnen worden: als

Ceder / Cierlijk / Citzoen / Cijffer / enz.

Doch merkt: dat C voor e / i of n staande / de-
 zelfve als een S uitgesproken wordt / waarom ook
 de verbanneze van de C / schoon verkeerz met S
 schrijven.

Deber / Sierlijst / Sitzoen / Stijffer / enz.

Maek wel dit voor hun tot staaving / moet dienen / dat de C geheel en al geen Duitseje Letter zoude zijn; zo valt het nochtans wel gaast in duigen / wanneer zij zodanige woorden / daar de C met de h t'saamenvoegd / en gelijkt de Griekseje C chi) en dus scherper / dan de G uitgepraaken wordt / schrijben.

II. De C dient / om te onderscheiden de betekenis van vele woorden / als:

licht en ligt / doch en dog / noch en nog / acht en agt / en zo vele andere meer: want licht betekent het licht van den dag / ligt geeft te kennen: ligt om te doen / of in gewicht / zo acht, van achten / schatten; agt getal / doch maar / Dog een Dog / enz.

III. Volgt de C zelve zeer dikwils op de S / als: schaade / schaap / schande / schat / schrepen / scherp / schiep / schier / schank / schut / schuur / enz.

IV. Schrijft men veel beter met selje Selderseje, Hollandseje / Amsterdamsche / dan met se / Seldeje / Hollandse / enz.

De naam Christus schryben sommige met K Kristus, 't geen / also 't een Latijnsch woord is / niet kan doorgaan / dan met Ch Christus; die de K gebzuiken / schijnen te volgen de spelling der grondtaal; also men in 't Grieksch schrijft Kristus; doch het een eige naam zijnde / vergun ik een ieder zijn bijheid; ik houde het met ch.

** Men ziet in derzeu opzichte / een onderscheidene spelling / in sommige woorden: bij voorbeeld

Tagheu / Kragchel	of	lachen / kachjel
bind ik ook gespeld		andere
Taggen / Kaggel	ook	lachchen / kachchel
of		en
Lachen / Kachel		lachghen / kachghel

keure voor mij het eerste als Kragchel / enz.

Indien nu de voorstandere van de K in-voorgevelde woorden / de C kunnen t'huis laten / om

meer volboenend bewijs voor de **H** / zal ik mij
gaarne / daar naar gedaagen / doch / tot zo lang /
zal ik de **C** zijn plaats vergunnen / onder de Duit-
sche Letterz.

Van de D.

Vr. Waar in bestaat het verschil tusschen de **D**
en **C**?

A. 1. De **D** is van een zachte / de **C** van een
scherpe uitspraak. 2. In de beteekenis der woor-
den als bijnt / ten voorbeeld / uit

dakt	takt	brekt	zekt	dragt	tragt
dal	tal	doorn	tuorn	deelen	teelen
darm	tarm	drag	trag	dzillen	tzillen
daz	tag	dum	tum	den	ten enz.

Vr. Wat moet 'er meer nauwkeurig bij waar-
genoomen worden?

A. Deze twee Letterz / in 't sluiten van een
woord / niet onverschillig te gebruiken.

Vr. Welke woorden sluit niet met d?

A. Die in de uiging enz. dezelfde behouden / als

bad	baden	of	
blad	bladen	pad	padden
eed	reden	stad	steden
hoofd	hoofden	verbond	verbonden
pad	paden	verstand	verstandig enz.

en alle woorden die in heil eindigen / als:

reukigheid	reukigheden
zaligheid	zaligheden enz.

Zodanige woorden nu met t te eindigen / zoude
te zeer naar 't Hoogdutch rijken; unnezz die 'er
maar op let / kan zich ligt voor deeze grove mis-
slag wachten.

Vr. Men schrijft evenwel baaten / eeten / bonten?

A. Ja: maar in een geheel andere beteekenis:
want dan komt

baaten	met	bad	maar	het baat
bonten	van	verbond	van	bont / als bontgoed
eeten	van	Eed	van	ik eet enz.

Daarom sluit men ook niet met t en niet met b.

maat	om	maaten	spijt	om	spijten
gat	dat	gaten	mijt	dat	mijten
staat	men	staaten	stort	men	storten
stom	zegt	stouten	giet	zegt	gieten enz.

* **Merkt:** men moet bij de spelling/ wel in acht neemen/ de onderscheiden beteekenis der woorden/ also 'er sommige/ in de uitspraak/ genoegzaam niet verschillen: als

ried en		raden
riet		riet gewag
gewed en		wedden
gewet	in de be-	wetten/ slijpen
eed en	teekenis	een eed-zweering
ret	van	ecten
mijb en		mijden/ schutwen
mijt of		een stukje geld van 1 penning
meib		een dienstmaagd/ enz.

Sommige schrijven bladt/ Godt/ Stadt/ enz. waar in ik de bijvoeging van de t/ zo nodig vind/ als 't vijfde wiel of rat aan een wagen/ hoewel smit/ schoon men sineeden zegt/ beter is.

** Doch tot beter onderscheiding van de onvolmaakte voorleeden en de tegenwoordige tijd, in de te kennen gevende of aanroonende wijze, naamlijk in zodanige werkt- of tijd woorden/ die in de onbepaalde wijze/ geen d hebben/ als beminnen/ hooren enz. sluit men de tweede en derde persoon van den tegenwoordigen tijd, liever met t/ als gij of hij bemint/ hoort enz.

Schoon in de onvolmaakte verleden tijd, gezegt wordt; gij of hij beminde/ hoorde enz. dat zekter verschijdt; maar somtijds/ en wel in de Rijn-konst/ wordt wel/ bij verkorting/ hier voor gezegt/ gij of hij bemind'/ hoorde' enz.

Van de E.

Vr. Is 't gebruik van e en ee 't zelve?

A. Also min als a en aa/ want te schrijven heenen/ stenen/ benen/ enz. voor beenen/ steenen/ beenen/ is niet naar den regel/ doch dien men zegt: been/ steen/ been/ enz.

Vr. Heeft de e niet een tweeërle klank?

A. Ja/ als gezél/ hebél/ nét/ helet/ gezét/ enz. alwaar in deeze woordjes van twee Letter-grepen/ de e in de tweede Letter-greep hard/ en in de eerste zagt is/ waarom eenige Liefhebbers dezelve/ hard zijnde/ teekenen gelijk in deeze bovenstaande woordjes/ ten voorbeeld/ gedaan hebbe: 't lust mij echter niet/ 't alle woorden te doen/ doordien daar het gebzuik/ zulks wel haast gelcezd woizd.

Van de F.

Vr. Wat onderscheid is 'er tusschen F en D?

A. Met de F/ die van een scherpe uitspraak/ daar de D van een zachte is/ spelt men

Fransche	} en niet } met D	} Fransche } Dzedzít } Dortuin } Dirmament enz.
Fzedzít		
Fortuin		
Firmament		

Zo spelt men in tegendeel met V.

Vriend	} en niet met F	} Friend } Fisch } Fader } Frijheid } Fier enz. *
Visch		
Vader		
Vrijheid		
Vier		

Vr. Kan men eventwel/ niet wel eens de D in plaats van F gebzuiken/ in 't sluiten van een woord?

A. Sommige Liefhebbers schrijven

gaab	} voor	gaaf	} schoob	} voor	schoof	
gzaab		gzaaf			schrijbt	schrijft
gzab		gzaf			schijb	schijf

Vr. Kan dit doorgaan?

A. De reede/ die ze 'er voor hebben/ is niet onbondig/ naamlijk: „ dat deeze en soortgelijke „ woorden/ in 't meerboudige/ of bij wijze van „ Tijdsvoeging/ verschijkt wordende/ de f verlie-

* Men zegt wel fier, maar in de betèekenis van moedig, als een fiere of moedige. Leeuw, enz.

„zen? (schoon ze niet trachten te ontkennen/ de
„ uitspraak van u wat slaauw te zijn) also men
„ niet schrijft:”

gzaafen	} maar	gzaaben	} in de	} Heeren					
gaafen		gaaben			} betee-	} geschenken			
gzafen		gzaben					} kenig	} plaatsen	
schzrijven		schzrijven							} van
schifsen		schifsen							
schoafsen		schoafsen							

Om juist nu den Leerling op dit voetspoor te stellen/ vind ik niet raadzaam; geoeffende begrip-
pen volgen hem lust.

Ook ziet men thans zelfs de beste Schrijvers
dit volgen.

6
4 Vr. Gebruikt men niet wel somtijds ch en f in
dezelfde beteekenis?

A. Ja: als schacht } waar voor } schaft
hecht } men ook } heft
gekocht } zegt } gekoft
gacht } } gacht

Hoe wel de woorden gekoft en gacht / dus / om
derzelver oorsprong / wel zo goed schijnen te zijn.

Van de G.

Vr. Wat valt 'er bij de G aan te merken?

A. Dat dezelve wel somtijds als de S bijna uit-
gesproken wordt / als in de woorden / wellie in gie
eindigen / gelijk: timmeragie / stellagie / schenstgie /
enz. waar voor men ook zegt schenstaadje enz.

* In de Fransche vasttaard-woorden / die veel on-
der 't Duitsch gebruikt worden / spreekt men g
uit als gje / gelijk de Franschen: zo ook in som-
mige Duitsche woorden.

Vr. Wordt de h niet wel met de g als gh t'za-
mengevoegt?

A. Voorheen meer dan nu / want men schrijft
nu niet meer ghij / wegh enz. Sommigen nog wel
dit laatste / die ook schrijven lochhenen voor loche-
nen en diergelijke woorden meer / 't geen niet goed
is / dan wel in eigen naamen / als Peleggh enz.

Vr. Kan de k niet wel een plaats hebben agter de g als nk?

A. Daar zijn 'er/ die onverschillig schijnen te zijn/ in sommige woorden met g of met k te snitten/ als:

langmoedig en lankmoedig
lank en lang/ oorspronk en oorsprong
gevangenis en gevangenis/ enz.

Schoon deeze woorden/ uitgenomen oorspronk/ volgens den regel/ met g moeten gespeld worden/ luidt de uitspraak niet k also wel: waarom dan veel de g niet de k in zulkte woorden tsaamen hoegen/ spellende of schrijvende:
lankmoedig/ oorspronkelijk/ gevangenis/ enz.

Van de H.

Vr. Wat zegt gij bij de h?

A. Schoon dezelve meer voor een uitblaazing/ dan een Letter/ als bij de Tattinen * gehouden wordt/ is dezelve gebruik noodzakelijk: Zie hier voor in 't bzeede.

Van de I, J en Y.

Vr. Is 'er zo weinig onderscheid/ tusschen deeze drie Letters/ dat 'er in 't gebruik/ zo onverschillig mede te werk gegaan wordt?

A. Ganzsch niet: of de versoefelijke onkunde/ of de onberantwoordelijke onoplettendheid van veel Leer-meesters en Leerzouwen/ dit in de jeugd zo verbaast/ welke al zingende leeren/ ije/ ije/ ne/ ne/ enz. Eben als men de Zuigelingen met suijs/ suijs/ in naap wiegt/ zo is 'er een zeer groot onderscheid tusschen dezelve.

Vr. Waar in bestaande?

A. De i en j zijn klinkletters/ maar de j is een Meede-klinker: ook zijn de benamingen onderscheiden/ schoon veel/ gelijk ik bagelijks ontmaar worde in nieuw aankomende Leerlingen/ deeze drie Letters één en dezelve naam hebben/ zijnde de j bij hen/ onder die benaming/ bzeemd.

* h Magis adspiratio est quam litera.

••• Door **I** en **j** als **Kapitaalen** of **Hoofd-letters** / gebruikt wordende / ziet men dikwils / dat segt van de **Urkstez** is / één en de zelfde **Letterz** bezigen.

Vr. **Coant** het onderscheid met voorbeelden?

A. I. **Met** **i** speld men in / ik / is / immerz / ikk / bil / enz. wordende door **hijtoeging** van de **e** lang gemaakt: als **his** / **wis** / **tin** / **tien** / **is** / **hes** / **wil** / **wiel**. Zie het 1ste stukje.

II. **Met** **j** speld men **Jan** / **Jacht** / **Jesús** / **Jonge** / **Judas** / enz.

III. **Met** **y** speld men **yber** / **yzer** / **my** / **hy** / **hygt** / **lyn** / **wyn** / **dyk** / **pyl** / **quy** / **ryk** / **zyn** / enz.

En gelijk dit een en ander met meerder woorden / in de eerste en tweede **Trap** / te zien is.

* Zamtijds spreekt men de **y** wel eens uit als **i** gelijk in **Egypten** / enz. in meer eigen naamen.

Merst **i** heeft voorgaands een mede-klank ten gevolg / als / **ik** / **in** / **is** / enz.

••• **j** kan nooit in 't midden van een **Letter-groep** / ook nog agter aan / waar wel alleen voor aan gebruikt worden / wanneer 'er dan een **Zelf-klanker** op volgt: als **ja** / **jacht** / **Jesús** / **Jaobe** / **draai-jen** / enz. hoedanige woorden / met **i** of **y** niet kunnen geschreeven worden / als **toobe** / **iezus** / **iudas** / enz. nog ook met **y** als **yoobe** / **pezus** / **yudas** / enz.

••• **y** **Doet** / volgens **z**'in **klank** / **lyc** **hooren** waar hij 't **hulz** hoort / 't zij voor in 't midden / of agter aan of in een woord: als **yber** / **mym** / **zn** / enz.

Doch / om onderscheid te maaken tusschen **ei** en **y** als ééne **klank** zijnde / naar de betekenis der woorden / wijze ik u na de eerste **Trap** / alwaar men zien kan / dat hier op wel dient gelet te worden:

Vr. **Mag** men dan in plaats van **y** / niet **i** en **j** t'samen hoegen?

A. **Neen**; daar voor dient de **y**; doch is reeds gezien / dat **i** en **j** in een woord van meer dan

eene Letter-greep / op elkanker kunnen volgen /
 sttende de i de eene / wordende de volgende Letter-
 greep / met f begonnen / als draaijen / dooljen /
 snoeijen / enz.

Vr. Is 't onverschillig / in 't sluiten van ten
 woord / de i of n te gebruiken / zo als bij voorbeeld :
 in de woorden of Letter-grepen ;

eij / keij / reij / taaij / waaij / dooij / snoeijs / enz.
 Welke en soortgelijke men thans veel met i speelt
 als ei / kei / rei / taai / waai / tooi / snoei / enz. ?

A. De ij is in bysbanige woorden beter dan i
 schoon het geen spel-feil is

Vr. Om wat reede is de ij hier beter dan i ?

A. 1. Doordien deeze woorden een slepende uit-
 spraak hebben / daar de i mij te kort toelicht ; en
 2. De ij toont aan / dat die woorden op je of
 ten in de buiging of tijdschikking uitgaan : als
 eijeren / keijen / reijen / taaijer /
 waaijen / dooijen / snoeijen / enz. te meer

3. Men maakt hier door onderscheid tusschen de
 beteekenisse van sommige woorden : als
 ei eiliche / en ei eijeren / kei keijen / hei heide /
 en hei heijen / zo ook tusschen hy en hei in
 heiden / enz.

't Woord Jezajas / dat volstekt vier Letter-greep-
 en heeft / word veel / te onrecht / met drie uit-
 gesproken / als of 't in 't midden met f gebruikt
 was ; waarom hier dan 't verschil / tusschen die
 beide Tettez / ook ten klaarsten blijkt : want ik
 leesze Je-za-i-as en niet Je-za-jas.

't Woord Israël word meede op twee / somtijds
 wel op drieërlei wijze uitgesproken / als Is-ra-
 el / Is-ra-ël / en ook wel Is-ra-ël / volgens de
 kracht van onze Duitsche spelling kan 't niet wel
 anders / dan Is-ra-ël zijn / also men de f niet
 behoerlijk kan brengen tot de tweede Letter-
 greep / want met niet speld sto / sta / si / so /
 su / su / enz. Edoch dit meede een eigen Naam-
 woord zijnde / bepaal ik het zelve / voor mij /
 behoudende / wegens deszelfs oorsprong ; want zo
 het van Is-ra-ël was / zoude men het ook zekers

zo moeten uitspreken / als kunnende het dan ook / niet anders gespeld worden.

Vr. Worden sountyds in één en dezelve betekenis / de j en g niet voor elkanderen gebruikt?

A. In eenige woorden heeft dit plaats / als:

Magistzaat	} waar voor men ook zegt	} Majestzaat	
Angelier			Unjeller
Geneber			Genéber
Sicht enz.			Sicht enz.

Magistraat is nochtans beter / als kunnende van Magistratus de Overheid.

Van de K.

Vr. Is hier nog meer / dan bij de c gezegt is / aantemerken?

A. Men zoude hier nog kunnen bijvoegen: dat men hoorheen / in plaats van ijt wel schreef ch / als bechen / wacker / bakken / enz. of ook ten overvloed icht enz. voor bekken / wakker / bakken / ik / enz. in welke en diergelyke woorden / de c niet te pas komt.

Van L, M, N.

Vr. Wat leert men hier bij?

A. Niets byzonderz / dat 'er van gezegt kan worden / is reeds geschied / bij 't gebruik der enkele en dubbele meede-klinkez / en voozds bij de Alphabetiche orde, waar deeze Lettezs hun plaats is.

Merkt nochtans: dat men wel letten moet / dat bij het sluiten van een woord / door 't af of bijvoegen van deeze Lettezs / veel sittaad duitisch veroorzaakt kan worden / als in 'tenkel en meerhoudige getal aantetoonen.

• Dat de Zelf-klinkez met een Copulatie of te saamenbindings-teeken / dus / $\bar{a} \bar{e} \bar{i} \bar{o} \bar{u}$, geteekend zijnde / een wegmaating van een w of w agter zich / beteekenen / is gezien.

Van de O.

Vr. Wat leeren wij bij de O / de vierde klinker?

A. Dat dezelve ook / gelijk a en e / alleen staande / hoort in de uitspraak is / zijnde oo lang / gelijk in de eerste Trap plaats te zien is.

Vr. Waar op heeft men bijzonder te letten?

A. Dat dezelve een dierelici klank in de uitspraak heeft/ als bij voorbeeld:

1. helder	} in	{	hoben/ oben/ zo*/ holen/ enz.
2. dof			hok/ hol/ hot/ wol/ zond/ enz.
3. hard			hob/ hok/ vob/ vob/ hok/ enz.

waaron 't niet kwaad is/ de o hard klankende/ dus ó te tekenen/ bijzonder wanneer het woorden van gelijke spelling/ doch onderscheiden betekenis zijn/ als hol een beest/ hól een vloot.

Woords houden wij ons aan 't gebruik van o en oo/ als bij a en aa/ e en ee enz. gezien is.

als boonen/ bzoomen/ schoolen/ en niet
botten/ bzomen/ scholen/ als zijde in 't
entelvoudige/ boom/ bzoom/ school.

Van de P.

Vr. Wat bast 'er meer van de p te zeggen dan bij de v geschied is?

A. De ij wordt wel met dezelve t'saamgeboegt: als ph wanneer dezelve/ zo veel zijnde/ als de Griekische (φ) phi uitgesproken wordt/ gelijk f als Oliphant.

Stephanus	} dat men	}	Olifant	
Philippensen			leest	Stefanus
Propheten				Filippensen

* Men zoude de Nederduitse of bastaard-woorden/ die genoegzaam als onder het Nederduitse/ hun burgerschap gewonnen hebben/ wel met f voor ph als boven kunnen schrijven. †

Van de Q.

Vr. Is deze niet overtoellig/ also men baar voor kw kan gebruiken?

A. Of schoon deze Letter/ gelijk de c/ zo zeer niet geoordeeld wordt/ onder de Nederduitse letters/ plaats te moeten hebben/ kan ik dezelve al mede niet uitsluiten; tierlijk schrijft men hier als

* 't Woordje zo onderscheidt men met eene o van zoo een zóó visch of eene groene zoo of zoode.

† Men zie hieromtrent mijn Spraakschool 2 stukje nader.

leen/ maar ook beter met qu dan kw de woorden
gequetst/ gequeld/ gequaakt/ gequij enz.

• Doorbien een onkundige of uitlander/ gelijkt de
Heer Séwel te regt aanwizelt/ dez. hie dan/ kunnert
ze met kw als gesmetst/ gekweld/ gekwaakt/ gekwist/
enz. geschreeven waren/ zoude kunnen lezen/ gek-
wetst/ gch wuld/ geli waakt/ gch wijs.

Van de r en z.

Vr. Waar toe dienen tweelei slag van r en z?

A. De één om een woord of letter-greep te beginnen
te eindigen/ en de andere om midden in dezelve te stellen/
hoewel 't in de Drukkanst weinig waargenomen word.

Van de s en f.

Vr. Waar toe heeft men/ een korte en een lan-
ge s of f?

A. De korte ter sluitinge en in 't midden/ de lan-
ge/ om een woord of letter-greep te beginnen/ als
wassen of wasschen/ plas/ plassen/
wisshen/ misschien. enz.

Waarom men moet letten/ busbanige woorden
niet te schrijven met ss/ ff of ss: als
wassen of wasschen/ plas/ plassen
wisshen/ misschien/ enz. noch ook
wassen of wasschen/ plassen/ wisschen enz. ook niet
wasschen/ plassen/ wisshen/ enz.

Vr. Wat is 'er voor onderscheid tusschen de s en z
in 't gebuik?

A. De s // is van een sissende of scherpe/ de z
van een zachte nitspraak/ in welker recht gebuik
niet weinige/ zelfs niet van de minste schrijvers/
maar al te veel/ zich te buiten gaan. Zie/ het
onderscheid in deeze weinige woorden/

met s met z met z met f

sabel zabel zullen sullen †

sajet zaaien zalder salba

sulher zingen zulke sulpher enz.

• Bevinde echter, dat men heden ten dage, ge-
heel van qu voor kw afziet.

† Zie verder hier vobr, waar dese letters op hun
plaats gebruikt zijn.

Vr. Ziet men niet alleen het verschil in de uitspraak/ maar ook in de betekenis. Hoe veelen/ die geen onderscheid maaken in zullen en sullen/ immerz sallen komt in ieder wozd voor/ om de toekomende tijd aan te toonen/ als: wij of zij zullen sit of dat doen/ daar sollen onnozele menschen betekent/ bij voorbeeld: die arme sullen zullen hier niet te pas komen! enz.

De van maar op 't aanbatten van een wozd / kan deeze klip ligt misden.

Van de T.

Vr. Wat hebben we meer van deeze Letter/ dan reeds bij de t gezien is/ te zeggen?

A. De t wordt wel/ voornaamlijc in haastwoorden/ als de t of f uigesprouken/ gelijk

Oratie/ gratie/ satisfactie/ correctie/ predikatie/ enz.

Welke woorden men iets scherper uitspreekt/ als:

Oracie/ gracie/ satisfaccie/ correccie/ predikacie/ enz.

Door welke laatste sommige/ tegenwoordig/ schrijven predikaatsic.

Doch te schrijven Prohincie voor Provincie: is niet goed: als komende van Provincia.

Vr. 't gebeurt veel/ dat de t met de h t'saamgevoegt wordt/ als th of Thieksche (θ) theta hoe wordt deeze t'saamvoeging uitsprouken?

A. Niet anders dan eenhoudig t daarom leest
 Anthonius/ Theophilus/ Thracien/ Thoon/ enz.
 als Antonius/ Ceophilis/ Cracien/ Czoon/ enz.

* De b of t zijn overtollig in gelegenheid/ genegenheid/ en also alle diergelijke woorden/ waar voor veel schrijven gelegendheid/ genegenheid/ enz. immerz men zegt/ gelegen/ genegen/ en niet/ gelegend/ genegend/ enz.

Van de U.

Vr. Wat leeren wij bij de u de klisse klisse?

A. Dezelve is weede/ gelijk de andere klisse.

Wien staande / hozt in de uitspraak / zijnde nu lang / als
 Ur (der Chaldeen) uur / muzw / muur / enz.

Met uu schrijft men muuren / uuren / enz. als
 zijnde in 't enkelvoudig muur / uur / enz.

Vr. Is u en uw 't zelve in de betrekking / toebien hier in bij veelen / geen verschil schijnt gemaakt te worden?

A. Gansch niet * u ziet op de persoon / die men aanspreekt / - als: 't is u bekend / ik heb het u of aan u gegeven of gezegt / enz.

† Uw schrijft men als men iemands goederen / zaaken / enz. bedoeld / bij voorbeeld:

Uw Huus / uw Geld / uw kind / uw Ouderz / voor uwe Ouderz / enz.

Van de V.

Vr. Bij de f hier van gesproken zijnde / is 'er ook nog iets van te zeggen / overgebleeven?

A. Niets bijzonderz: als datze drieërlei benaaming toegebaan is / als ve / uh of uwe en van / de meegte zeggen echter ve.

't Is niet vreemd / datze / doch verkeerd / nog wel als een u gebzuikt wordt / bijzonder in 't Latijn.

Van de W.

Vr. Deeze mede tweeërlei benaaming, bzaagende als dubbeld' uu en we / zo bzaage ik / welke de beste is?

A. Wel is waar / dat met die met de Hoogduitschen liever we noemt; Doch dat die benaaming dubbeld' uu / oorspronkelijk zoude zijn / van 't oude gebzuik / wa voor uit of uur / gelijk sommige willen / of gelijk anderen dit waaken / door te zeggen / „ dat men in onze geheele Nederduitsche Taal „ geen dubbeld' uu of v heeft / dan wel in de „ „ tjiusche als tuus, tuum, „ dan ik meen woorden genoeg te hebben / als:

buurman / buurzaam / muur / uur / zuur / enz.
 kan ik niet wel toestemmen: also ik niet vinde / dat de Ouden bzaanige woorden niet wa / dug:

• Pronomen demonstrativum. † Pron. Possessivum.

bbreman / bbrzaam / mbr / br / zbr / enz. geschreeven hebben.

Liever denk ik / schoon ik het niet voor volstrekke zo gehouden wil hebben / dat die benaming / naar de Sgour of gebaante dier Letter / als zijnde geslukt twee v aan eliaander getrokken / genomen is : al waagrom die benaming zo zeer niet is te waaken / en 't yeden weinig tot de zaak doet / wijze hier en elbez onder pien naam / zo wel bekend staat / dat niemand zo dwaas zal zijn / om daar door twee u te verstaan.

Ja / 't is niet vreemd / dat men de Capitaalen of Hoofd-letters wel eens / met de naam van dubbelde hooft bestempelen / daarze echter niet meer in de spelling doen / dan de andere.

Wat de benaming is in veelo woorden beter kint / als dubbel u ; is zeker waar / maar dat het beclijft ook ruim slaanw genoeg is / is te geslukt waar. Ik stap 'er af / als doende dat niets tot de spelling / zijnde zulke bitterijen maar bezelarijen / laaten de een ieder bezelve noemen / zo als hij wil.

Woch te schrijven houden / kolude / enz. geslukt zeker Liefhebber / dus de u voor u bezigt / kan ik niet goedkeuren : immerz men schijft houden / houden / enz.

Van de X.

Vr. Komt de x wel bijzonder in onze taal te pas?

A. Maar in de Grieksche en Latijnsche : waarom ze soli een dubbelde meede-slinker genoemd word : Echter ontbreekt het niet aan vermaarde schrijvers / die de spelling al vjij naauwkeurig beoefenen / welke de x gebruiken in Blizen / Ox / Exter / voors welke laatste men ook zegt Wastter enz.

Verder / komze veel in eige naamen door : als Xenophon / Xerxes / Xenocrates / enz.

Van de Y.

Vr. Is bij de y / die de Grieksche Upsilon noemen / noch iets te zeggen obergelieven?

A. 'k Maen dat bij i en j / hier ontzent / zo veel nobig gezegt is.

Van de Z.

Vr. Wat van de z meer / dan bij de f gezien is?

A. Dat de w de eenigste mede-klinker is / die onder de z kan gebeezygt worden / hoewel sommige echter met weijuge toewijching / daar voor de f gebruiken / als:

zwaan
zwaag
zwaakt
zwellen
zwoegen
zwtigen
zwijs

z geen vol-
stekt beter
is als

swaan
swaar
swaakt
swellen
swoegen
swtigen
swijn.

Wie bespeuzt niet / dat / volgens de hzacht der f / die woorden van veel te scheep zouden aangevat worden? mekt:

* De z dient ook meer om een woord te beghinnen / dan te sluiten; hoewel zeer vele eigen naamen met dezelve gesloten worden / als

Wchaz / Wijnwaaz / Wuz / Wzsi / enz.

Och dezelve zijn buiten den gemeenen regel.

** Deeze sluiten echter sommige woorden met de z in plaats van f als onz' / wijs' / weez' / enz. also ze de f in de huring verkiezen: want men zegt onze / wijsen / weezen / en niet onse / wijzen / weesen / enz.

Och also het hier mede / eben als met f en b gelegen is / wijze is de Liefhebbes derwaazds.

Van de Capitaalen of Hoofdletters.

Vr. Wanneer komen de Capitaalen of Hoofdletters te pas?

A. I. Door aan ieder brief of geschrift / en zo menigmaal de reden of zin / in dezelve vol is / wanneer men een stip . of punctum stelt / waar op doorgaans een nieuwe regel volgt / die telkens met een Hoofdletter beghonnen wordt.

II. Alle eigen Naamen van Menschen / Gedichten / Planten / Druiven / enz. worden daan mede beghonnen.

III. Men steltze voor alle Waartigheden / Personen van hooge Caracters / Oinstincte en Geboorte / enz. als Keizers / Koningen / Vorsten / Prinsen / Graaven en verder voor alle Hooge en mindere Bedieningen.

IV. Zo ook als men herhaalt **NEO.** / **UNICO.** **UN.** Welken. / Wel Ee. Gestr. / Wel Certa. / enz.

V. In de Gymnastiek / voor aan ieder regel / en gelijk 't bekwaame Meesters hunne Leerlingen / door nader onderwijs / verder leeren.

Zie daar / zo vlaar mij mogelijk / de onderschetsden soorten en 't gebruik der Lectoren aangevezen; hertoutwende / dat ieder Meester / die myn pogwit hier uit ligtelyk zal bezoeven / zijnen Leerlingen langs deezen voorgestelden Leer-tzant / met bijvoeging van zyn gepast onderwijs / volkoomen in de nodigste beginsels der Spellust zal kunnen vast maaken.

Permits nu een Leerling meer nodig heeft / dan maar even spelen en lezen / zullen wy denzelven eenige denkbeelden zoeken te geeuen / van eenige Zonden of Fundamenten van onze Nederduitsche Spraak / als zeer nuttig en dienstig / bijzonder voor de zulten / die op hun tijd / in de Fransche / en voornaamlyk in de Latijnsche Taal / staan onderwezen te worden: waaron de daarbij eezt voorkomende woorden (in de Noot) met derzelver Latijnsche betekenis / heb uitgedrukt.

Hieromtzent / heb ik zekerlyk te vermagten dat veele eenhoudige Halzen / het geheele Werkje zullen verwijzen; doch ik vertzoutwe / dat anderen 't zo veel te meer / zullen goed keuren; want doch dient het David niet / 't is goed voor Goliath; dit is bij de eerste uitgaabe al gezien / dan zegge nog / die geen Latijn behoeven te leeren / bemoeijen zich niet de Noot niet.

Z E V E N D E T R A A P .

Leerende de eerste Grondbeginselen der Neder-
duitsche Spraak.

Vr. Welke zijn de allererste beginselen / die
bij 't leeren de Nederduitsche / of ook
andere Taalen / ten Grondslag moeten gelegd worden?

A. 1. De kennis der Letteren.

2. De t'saamenvoeging en uitspraak of klaph
der Letteren / tot en in Lettergrepen of
woorden.

3. De schikking der woorden tot een vó ká-
men zin.

Vr. De Letteren / de t'saamenvoeging en uit-
spraak geleerd zijnde / moeten wij overgaan tot de
woorden: doch eerst zien: wat gij door een Syl-
labe verstaat?

A. 't Woord Syllabe komt van 't Latijnsche Syl-
labe een Letter-greep / zijnde een Letter-greep /
bestaande uit 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / en somtijds
meer letteren / die men eenigzins / zonder afzoe-
ken / uitspreekt.

Vr. Is een woord en een letter-greep het zelfde?

A. Een Letter-greep kan wel een geheel woord
uitmaaken: maar veeltijds is een Letter-greep
rechts een gedeelte van een woord: als kunnende
een woord bestaan uit 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / 8 / en meer
Letter-grepen / gelijk dit een en ander in de eerste
en tweede Trap klaar geleerd is.

Vr. In hoe veel (a) Spraak-deelen onderscheidt
men de woorden door de (b) Oorsprong-kunde?

A. In 9 / als: 1. Zedeken / 2. Naam-woord /
3. Door-naam-woord / 4. Werk-woord / 5. Deel-
woord / 6. Bij-woord / 7. Voorzetsel / 8. t'Saa-
menvoeging / 9. Tusschenvoegsel.

Vr. Wat zijn Zedeken?

A. Deeze (de, den, een, het,) dienende om een

(a) Partes Orationes, (b) Etymologia.

1. Articulis, 2. Nonem, 3. Prononem, 4. Verbum,
5. Participium, 6. Adverbium, 7. Praepositio, 8.
Conjunctio, 9. Interjectio.

onderscheid te maaken in de (c) geslachten en (d) Naam-vallen: als de Man, een Tafel, het Spiegel, enz.

Vr. Hoe veelërlei is 't Geslacht?

A. Drieërlei: (A) 't Manlijk, (B) 't Vrouwlijk, (C) 't Onzijdig.

Vr. Waar aan ziju deeze Ledekens onderworpen?

A. Aan de (e) buiging der Naam-vallen.

Vr. Hoe veel Naam-vallen zijn er?

A. Zes / 1. Noemer, 2. Teeler, 3. Geever, 4. Beschuldiger, 5. Roeper en 6. Afneemer.

Vr. Hoe geschied deeze buiging?

Manl. Vr. Onz.

A. Duf:	Daemer	de	de	het
	Teeler	de	de	het
	Geever den / aan of voor	den	de	het
	Beschuldiger	den	de	het
	Roeper	de	de	het
	Afneemer van / met of voor	den	de	het

* De plaats laat hier niet toe / de meer of min veranderingen / daar bij vallende / te toonen. Zets meer daaromtrent in mijn spraakschool.

Ziet hier / voor de aartigheid / de buiging met de Latijnsche voorzetsels hic, hac, hoc, waar mede alle buigbare woorden / in hun onderscheiden geslacht gebogen of (gedeclineert) worden.

Singulariter (t enkelvoudige getal.)

	M.	V.	O.		M.	V.	O.
Nominativ.	hic,	hac,	hoc.		deeze	dit	dat
Genitivus	hujus	--	--	des of van	---	---	---
Dativus	huic	--	--	den aan of voor	---	---	---
Accusativ.	hunc,	hanc,	hoc.		---	---	---
Vocativus	O	---	---		---	---	---
Ablativus	hoc,	hac,	hoc,	van met of voor	---	---	---

(c) Genus, (d) Casus, (A) Masculinum, (B) Femininum, (C) Neutrum, (e) Declinatio.
 1. Nominativus, 2. Genitivus, 3. Dativus, 4. Accusativus, 5. Vocativus, 6. Ablativus.

* *Pluraliter* ('t meervoudige getal.)

Nom.	hi	hæ	hæt	deze of die	—	—	—
Gen.	horum	harum	horum	der of van	—	—	—
Dat.	his	—	—	aan of door	—	—	—
Acc.	hos	has	hæt		—	—	—
Voc.	O	—	—	o	—	—	—
Abl.	his	—	—	van met of door	—	—	—

De *Teckenſ* de, den, een, het, voegt men naar 't geſlacht. woord.

Dit is doorgaans 't eerste werk voor een *Ta-rijnsch* *Teerling* / 't geen hem / door een meugte van voorbeden / klarer en omſtandiger geleerd word.

Vr. Hoe veellet is 't getal (a)?

A. Tweeërlei / 1. 't enkelvoudige en 2. 't meervoudige.

Vr. Wanneer komt het enkelvoudige getal voor?

A. Als men ſpreekt van éene perſoon of zaak; als / ik / gij / hij / de Man / een Boom / het Paard / enz.

Vr. Wanneer het meervoudige?

A. Als men gewaagt van meer dan éene perſoon of zaak / gelijk: wij / gij-ſieden / zij / — de Mannen / de Boomen / de Paarden / enz.

Vr. Wat is een Naam-woord?

A. Een Naam-woord is / waar door men een zaak of hoedanigheid van iets / onderscheidenlijk uitdrukt / als: God / een Menſch / een Boom / het Water / goed / kwaad / groot / klein / en wat zo meer is.

Vr. Hoe verdeeld men de Naam-woorden?

A. In (b) zelfſtandige en bijvoeglijke.

Vr. Wat zijn zelfſtandige Naam-woorden?

A. Die / zonder bijvoeging van andere woorden / de zaak te kennen geeven: als

De Hemel / de Aarde / de Zee / Zon / Maan / Sterren / Koning / Dozt / Heer / Knecht / Licht / Duiſternis / Wijsheid / dwaasheid / enz.

Vr. Wat zijn (c) bijvoeglijke Naam-woorden?

(a) Numerus. 1. Singularis. 2. Pluralis. (b) Nomen Substantivum. (c) Nomen Adjectivum.

A. Die de hoedigheid van een persoon of zaak uitdrukken / als: sterk / zwak / hoog / laag / diep / klein / groot / rijk / arm / wijs / zot / enz.

Welke woorden / alleen staande / geen zin kunnen uitmaaken / ten zij 'er een zelftandig woord wordt bij gezet of onder verstaan: gelijk

bijv. zelfst.

een sterk Man
een hooge Berg
een groot Schip

bijv. zeift.

een zwakke Vrouw
een diepe Kuil
het kleine Kind enz.

Want wie zoude onze meening begrijpen / als men zeide: het was een sterk, het is een hooge, enz. zo 'er geen zelfstandig woord / als Man, Berg, enz. bijkwam / also de bijvoeglijke Naam-woorden tot alle zelfstandige kunnen betrekkelijk zijn: ik kan zo wel denken / op een hoogen tooren / muur / enz. als een hoogen berg / en dus met alle anderen.

Vr. Hoe verbeeld men nu wederom de zelfstandige Naam-woorden?

A. 1. In eigen en 2. gemeenen.

Vr. Wat is een eigen Naam-woord?

A. Dat aan een Persoon of zaak afzonderlijk gegeven wordt / als / daar zijn de Naamen van Menschen: gelijk Jan / Pieter / Willem / Joost / enz. van Steeden en Dorpen: t. b. Nulhem / Dismegen / enz. zo ook alle Naamen van Kruiden / Planten / Boomen / Vruchten / Gedierten / Zeeën / Rivieren / enz.

Vr. Wat is een gemeen zelfstandig Naam-woord?

A. Dat aan veele gemeen is / als: Man / Vrouw / Mensch / Boom / Rivier / Visch / enz.

Vr. Wat zijn (a) afgeleide woorden?

A. Die van andere oorspronkelijke woorden afgeleid worden / als:

Visscher		visch		Vogelaar		Vogel
Vaderlijk		Vader		Amsterdammer		Amsterd.

en zo alle diergelyke.

Vr. Wat zijn (b) verklein Naam-woorden?

A. 1. Nomina Propria, 2. Appellativa. (a) Derivativa,
(b) Dominutiva.

A. Die door versleiming van hunnen eigen oorspronkelijksten naam / gemaakt worden / als:

potje	} van	pot	} boekje	} van	boek	
vatje		vat			staaftje	staat
tonnetje		ton			jongetje of	een jonge
huisje		huis			jongste	enz.

Vr. Hoe buigt men een Naam-woord?

A. Op dezelfde wijze / als bij de buiging der zedekens en voorzetsels is getoond: hebbende de onderscheiden Geslachten of woorden somtijds meer of min verandering. Zie hier / tot een denkbeeld / maar twee voorbeelden: het zelfstandig Naam-woord Man met het voorzetsel deeze.

Singulariter ('t enkelvoudig getal.)

Nom. deeze Man.
 Gen. des of van deezen Man of des Mans.
 Dat. aan of voor deezen Man.
 Acc. deezen Man.
 Voc. o Man.
 Abl. met / door of van deezen Man.

Pluraliter ('t meervoudig getal.)

Nom. deeze Mannen.
 Gen. den of van deeze Mannen.
 Dat. aan of voor deeze Mannen.
 Acc. deeze Mannen.
 Voc. o Mannen.
 Abl. van / met of door deeze Mannen.

Vr. Dit was nu in 't Mannelijk geslacht / alleen met een voorzetsel, kunt gij mij nu een voorbeeld geeven / van een zelfstandig met een bijvoeglijk naam-woord, in 't Vrouwelijk geslacht?

A. Zie hier: deeze verstandige Meesteres.

Singulariter (enkelvoudig.)

Nom. deeze verstandige Meesteres.
 Gen. des of van deeze verstandige Meesteres.
 Dat. aan of voor deeze verstandige Meesteres.
 Acc. deeze verstandige Meesteres.
 Voc. o verstandige Meesteres.
 Abl. van / met of door deeze verstandige Meesteres.

Nom. deeze verstandige

Gen. der of van deeze verstandige

Dat. aan of voor deeze verstandige

Acc. deeze verstandige

Voc. o verstandige

Alb. met/ door of van deeze verstandige

Meester-
fen.

NB. In den Latijnsche Rudimenta, wordt dit in 't tweede en naaivolgeriger geleerd.

Vr. Zijn de byvoeglijke Naam-woorden niet onderworpen aan de (a) Trappen van vergelijking?

A. Ja aan drie:

1. De stellende Trap, als verstandig.

2. De vergrootende Trap, als verstandiger.

3. De overschrijdende of overtreffende Trap, als de verstandigste zeer of aller verstandigst.

Vr. Hoe worden deeze wederom onderscheiden?

A. I. Regelmatige en II. in onregelmatige.

Vr. Welke zijn de regelmatige?

A. Die de tweede en derde Trap/ van de eerste maaken/ als: verstandig/ verstandiger/ allerverstandigst.

Vr. Welke zijn onregelmatige?

A. Die de tweede en derde niet van de eerste maaken/ als: goed/ beter/ best. kwaad/ erger/ ergst enz.

Van 't Werk-woord.

Vr. Wat is een Werk-woord?

A. 't Welk betekent (a) iets te doen, (b) te lijden (c) of te zijn.

Vr. Hoe verbeeldt men de Werk-woorden?

A. In (d) bedrijven, (e) lijdende, en in (f) geenerlei.

Vr. Wat zijn bedrijvende Werk-woorden?

A. Die iets betekenen te doen/ als: schrijven/ lezen/ onderwijzen/ beminnen/ betachten/ enz.

(a) Gradus Comparatio. 1. Positivus. 2. Comparativus. 3. Superlativus. I. Regularis. II. Irregularis.

(a) Agere. (b) Pati. (c) Esse. (d) Activa. (e) Passiva. (f) Neutra.

Vr. Wat betekenen de Lijdende?

A. Een aandoening ondergaan / of lijden van iets / als: behind worden / gepijnigt worden / enz.

Vr. Wat betekenen de geenerlei of onzijdige?

A. Die betekenen eigenlijki / nog doen / nog lijden / als: koomen / woenen / leeven / blijven / bezetellen / staan / zitten / liggen / loopen / enz. want deze kunnen in geen lijdende betekenis, verandert worden.

Vr. Wat heeft men vervolgens bij de werkwoorden aan te merken?

A. Dat dezelve door (g) wijzen (h) tijden en (i) personen verschikt of (geconjugeert) worden.

Vr. Hoe veel Wijzen (k) van Tijdvoeging zijn 'er?

A. Vier: 1. de te kennen geevende.

2. gebiedende.

3. aanvoegende of wenschende, en ten

4. de onbepaalde wijze, dat is: die geen personen of getal bepaald.

Vr. Hoe bepaald men de tijden?

A. Tot vijf: als.

I.	} tijd	tegenwoordige
II.		onvolmaakte verleden
III. de		meer als volmaakte verleden
IV.		volmaakte verleden
V.		toekomende

Vr. Hoe veel personen koomen ons daarbij voor?

A. Drie: zo in 'tenkel / als meerboudige getal / als: ik / gij / hij. — Wij / gij-lieden zij.

Vr. Zoude men den Leerling niet een beter denkbeeld van de tijden, wijzen, personen en met één woord der gantsche schikking of Tijd voeging van een Werk-woord / door één voorbeeld kunnen geeven?

A. Ja in een werkende of doende en in een lijdende betekenis / neemende daar toe 't Werkwoord.

C

(g) modi, (h) tempora, (i) persona, (k) Conjugatio.
1. Indicativus, 2. imperativus, 3. subjunctiv. 4. Infinitiv.

Beminnen.

I. Te kennen geevende wijze.

A. Tegenwoordige tijd.
Enkelvoudig.

pers.

- 1 ik bemín.
2 gij bemínt.
3 hij bemínt.

Meervoudig.

- 1 wij bemínnen.
2 gij-íeden bemínt.
3 zij bemínnen.

B. De omvolmaakte verleden tijd.

- E. ík bemínde.
gij bemínde.
hij bemínde.
M. wij bemínden.
gij-íeden bemíndet.
zij bemínden.

C. De volmaakte verleden tijd.

- E. ík heb bemínd.
gij hebt bemínd.
hij heeft bemínd.
M. wij hebben bemínd.
gij-í. hebt bemínd.
zij hebben bemínd.
D. De meer als volmaakte verleden tijd.

- E. ík had bemínd.
gij had bemínd.
hij had bemínd.
M. wij hadden bemínd.
gij-í. haddet bemínd.
zij hadden bemínd.

E. De soekomende tijd.

- E. ík zal bemínnen.
gij zult bemínnen.
hij zal bemínnen.
M. wij zullen bemínnen.
gij-í. zult bemínnen.
zij zullen bemínnen.

II. Gebiedende wijze.

- E. bemínd gij.
dat hij bemíinne.
M. bemínt gij-í.
dat zij bemínnen.

III. Aanvoegende of wenschende wijze.

A. Tegenwoordigen tijd.

- E. laat ík
laat gij
laat hij
M. laaten wij
laat gij-í.
laaten zij. } bemínnen.

B. Onvolmaakte verleden tijd.

- E. ík zoude
gij zoud
hij zoude
M. wij zoude
gij-í. zoudet
zij zouden } bemínnen.

C. Volmaakte verleden tijd.

- E. laat ík
laat gij
laat hij
M. laaten wij
laat gij-í.
laaten zij } bemínd hebben

D. Meer dan volmaakte verleden tijd.

E. ik zoude
 gij zoud
 hij zoude
 M. wij zouden
 gij-l. zoudet
 zij zouden

} bemind hebben

E. De toekomstige tijd.

E. ik zal
 gij zult
 hij zal
 M. wij zullen
 gij-l. zult
 zij zullen

} bemind hebben

IV. De onbepaalde wijze.

A. De tegenwoordige en

B. Onvolmaakte verleden tijd.

beminnen.

C. Volmaakte verleden tijd.
 bemind hebben.

D. De meer dan volmaakte en verleden tijd,

bemind hebben.

E. Toekomstige tijd.

zullen beminnen of zonden beminnen.

De zogenaamde *Gerundia*.

van of om te beminnen.

met of door te beminnen.

om te beminnen of

men moet beminnen.

De zogenaamde *Supina*.

om te beminnen.

van of om bemind te

worden.

DEELWOORDEN.

A. Tegenwoordige tijd.

beminnende.

B. De toekomstige tijd.

zullende beminnen.

Zie daar nu: de doende of werkende wijze ~~van~~ tijdsbegeging.

Du zullen wijs overgaan / om de lijdende wijze noch aan te toonen.

I. Te kennen geevende wijze.

A. De tegenwoordige tijd.

E. ik word
 gij word
 hij word
 M. wij worden
 gij-l. word
 zij worden

} bemind.

B. Onvolmaakte verl. tijd.

E. ik wiedz
 gij wiedz
 hij wiedz
 M. wijs wierden
 gij-l. wiedz
 zij wierden

} bemind.

C. Volmaakte verled. tijd.

E. ik ben bemind of

* Men zegt ook wel, ik werd bemind.

ik ben bemind geweest
 gij zijt bemind of
 gij zijt bemind geweest
 hij is bemind of
 hij is bemind geweest
 M. wij zijn } bemind
 gij-l. zijt } of bemind
 zij zijn } geweest.

D. Meer dan volmaakte verleden tijd.

E. ik was }
 gij waart } bemind of
 hij was } had + be
 M. wij waren } mind ge-
 gij-l. waart } weest.
 zij waren }

E. De toekomstige tijd.

E. ik zal }
 gij zult } bemind
 hij zal } worden.
 M. wij zullen }
 gij-l. zult }
 zij zullen }

II. Gebiedende wijze.

E. word gij bemind
 dat hij bemind worde
 M. word gij l. bemind
 dat zij bemind worden.

III. Aanvøegende wijze.

A. Tegenwoordige tijd.

E. laat ik }
 laat gij } bemind
 laat hij } worden.
 M. laten wij }
 laat gij-l. }
 laten zij }

B. Onvolmaakte verleden tijd.

E. ik zoude }
 gij zoude } bemind
 hij zoude } worden.
 M. wij zouden }
 gij-l. zoudet }
 zij zouden }

C. De volmaakte verleden tijd.

E. laat ik }
 laat gij } bemind
 laat hij } zijn of
 M. laten wij } geweest
 laat gij-l. } hebben.
 laten zij }

D. De meer als volmaakte verleden tijd.

E. ik zal }
 gij zult } bemind
 hij zal } zijn of
 M. wij zullen } geweest
 gij-l. zult } hebben.
 zij zullen }

E. De toekomstige tijd.

E. ik zoude }
 gij zoude } bemind
 hij zoude } zijn of
 M. wij zouden } geweest
 gij-l. zoud } hebben.
 zij zouden }

IV. Onbepaalde wijze.

*A. De tegenwoordige en
 B. Onvolmaakte verled. tijd.*
 bemind worden of wien-
 den

† Merkt: in de 1, en 3, persoon in 't Meervoudig zegt men hadden.

C. De volmaakte verleden

D. En de meer dan vol-
maakte verleden tijd.

bemind zijn of
bemin d geweest zijn.

E. De toekomstige tijd.

zullen of zouden bemind

worden.

DEELWOORDEN

B De toekomstige tijd.

zussende bemind worden

A. Verleden tijd.

bemind zijnde.

Dit nu wordt genoemd een † persoonlijk Werk-woord, zijnde een § onpersoonlijk; dat alleen in de derde persoon/ in 't enkelvoudige geconjugeert wordt/ als. het berouwt mij/ het berouwt mij/ het dondert/ het sneeuwt/ het jagelt/ enz.

Merkt: dat hier in/ noch eenige vermeerderingen en veranderingen plaats hebben/ die in uitgebreider werken/ te zien zijn. Wij hebben ons hier allereerst eenbondig bepaald/ voornaamlijk tot de hedendaagsche RUDIMENTA, die in de Latijnsche Scholen gebruikt worden.

Van de Deelwoorden.

Vr. Wat is een Deelwoord?

A. Dat aan een Werk-woord deel heeft; doch aan de buiging, gelijk de Naam-woorden onderge-
big is/ hebbende zijne tijden, getal en geslacht.

Van 't Bijwoord.

Vr. Wat is een Bijwoord?

A. Een onveranderlijk Spraak-deel, dat bij een werk-woord gevoegt wordt/ om de omstandigheid van een bezijf/ te kennen te geeven.

Vr. Zijn er geen bij-woorden aan de trappen van vergelijking onderworpen?

A. Ja/ als: vroeg/ vroegeer/ zeer vroeg; eer/ eerder/ eezst/ enz. Zie hier verder eenige bij-woorden: wel, kwalijk, rijkelijk, waar, hier, toen, wijders, ja, neen, kijk, misschien, teffens of revens, anders, enz.

† Personale. § Impersonale.

Trap der Jeugd.

Van 't 1° Saamenvoegfel.

Vr. Wat is een 1° Saamenvoegfel?

A. Ook een onbuigbaar Spraakdeel, waar mede men woorden en rebenen aan een schakelt: als en, insgelijks, ook, of, hoewel, maar, dewijl, niet min, daarom, derhalven, indien, juist, enz.

Van 't Voorzetfel.

Vr. Wat is een Voorzetfel?

A. Insgelijks een onveranderlijk Spraak-deel, wordende voor andere woorden gezet / om de tijd / plaats of oorzaak te betekenen: als aan, tot, achter, bij, behalven, beneden, binnen, boven, buiten, in, door, met, na, na toe, om, onder, enz.

Van 't Tusschenwerpfel.

Vr. Wat is een Tusschenwerpfel?

A. Mede een onbuigzaam Spraak deel / dat van zich zelve een zin uitmaakt / wordende daarom / tot uitdrukking van een Hartstogt / tusschen de reben ingeworpen: als ach! oeh! helaas! ai! mij! heifa! jemini! wee! eilieve! braaf! foei! ho! hem! fus! st! enz.

A G T S T E T R A P.

Korte aanmerking bij de Schrijf-konst,

's Nieuw Schrijf A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m n
o p q r s t u v w x y z.

's Capitaal A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M
N O P Q R S T U V W X Y Z.

Schoon ik niet voorneemens ben, iets nopens de Schryf-konst, het behandelen of ook 't vermaaken der Pen, het latsoeneeren der Letters, of iets van die natuur, te zeggen, wyl dit volstrekt door 't gebruik, gepaard met bekwaam onderwys en leevendiger voorbeelden, dan een bloote gedrukte onderrigting, (daar toch een kind, in 't leeren van die Konst, geen voordeel uit kan trekken,) moet geleerd worden; zal ik nogthans erinneren, dat een goede houding; als, wel zitten, niet vooroverhangen, de rechter arm geflooten aan 't lyf, niet verslaande gedwongen of styf, maar met de elleboog los aan 't lyf, en de hand van 't lyf afhoudende, zo dat de Pen, van boven, met de schouder correspondeert, en de punten te gelyk 't Pa-pier overloopen, noodzaaklyk is.

Vooraf moet men zorg draagen, dat een Leerling de drie voorste vingers of den duim en de twee volgende, die de Pen instaiten, niet stijf, en den duim buitenwaards gebogen houde, ten einde dezelve in geduurige beweging blyve

Waarom ook een Schryver zo hoog moet zitten, dat de Elleboog niet van de Tafel hange, maar voor met de hand balanceere.

Endelyk: hoe meer men een Leerling gewend, met een flap vormaakte of lang genebde Pen, (waar in men echter, naar de natuur der Schagb, waar in een zeer groot onderscheid kan zyn, met het vermaaken moet te werk gaan,) te schryven, byzonder niet laaten pain-ten, of eenigz gesmeerde, 't zy een soot van Druksetters of anderen, dat voor Leerlingen zeer nadelig is, ten waare zy de Schryf-konst genoegzaam te boven

zyn, te laten maaken, hoe loofer,
eierlyker en vaerdiger dezelve een ge-
heel woord of regel, eender ophouden
dan daar 't nodig is, zal ſchryven.

En gelijk nu een zuivere ſpelling de ziel is van
wel ſchrijven. (vermits een hds fraaij geſchreeven
ſchrijft, kwalijk geſpeld, moet aciter ſtaan voor een
ſchoon, maar tamelijk geſchreeven ſchrift, daar de
Orthographie wel in waargenomen is.) Zo is een be-
hoorlijke zinscheiding, bij al wat men ſchrijft, leest
of drukt, te gelijk noodzaaklijk.

Hier toe gebruikt men aan eenige tekens, welke
een reden, in eene welgeſchikte orde, duidelyk on-
derscheiden, voorſtellen. Men gebruikt dan deeze
Tekens.

- ; of / Comma, ſtreepje.
- ; punct Comma of Semi-con.
- : Duo Puncta; dabbelde Punct of Stip.
- ! Signum Eyclamandi of Exclamatio, Uitro-
pings teken.
- ([Parenthesis } Tusſchenſtellings-teken.
-)] Concluſio }
- Copulatio, Saamenbindings-tekens.
- = Diviſio, Scheid-teken.
- ' Apostrophus of Apheresis, Voor- of achter, of
wegneemings-teken.

Men heeft noch meer andere, als: —, . . . ,
„ „ „, enz. doch de plaats laat mij niet toe de-
zelve allen, hier, door voorbeelden, te verklaar-
ren.

Wanneer nu deeze voorsz. tekens / op hun plaats
moeten gebruikt worden / wordt een Leerling / om
de Nederduitsche Schoolen / zelden geleerd.

't Bekwaamſte middel / wordt ten dien einde van
de tien Schoolen / naauwlijks bij een / in 't werk
geſteld / naamlyk: dat men / ieder meek / den meek

geborderde Schryff-leerlingen/ iets van buiten te schryben/ 't zy een Brief of iets anderz/ opgebe. 't Geen ik bij behinding geleerd heb/ 't nuttigste wez te zyn/ dat men aantuenden kan/ om de Leerlingen/ daar door/ in verscheiden zaaken te gelijk te onderwijzen: als 't opstellen van een Brief, de orde of plaats der Distinctie tekens, de vaerdigheid in 'tschryven, en/ bij de Correctie daar van, een zuivere spelling.

Vr. Laaten wij nu eens kortelijk zien, waar de gezeide Tekens plaats hebben: en wel voor eerst wanneer men (, of /) *Comma* gebruikt?

A. Dit is een teken van een korte ademhaaling, en word gesteld ter onderscheiding van verscheiden, kort op elkander volgende, Naam-of Werkwoorden, en onvolmaakte zins afbrekingen gelijk, Ende hoe hooren wijze een tegelijk in onze eigen Taal/ in welke wij gehooren zyn? Partez ende Medez/ ende Elamiten/ ende die inwoonez zyn van Mesopotamia/ ende Judea/ ende Cappadocia/ Pontus/ ende Azia/ ende Phrygia/ ende Pamphilia/ Egipten/ ende de deelen Libie/ welke bij Eijcenen [ligt] ende uitlandsche Romeinen/ heibe Jooden ende Jooden-genootten/ Ezetensen en Arabiez/ wij hoorenze in onze Taalen/ de groote werken Gods spreken. Hand. 2. vez 8/ 9/ 10/ 11.

Van 't Teken (;) Simi-colon of Punct-Comma.

Vr. Wanneer wordt dit gebruikt?

A. Wanneer de reden wel eenigzins gesloten zoude kunnen worden; doch dat 'er noch iets, als bij wijze van tegenstelling van 't gezegde, op volgt, of de zin schijnt te willen veranderen. 't Staat zeer veel voor de woordjes; want, maar, doch, niertegestaande, nochtans, op dat, enz. hoewel dit niet altijd vast gaat. Ziet in welke zin het al gebezigd wordt: Hoort ons mijn Heer! Gij zyt een Dozt Gods in 't midden van ons; begraast uwe Doode in de Heure onzer Gzaven: niemand van ons zal zyn Gzaf van U weeten/ dat gij ons

Doobe niet en zoude bezabien. Gen. 23: 9.

Doe kroofde God de halle plaatse / die Lechi is / en daar ging water uit van dezelve / en hij bronk; doe kwam zijn geest weder / ende hij werd leebendig; daarom noemde hij haare naame / de Fonteyne des aanroepens / die in Lechi is / tot op dezen dag. Richt. 15: 29.

Van het Teken (:) dubbelde stip Punct-colon,

Vr. Waarom wordt dit gesteld?

A. Als de Zin half uit is, en 't volgende tot bevestiging van 't gezegde, of tot aanwijzing van de oorzaak of oogmerk daar van, dient.

't Volgt ook zeer veel agter: hij zeide: te weten: roepende: naamlijk: hij sprak: hij riep: maar: want: enz. Zie hoe 't hier gebruikt wordt: De Hamoth en de Sabisch en zal niet gedacht worden: want den tref der wijsheid is meerder dan de Kobijnen. Mexikan den Copaz van Noordenland haare met gelijst waarderen: ende hij 't sijn louter Goud en kanze niet geschat worden. Job. 28: 18 / 19.

De Heer is mijn kracht ende Lied / ende hij is mij tot een heil geweest: — De Heer is een krijgsman: — Hij heeft Pharaos wagens ende zijn Heer in de Zee geworpen: ende de leuren zijner Hoofdlieden zijn verbronken in de Schelf-Zee. Exod. 15: 2 / 3 / 4

Van 't Uitroepings of verwanderings-teken (!)

Signum Exclamandi.

Vr. Wanneer komt dit voor?

A. Bij verwondering, uitroeping of verbaasdheid, 't zij van droefheid, 't zij van blijdschap, bijzonder, achter de woordjes ach! wee! helaas! enz. Ende de kinderen Israëls zeiden tot hem: ach! dat wij in Egypteland gestorven waren / door de hand des Heeren / toen wij bij de vleesch-potten zaten / toen wij tot verzadiging brood aten! Exod. 17: 3.

Ach! of ik wist dat ik hem binden zoude! Job. 23: 2.

Oh! hoe groot is uin goet / dat gij weggeleget hebt voort de heuten / die u bzeren / Psalm 34: 20.

*Van het Vraag-teken. (?) Interrogatio of
Signum Interrogandi.*

Vr. Wanneer wordt dit teken gesteld?

A. Agterieder Vraag, die men doet, bij voorbeeld:
Sham, waar zijt gij?

Wat is 'er meer te doen aan mijnen Wijngaard/
'twelk ik aan hem niet gebaan en hebbe? Waars-
om hebbe ik verwacht/ dat hij [goede] druiven
zoude voortbrengen/ ende hij heeft stinkende druiv-
en voortgebracht? Jes. 5: 4.

Van de Slijp (.) Punct of Punctum.

Vr. Wanneer dient dit teken?

A. Als de zin of rede volkomen is, word dezelve
daar mede gesloten;

De Geboden Davids des zoons Sai hebben een
einde. Psalm 72: 20.

Ik ben de Alpha ende de Omega/ het begin
ende het einde. Ik zal den dorstigen geeven uit
de Fonteyne van het water des Levens voor niet.
Openb. 21: 6.

Wat voort Carme-Distelen voortkomen/ ende
voort Garste Stink-kruid. De woorden Jobs heb-
ben een einde. Job. 31: 40.

*Van het Tusschenstelling-teken () of []
Parenthesis en Conclusio.*

Vr. Wanneer heeft dit teken plaate?

A. Doorgaands in de Schriften des O. en N.
Testaments: wanneer 'er iets, dat in de grondtext
niet uitgedrukt is, tot beter verstand of zinsver-
klaaring, word bijgesteld; of ook wel in ongewijde
Schriften: Dienende het tusschen die haakjes ge-
stelde (als somtijds van de zaak verschillende) tot
staving, enz, van 't bijstaande:

Zijn oogen zijn als der Druiven bij de Water-
stromen/ met melk gewasschen/ staande [als] in
Hastens [der ringen]. Hoogl. 5: 32.

Van 't Saamenbindings-teken (-) Copulatio

Vr. Wanneer wordt dit gebruikt?

A. In de onderscheiding van de twee t'samge-

voegde zelfstandige Naam-woorden; als: **Stad-
kloot / Deld-kloot / Wijn-ogst / enz.**

Van 't Scheid-teken (≠) Divisio.

Vr. Wanneer heeft dit zijn plaats?

A. Als een woord, van meer dan ééne Letter-greep, niet vol uit, op den regel kan geschreeven worden, breekt men hetzelfde, met het eindigen van de begonnen Letter-greep af, wanneer men 't voorz. teken daar agter stelt, om aan te toonen, dat het woord nog niet volkomen is; als staande het overige gedeelte daar van, in 't begin van een volgende regel, bij voorbeeld: **al-ler-on-be-grij-pe-lijst-te / enz.**

Van 't Wegneemings-teken (^) Apostrophus

of Apheresis.

Vr. Hier van te voren, zo veel nodig gesproken hebbende, is daar ook noch meer bij op te merken?

A. Niets anders; dan dat het eigenlijke teken van wegneeminge (^) in de Rijm-konst geplaatst wordt, boven woorden, die daar door ééne geheele Letter-greep verkort worden; als op bladz. 179, in quaet paên, daên, enz. voor kwaaden, naaden, daaden, gezien is, alwaar het ander teken (?) geen plaats heeft.

Van de Abrivatiën (verkortingen.)

Vr. Hoe schrijft men een woord bij verkorting?

A. Dit heeft zo zeer geen vaste regel, d'een verkort een woord, met meer, de andere met minder letters te schrijven.

Vr. Geeft 'er tot een voorbeeld, eens eenigen op?

A. NB. *Nota bene* (let wel) geeft te kennen, dat het daar op volgende zijne bijzondere opmerking verdient.

P. S. *Post scriptum* (naschrift) wil zeggen: iets; dat men in een brief, of eenig ander schrift, vergeten heeft, na dat het zelve ondertekend is, 'er noch bij te voegen.

O. S. Oude Stijl. O. Z. Oost Zijde.

N. S. Nieuwe Stijl. O. N. O. Oost Noord Oost.

O. T. Oude Testament. Z. Z. Zuid Zijde.

N. N. Nieuwe Testament. N. Z. Noord Zijde.
 K. K. M. Keizerlijke Koninglijke Majesteit.
 K. M. Koninglijke Majesteit.
 K. H. Koninglijke Hoogheid.
 D. H. Doorluchtige Hoogheid.
 H. M. Hoog Mogende.
 H. H. M. Hun Hoog Mogende.
 Ed. Gr. Achtb. Edele Groot Achtbare.
 Wel Ed. Gestr. Wel Edele Gestrengte.
 Wel Eerw. Wel Eerwaardige.
 Voorz. Voorfchreeven. Voorn. Voornoemd.
 Hoogstgem. Hoogstgemelde.
 Extr. Ord. *Extra Ordinair* (buiten gewoon.)
 Reqt, *Request* (Smeekschrift.)
 Supplt. *Suppliant* (die iets ootmoedig verzoekt.)
 enz. en zo voords, en zo veele meer die 't mij niet
 lust op te noemen.

N E G E N D E T R A P.

Om nu den Leerling, van de eerste beginselen der Rekenkonst, mede eenig denkbeeld te geeven, waar door ik alleenlijk hier versta de kennis der Cijfer-letters, de uitspraak van eenige getallen, 't onderscheid van *Additio*, *Subtractio*, *Multiplificatio* en *Divisio*, waar toe de Tafel van *Multiplificatio* noodzaaklijk is, zullen we van 'teen en ander maar een weinig laten volgen, als zijnde daar toe andere Boekjens opzettelijk ingerigt.

C I J F E R - G E T A L.

1 een	10 tien	20 twintig	1000 tien duizend
2 twee	11 elf	30 dertig	2000 twintig duizend
3 drie	12 twaalf	40 veertig	3000 dertig duizend
4 vier	13 dertien	50 vijftig	4000 veertig duizend
5 vijf	14 veertien	60 zestig	5000 vijftig duizend
6 zes	15 vijftien	70 zeventig	6000 zestig duizend
7 zeven	16 zestien	80 tachtig	7000 zeventig duizend
8 agt	17 zeventien	90 negentig	8000 tachtig duizend
9 negen	18 agtien	100 honderd	9000 negentig duizend
0 nul	19 negentien	1000 duizend	10000 honderd duizend.

Vr. Hoe drukt men 't Cijfer getal anders uit?

A. Door deeze C, D, I, L, M, V, X.

Vr. Wat beteekent een ieder derzelve?

A. C. honderd, D. vijfhonderd, I. een, L. vijf-
tig, M. duizend, V. vijf, X. tien, als:

I een	XIII dertien	XLV vijfenveertig
II twee	XIV veertien	L vijftig
III drie	XV vijftien	LV vijfenvijftig
IV vier	XVI zestien	LX zestig
V vijf	XVII zeventien	LXV vijfenzestig
VI zes	XVIII agttien	LXX zeventig
VII zeven	XIX negentien	LXXV vijfenzeventig
VIII agt	XX twintig	LXXX tachtig
IX negen	XXV vijfentwintig	XC negentig
X tien	XXX dertig	C honderd
XI elf	XXXV vijfendertig	D vijf honderd
XII twaalf	XL veertig	M duizend

Zo schrijft men het tegenwoordig jaargetal MDCCCVL

Vr. Wat is Additio?

A. Een t'saam- of op-telling van eenige getallen

alg:				gr.	st.	p.
1	12	123	5789	123	4	5
2	13	456	1234	158	15	7
3	14	789	5678	of 669	16	8
4	15	120	9012	174	19	8
5	16	369	3455	1234	5	6

f 15 f 70 f 1857 f 25177 of f 2361 - 0 - 15

De bewerking van deeze en volgende Spezien hier bij te schrijven/ acht ik nutteloos/ vermits tog een Leerling/ buiten zijn 's Meesterz onder-
wijs/ daar van weinig besef heeft.

Vr. Wat is Substractio?

A. Wanneer men een mindere van een meerder somma aftrekt/ of eenig geld op rekening betaalt

Schuld	55	456	2798	98765
Substr.	33	321	1691	89674
Rijst	22	135	1107	9091
Proeve	55	456	2798	98765

	Cl.	St.	P.	W.	S.	G.	T.	W.	S.
Schuld	1234	16	8	2278	10	6	5	7	2
Substr.	612	8	8	1889	8	8	4	9	3
Rijst	622	8	0	989	1	10		24	3
Proeve	1234	16	8	2278	10	6	5	7	2

Vr. Wat is Multiplicatio?

A. Een zeker getal/ 't zij door zich zelf of door een ander getal/ zo menigmaal, vermeerren of gemaakter maalien: als

Multipl. met	10	12	25	65
	2	3	4	5
	20	36	100	325

Multipl. met	98	156	890	5678	230
	6	7	8	9	11

	588	1092	7120	51102	230
					230
					2530

Multipl. met	4567	89706	876543	3395
	12	16	20	246

	9134	538236	17530860	20370
	4567	89706		13580
	54804	1435296		9790
				835170

Vr. Wat is Divisio?

A. Een zeker getal/ in zo veel deelen/ verdeelen/ als bereijst wordt. By voorb. vier personen hebben te verdeelen 36 gulden/ hoe veel bekomme ieder?

pers. { gl. } f 9 en dus herhaligende
 4 { 36 }
 5 | 60 | 12. 6 | 72 | 12. 7 { 31 } 4564 } 652.

8 { I I- } { 96816 } 12102. 9 { 3616 } { 123453 } 13717.

Door af is vooral noodzaaklijk / dat ieder leerling /
 schoon ook zelfs / die het rekenen niet leeren / de vol-
 gende Tafel van Multiplicatie wel van huten leeren.

TAFEL VAN MULTIPLICATIE.

2 maal	2-4	5 maal	5-25	10 maal	10-100	
	3-6		6-30		11-110	
	4-8		7-35		12-120	
	5-10		8-40		11 maal	11-121
	6-12		9-45			12-132
	7-14		10-50		12 maal	2-24
	8-16		11-55			3-36
	9-18		12-60			4-48
	10-20		6-36			5-60
	11-22		7-42			6-72
	12-24		8-48			7-84
	3 maal		3-9			6 maal
4-12		10-60	11-66	9-108		
5-15		12-72	12-84	10-120		
6-18		7-42	12-144	11-132		
7-21		8-6	16 maal	2-32		
8-24		9-63		3-48		
9-27		10-70		4-64		
10-30		11-77		5-80		
11-33		12-84		6-96		
12-36		8-64		7-112		
4 maal		4-16		8 maal	9-72	8-128
		5-20		10-80	11-88	9-144
	6-24	12-96		12-108	10-160	
	7-28	9-81		11-176		
	8-32	10-90		12-192		
	9-36	11-99				
	10-40	12-108				
	11-44					
	12-48					

Trap der Jeugd.

't Jaar verbeeldt in twaalf maanden / als: 1. Januarij, 2. Februarij, 3. Maart, 4. April, 5. Majj, 6. Junij, 7. Julij, 8. Augustus, 9. September, 10. October, 11. November, 12. December; of in 52 wecken / hebbende ieder weck 7 dagen / als: 1. Zondag / 2. Maandag / 3. Dingsdag / 4. Woensdag / 5. Donderdag / 6. Vrijdag / 7. Zaterdag.

Hoe veel ieder maand heeft leerd dit Vaersje.

301 Dertig dagen heeft November,

302 Junij, April, September,

303 Februarij viermaal zeven,

304 't Schrikkeljaar noch één daar neven,

305 Voords de andere één en dertig geeven.

306 De maanden September, October, November, December, schrijft men bij verkorting, 7ber, 8ber, 9ber, 10ber.

307 Dus zijn 'er in eenjaar 365 / en in ieder Schrikkeljaar / dat van 4 tot 4 jaaren komt / 366 dagen: in dag en nacht / rekent men 24 uren: ieder uur 60 minuten / ieder minút 60 seconden.

308 De vier Jaargetijden zijn Lente, Zomer, Herfst en Winter.

T I E N D E T R A P.

Gelijk men in 't leezen, onderscheid moet maaken, naar de verschillende voorwetenpen, want 't is een groot onderscheid, of men in den Bijbel, of een zaak van die natuur, dan of men nieuws papieren of soortgelijke dingen; zo is 't leezen van de Rijkmonst, van dat alles

Trap der Jeugd
wederom verschillende, alzo daarin, een
zekere maat en bijzonderen trant moet
gehouden worden. Laate derhalven, tot
vermaak en onderwijs der Jeugd, hier
eenige regels volgen.

Hooft kinderen.

Wie zijn Ouders houdt voor ogen /
En ontzach toont naar vermogen /
Klaint gewislijk woeg of laat /
Tot een hoog verheven staat.
En kan liet zijn byand luereu:
Want de Hemel wil dien eeren /
Die in Deugden ongestweekt /
Zeedig en verbedig spreekt.

Op een Leugenaar.

Geen ongelukkiger, als die zich g'wend tot liegen,
De mond, die leugen spreekt, is 't allerfchaadlijkst kwaad.
In plaats hij and'ren wil, zal hij zich zelf bedriegen,
Zegt mij, wat mensch word meer veracht, bespot, gehaat,
Is 't niet een zot, wiens mond g'wend zelf zijn eer te rooven,
Want spreekt hij al eens waar, wie zal hem ooit gelooven?

Men moet geen schelden met schelden vergelden.

Als gij gestholden word en met de Tong gesteecken,
Als iemands Laster-mond uw Faam stelt als ten roof,
Zo wacht u, lasteren met lasteren te wrecken;
Maar schikt u leeven zo, dat niemand hem geloof

Men moet zich wachten voor vuile reden.

By gebruik van vuile reden,
Leert men zelaen goede zeden.

Of

WEES VOOR AL IN REDEN KUISCH,
ALS 'ER KINDERS ZIJN IN HUIS.

**NAAR HET BESTIEREN,
ZYN DE MANIEREN.**

Versta je 't wel Ouders?

Men moet niet Achterklappen.

De Duffins-Var die langs de straat /
Den ganschen dag word hoordgedreeven /
Alle onkwyd / d'zek en asche laad /
Om die weert telkens uit te geeven.
Zo neemt een achterklapper lust /
In ieders manbetryf te werten /
En aanteneemen; niet geruist /
Door hij zulks vreed heeft uitgemeeten /
En achter rug / uit nijd of wraak /
Geschandbleit heeft de liegste zaak.

Op de Achterklappers.

*Indien de Klappers en Aanbrengers in ons Land,
Om 't stoken van den twist, het blanke vel verloren,
Men zag, schonk kreeftvuur niet aan onzen Hemel brand,
De wegen grimmeln van zwart geverfde Mooren.*

Op een Lasteraar.

Mogt ik naar mijnen zin met Lasteraaren leven,
En die hen geeft gehoor gerechte straffe geven,
Ik hing ze beiden op, den Lastraar bij de tong,
En die hem geeft gehoor, ik bij zijn ooren hong.

't Lot van een God's Lasteraar.

*Wanneer men spreekt van God en zijne hooge
wegen,
Roep MORSUS, die met God en Godsdienst drijft
den spot,
Aan dingen boven ons, en is ons niet geleegen,
Rogt heeft hij: in de afgrond der Helle is roek
zijn lok.*

Wacht u voor dronkenschap: want

DE DRONK BEROOFT DES MENSCHEN GEEST,
 VERAARD DEN ZELVEN TOT EEN BEEST:
 MAAKT KUISCHE TOT HOEREERERS:
 EN GOEDE LIEDEN, WREED EN FEL.
 DE ZWIJGERS VOL ONNUT GEREL,
 TOT VLOEKERS EN TOT ZWEERERS.

Anders.

DE LEDIGHEID EN HOOGE MOED,
 VERZELLEN STAEG HET DRUIVE BLOED,
 HET EINDE MOET DAN ZORGEN,
 ALS 'T GOED OP IS, EN 'T GELD VERPOOIT,
 VERLEKKERTAND, VERPRONKT, VERMOOID,
 WAT RAAD DAN NU OF MORGEN?

of

*De Wijn en alle sterken drank,
 Maakt spotters en verwekt krakzelen,
 't Misbruik maakt wijze hersens krankt,
 En zotte Lien in allen deelen.*

ja

De Drank woed alle luil bedrijf /
 Als waak en hegt-lugt en getijf /
 Als dobbelen en speelen /
 Baart Doofslag / uit een enkel woord /
 Bzoutur leugen / laster / wrok en magt.
 En rokkend ook rot steelen.

Op een Dronkaard.

*De leege vaten klinken meest;
 Maar vaten vol van Bier of Wijn,
 Die raazen, of zo dol zyn,
 Dat ziet men aan dat dronken beest.*

Op een Snorker of verwaande gek.

*Een snorker die altijd ging van zijn wijsheid roemete,
Kwam ik eens bij geval, een heele gek te noemen,
Dit, zeyde hij: was valscht. Ik lach 'er dubbel mee
Is hij geen heele gek, hij is de helft van twee.*

Kaale pragt.

HOVAARDI: ZONDER GOED,
IS EEN LIGCHAAM, ZONDER VOET.

Schijn bedriegt.

*In schijn van vriendschap, word de waereld ligt bedrogen,
Maar hoewel dit gelukt: 't is echter list en logen.*

of

*Gij blijft denzelve man en houd uw' oude zinnen,
Van 'buiten schijnt g'een Lam en zijt een vos van binnen.*

Een eerlijk Man.

*Zo schaarsheid de waardij der dingen rijzen doet,
Zo is een eerlijk Man een onwaardeerlijk goed.*

Ijdele klacht.

*De Rijke SOLI... is verlegen met haar schijven:
Waar zal ik, kermt de Vrek; met al mijn Geld toch blijven?
Want houde ik 't in de Kas, zo wint het niet een duit,
En zet ik 't om een winst, van zes ten hondert, uit,
Word ligt, och! och! ik schrik! mij dieffelijk ont dragen!
Beleg ik 't aan een Schip, dit hangt aan losse Vlaagent
Besteede ik 't aan een Huik, het loopt gevaar van vuur!
Aan Weiland, ook al kwaad; dat is nu veel te duur!
Hoor SOLI! 'k weet goed raad; waer toe dat ijdel kermen?
Leg uwen Rijkdom aan, ten nutten van den Ermens
Dat is: geef 't mildeljk, op woeker, aan dien geen,
Die nimmermeer bedriegt, en hondert geeft voor een*

Men moet de Tering na de Nering zetten.

De tijden klaagt Sextil: en Neringen verslechten;
 Zijn Woninge nothans, Gewaaden en Gerechten,
 Dit dunken mij, daarom niet slechter toeh te zijn,
 Zijn tafels draagen niets als hoender-bout en Wijnt
 Zijn Huiten wisselt hij in Huizen als Kasteelen:
 Zijn Leem in louter Goud: zijn Wollen in Fluweelen:
 Indien de tijd verslecht, gelijk hij kraait en krijt,
 Waarom en stelt hij niet de Teering naar den tijd?

Een Rijpaard, welks gezicht, in moed en fierheid blaakte,
 Draavde, op zich zelv' en zijn berijder trotsch, sterk aan,
 Wanneer 't (hoe ligt word niet, een valschen stap gedaan!)
 Door grooten drift, eens aan het struik'len raakte,
 Een Ezel traag en plomp van aart,
 Zag juist dien mislap van het Paard.
 Hij lachte en riep: wie zou 't mij ooit vergeeven,
 Zo ik den mislap had bedreeven?
 Ik loop den ganschen dag nooit tweemaal aan één steen.
 Zwijg! sprak het Paard: want voor mijn onbedachtzaamheen,
 Voor mijne fouten, zijt gij Ezel! veel te kleen.

E L F D E T R A P .

E E N I G E C H R I S T E L I J K E

G E B E D E N .

't Gebed onzes Heeren.

Onze Vader / die in de Hemelen [zijt]. Uw
Naam werde geheiligt. Uw Koninkrijke koo-
me. Uw wille geschiede / gelijk in den Hemel
[alzo] ook op Earde. Ons dagelijks Brood geest
ons heben. En vergeef ons onze schulden / gelijk
ook wij vergeven onze schuldenaren. Ende en
leid ons niet in verzoeking / maar verlost ons van
den bozen. Want uw' is het Koninkrijk / ende
de Macht / ende de Heerlijkheid / in der eeuwig-
heid / Amen.

Morgen-Gebed.

Goedertierene God! door uwe getrouwe wacht,
die gij in deezé nacht, wederom over de wer-
ken uwer handen, en dus ook over een ieder on-
zer gehouden hebt, zijn wij noch bewaard voor
alle kwaad: Ja Gij hebt ons door een zoete slaap
verkwikt: En het is alleen uw nooit volprezen
Goedheid, dat wij noch wederom het lieflijk Mor-
gen-licht mogen aanschouwen; daar gij ons in de
duistere nacht, tot de eeuwige duisternis, door den
dood, had kunnen doen overgaan. Laat het dan
ook niet kwaad zijn in uwe Heilige Oogen, dat
wij U daar voor van harten danken! biddende, dat
ook uw vriendlijk aanschijn, over ons, gelijk het
natuurlijk Licht de waereld bastraalt; in deezen
dag lichte: Leid en bestier ons, in alle onze daa-
den, op dat wij in alles, uw eer mogen betrach-
ten, wisch daar toe onze zonden uit, in het Schuld
voldienend Kruisbloed van den Heere Jesus, Onze
Vader.

School-Gebed.

O Fonteine der Wijsheid! bij wien alle wijsheid en kennis moet gezocht, en door wiens Geest, ons, van natuur onweetend verstand, beschaafd, vatbaar, gemaakt en verlicht moet worden, ai! schenkt ons dien Geest, in het onderwijs, op dat wij het zelve niet te vergeefs ontvangen. Geef ons een geoesend natuurlijk, maar boven al, een Geestlijk verstand te verkrijgen, bestier onze gedachten! buig onze harten tot een geduurige gehoorzaamheid! En plant daar in, voor al, de vreeze des Heeren, als het beginsel van alle waare wijsheid. Vergeef daar toe, de zonden onzer jeugd, uit vrije genade om Christus wille. *Onze Vader.*

Gebed voor den Eeten.

Genaderijk Weldoener! behaagt het U, aan ons vloek en Helwaardige Adams-Kinderen, noch wederom zo veele weldaaden aan te bieden, die tot ons Leevens onderhoud dienen: Dat het U dan ook believe, ons deeze gaaven tot een gezegend voedsel te doen verstrekken. Allerbijzonderst voed ons met de spijsze, die niet vergaat, waar bij de Ziele leeve tot in eeuwigheid. Neem ten dien einde, alle onze ongerechtigheden weg, die ons uw dierbaare gunst onwaardig maaken, alleen om uwes Zoons wille, in wien wij al biddende zeggen: *Onze Vader!*

Gebed na den Eeten.

Gij alleen zijt waardig te ontvangen alle lof, prijs en dankzegging, goeppoende Vader in Christo! dat gij ons noch ditmaal, met zo veele verbeurde gunstbewijzen hebt overladen, bewerk nu noch ook ons geesteloos en ongevoelig harte, tot een oprechte dankbaarheid, op dat wij U mogen lieven, looven en danken, tot in een nimmer eindigende Eeuwigheid. *Amen.*

Langmoedige God! 't zij niet kwaad in uwe Heilige oogen, dat wij zondige schepselen ons voor U nederbuigen, om U Lof-offer toe te brengen: wij twen opzigt ons, dezen dag noch heeft bewaard, daar wij dien nogthans in zo veele zonden hebben doorgebracht. Nogthans hebt Gij ons in denzelven, met uwe goedertierenheden omringd. Wij smeeken U, o Wachter Israëls! dat het u believe, ons nu de duisternis de Aarde en de donkerheid de Volken overdekt, onder uwe hand, als onder de schaduwewer vleugelen, te bedekken, op dat wij binnen de hutte onzer Woningen, door uwe beveiliging verzekerd, mogen rusten, in de akelige uure van den nacht, dien Gij, tot rust voor de Kinderen der menschen, geschikt hebt.

Ja Heere! bewaar het Land. Bewaar deeze plaats bewaar Overheden en Machten. Bewaar onze Ouders en Naastbestaande. Bewaar zo ons en al het onze! En doet ons ontwaakende, U den Heere vroeg zoeken, met een vrolijke Morgen-offer. Dit bidden wij, om diens wille, dien gij altijd hoort, en geef ons het kinderlijk recht, om U in zijn Naam aan te spreken, als onze Vader.

M O R G E N - G E B E D.

Zijt gedankt, o Opperwezen!

dat uw opzicht in deez' nacht

Mij bewaarde; dat uw goedheid,
gunstig dien ten einde bragt.

Wees mij ook deez' dag genadig;
hoed mij voor het zonden kwaad;

Leer mij in uw wegen wandlen;
daar men naar den Hemel gaat:

't Voegt aan jongheid wel te leeven;
naarstig leeren, allermeeft.

Wil mij hier dan kracht toe fchenken!

onderwijs mij door uw Geest!

Bid, o Jefus! voor een kind,
dat in U, zijn' Heiland vindt.

GEBED VOOR DEN EETEN.

Niemand is zo goed als Gij,
 Groote God! Gij zorgt voor mij,
 Als een Vader, alle dagen:
 'k Zie nu weer mijn spijs geresd;
 'k Ben gezond, ik drink en eet.
 Leer mij, naar uw welbehaagen,
 Als een dankbaar kind, o Heer!
 Uwe milde gaaven prijzen,
 Recht gebruiken tot uwe eer,
 En in al mijn doen bewijzen,
 Dat ik U, met hart en zin,
 Als mijn besten Vader min.

DANKZEGGING NA DEN EETEN.

Wijze Schepper! al het goed,
 Komt van U in overvloed.
 Voedsel, deksel voor het leeven.
 Meenig kindje schreit in nood,
 Beeldende om een stukje brood;
 Mij hebt Gij zoveel gegeven:
 Wat is mijn geluk dan groot!
 'k Dank U voor den nieuwen zegen,
 Uit uw milde hand verkregen.
 'k Ben verzadigt en verkwikt,
 O! wie zou niet dankbaar wezen,
 En U niet gehoorzaam vreezen?
 Heer, die alles wijs beschikt,
 Eeuwig zij uw Naam gepreezen!

A V O N D - G E B E D

'k Leg mij om te slaapen neder,
 goede God! die altijd waakt.
 Wil mij in uw Onst bewaaren,
 als het kwaade mij genaakt.
 Ach! vergeef mij al mijn zonden;
 dan leg ik mijn hoofdjen neer;

Trap der Jeugd.

Dan doet dood nog hel mij vreezen;
want Gij zijt mijn heil, o Heer!
Neem mijn Ouders en mijn Vrienden
in bewaaring, deezen nacht;
Op dat morgen, bijt ontwaaken,
U den lof zij toegebragt.

BEDE, VOOR DEN SCHOOLTIJD.

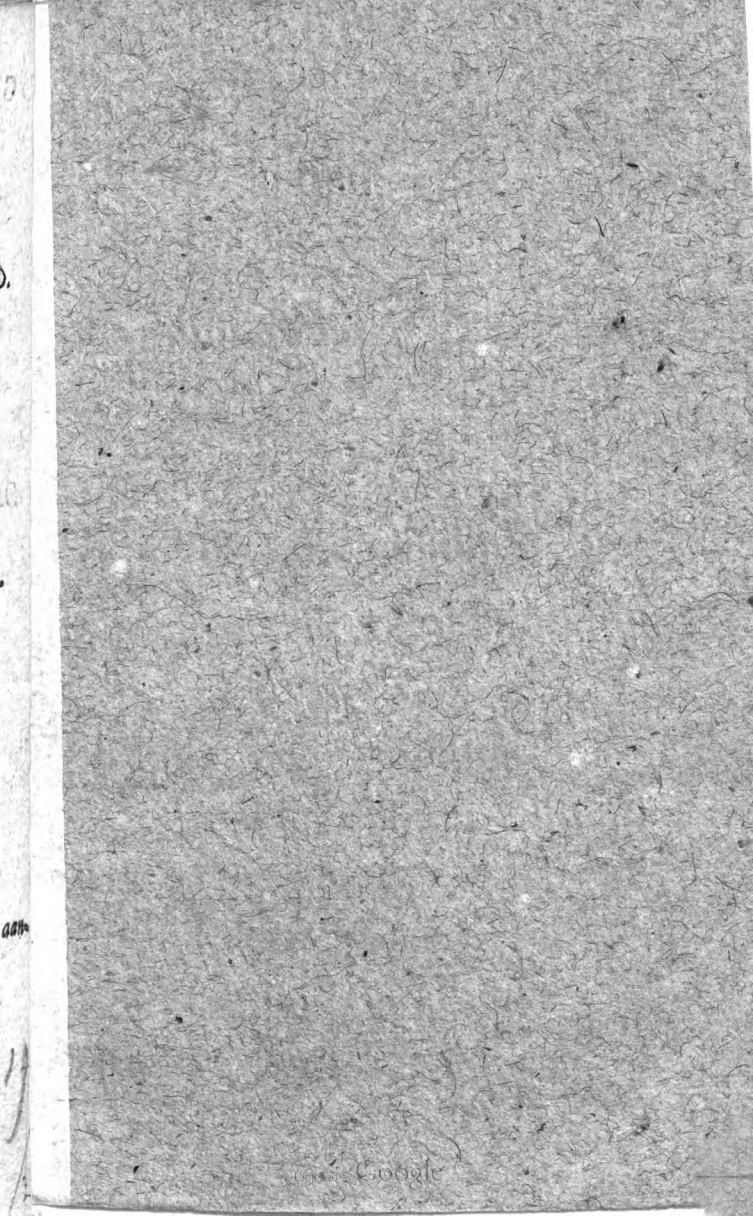
Zegen mijne Jeugd, o Heere!
Dat ik daaglijks toch mijn tijd
Waarneeme en met lust en vlijt;
Vroeg en vlug mijn lessen leere.
Laat mij ook in huis, zowel
Als in 't school, oplettend blijven,
En mijn leeren, leezen, schrijven
Achten, boven kinderspel.

DANKZEGGING NA DEN SCHOOLTIJD.

Weldadig God! ik wil U prijzen
Voor 't goede, dat ik daaglijks leer;
Gij zegent die mij onderwijzen,
Terwijl ik vorder meer en meer.
En, o! mijn Meester is mijn vriend,
Die hartlijk mijn geluk bemind;
Nooit zal mij ook zijn raad verveelen.
Ik wil onthouden wat hij zeid',
En nooit in luije ledigheid,
Mijn nutten leertijd gaan verspeelen.

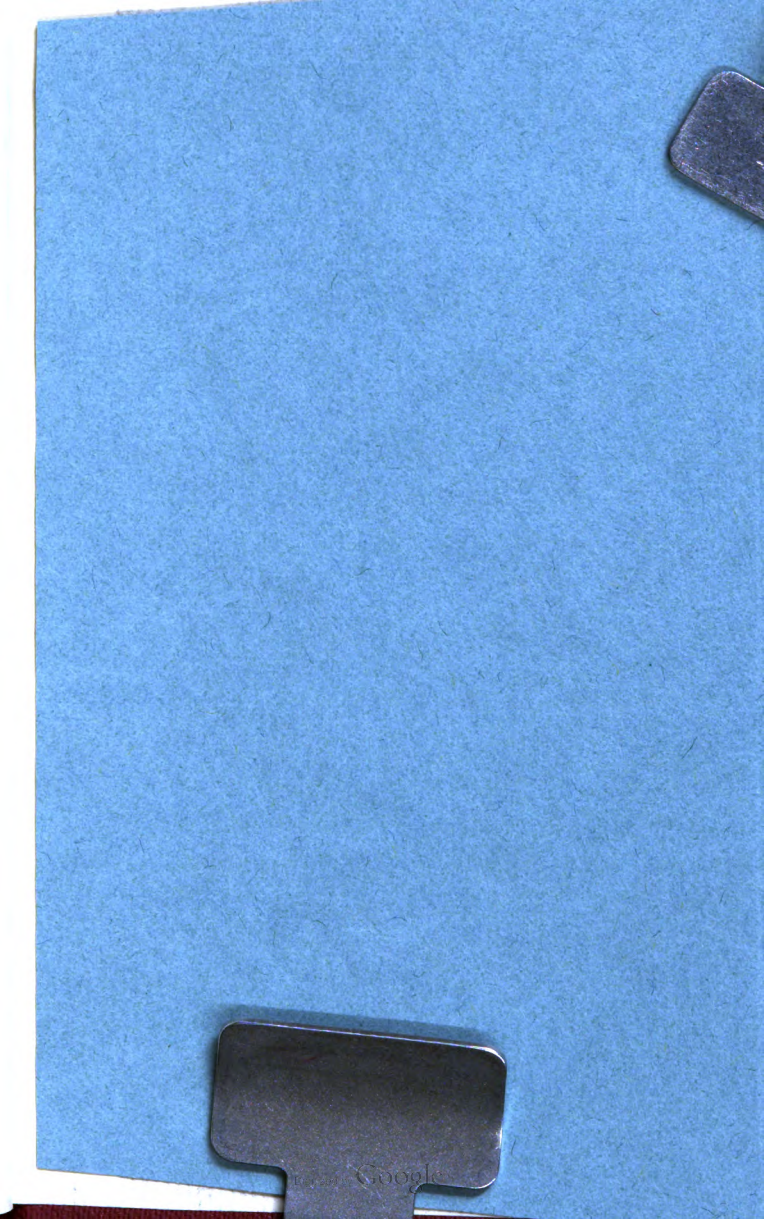
*Die 't lust, kan deeze Gebeden de kinderen, aan-
stonds na de vijfde Trap, wel laten deezen.*

Te 'sBOSCH, bij
D. NOMAN EN ZOON,
Boekdrukkers.

Digitized by Google

